

**T.C.
DÜZCE ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**ORMANA DAYALI SEKTÖRLERİN
DIŞ TİCARETTE REKABET GÜCÜ**

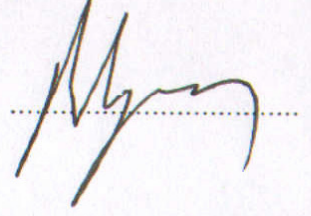
Güçlü İlker MÜFTÜOĞLU

ORMAN MÜHENDİSLİĞİ ANABİLİM DALI

**HAZİRAN 2011
DÜZCE**

Güçlü İlker MÜFTÜOĞLU tarafından hazırlanan “Ormana Dayalı Sektörlerin Dış Ticarete Rekabet Gücü” adlı bu tezin Yüksek Lisans tezi olarak uygun olduğunu onaylarım.

Yrd. Doç. Dr. Bekir KAYACAN
Tez Danışmanı, Orman Mühendisliği Anabilim Dalı

Bu çalışma, jürimiz tarafından oy birliği / oy çokluğu ile Orman Mühendisliği Anabilim Dalında Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

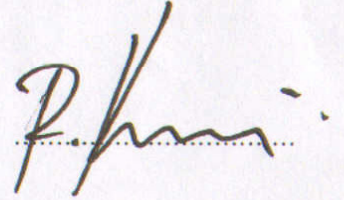
(Yrd. Doç. Dr. Bekir KAYACAN)
Orman Mühendisliği Anabilim Dalı, Düzce Üniversitesi
(Doç. Dr. İsmail Hakkı ERASLAN)
İşletme Fakültesi, İşletme Anabilim Dalı, Düzce Üniversitesi
(Yrd. Doç. Dr. İdris DURUSOY)
Orman Mühendisliği Anabilim Dalı, Düzce Üniversitesi

Tarih:06/06/2011

Bu tez ile Düzce Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Yönetim Kurulu Yüksek Lisans derecesini onamıştır.

Prof. Dr. Refik KARAGÜL
Fen Bilimleri Enstitüsü Müdürü

TEZ BİLDİRİMİ

Tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada bana ait olmayan her türlü ifade ve bilginin kaynağına eksiksiz atıf yaptığımı bildiririm.

Güçlü İlker MÜFTÜOĞLU

ÖNSÖZ

Çalışmalarımın her safhasında devamlı olarak bana yol gösteren, tez konusu seçiminden sonuçlandırılmasına kadar geçen zaman zarfında yardım ve desteğini hiçbir zaman esirgemeyen danışman hocam Yrd. Doç. Dr. Bekir KAYACAN'a, yoğun çalışmaları arasında bana zaman ayıran, tez çalışmalarım sırasında kaynak temininde yardımlarını esirgemeyen Araş. Gör. Yaşar Selman Gültekin'e sonsuz şükranlarımı sunarım.

Tüm hayatım boyunca olduğu gibi tez çalışmam sırasında da hep yanımda olan ve beni destekleyen, sonsuz sabır ve özveri gösteren annem Nilgün Acar, babam Tandoğan Müftüoğlu ve kardeşim Mert Y. Müftüoğlu'na fedakârlıklarından dolayı teşekkürü bir borç bilirim.

HAZİRAN, 2011

Güçlü İlker MÜFTÜOĞLU

İÇİNDEKİLER

Sayfa

ÖNSÖZ	i
İÇİNDEKİLER	ii
ŞEKİL LİSTESİ.....	v
ÇİZELGE LİSTESİ	vii
SEMBOL LİSTESİ	ix
EK LİSTESİ	xi
ÖZ	xii
ABSTRACT	xiv
1. GİRİŞ	1
2. GENEL KISIMLAR	3
3. MATERYAL VE YÖNTEM.....	13
3.1. MATERYAL	13
3.1.1. Ormana Dayalı Sektörlerin Tanım ve Kapsamları.....	13
3.1.1.1. Ağaç mantarı, odun ve kereste sektörü (SITC Rev.3 Kod:24).....	13
3.1.1.2. Kağıt hamuru ve kullanılmış kağıt sektörü (SITC Rev.3 Kod:25).....	15
3.1.1.3. Ağaç mantar ve ahşap mamul sektörü (SITC Rev.3 Kod:63)	16
3.1.1.4. Kağıt, karton ve kağıt hamurundan eşya sektörü (SITC Rev.3 Kod:64)	18
3.1.1.5. Mobilya ve mobilya parçaları sektörü (SITC Rev.3 Kod:82)	20
3.1.2. Rekabet Kavramı	22
3.1.3. Rekabet Gücü Kavramı.....	22
3.1.4. Türkiye’de Uluslararası Rekabet Gücünü ve Özel Sektör Girişimciliğini Destekleyen Kuruluşlar	26
3.1.5. Dış Ticaret Kavramı ve İstatistikleri	28
3.1.6. Veriler, Veri Kaynakları ve Verilerin Elde Yöntemleri.....	29
3.2. YÖNTEM	31

3.2.1. Uluslararası Rekabet Gücünün Ölçülmesinde Kullanılan Kantitatif (Nicel) Yöntemler	31
3.2.1.1. <i>Net İhracat Oranı Endeksi (Ratio of Net Exports Index)</i>	32
3.2.1.2. <i>İhracat-İthalat Oranı Endeksi (Export-Import Ratio Index)</i>	32
3.2.1.3. <i>Görelî İhracat Avantajı Endeksi (The Relative Export Advantage Index)</i>	32
3.2.1.4. <i>Görelî İthalat Nüfuz Endeksi (The Relative Import Penetration Index)</i>	32
3.2.1.5. <i>Görelî Ticaret Avantajı Endeksi (The Relative Trade Advantage Index)</i>	33
3.2.1.6. <i>İhracat Payları Endeksi (Rate of Export Shares Index)</i>	33
3.2.1.7. <i>Sektör İçi Ticaret (Intra- Industry Trade Index)</i>	33
3.2.1.8. <i>AGL Endeksi (Adjusted Grubel Lloyd)</i>	34
3.2.1.9. <i>İhracat Benzerlik Endeksi (Export Similarity Index)</i>	34
3.2.1.10. <i>İhracat Piyasa Payı Endeksi (Export Share Market Index)</i>	35
3.2.1.11. <i>Ticari Performans Ölçütü Endeksi (Commercial Performance Criteria Index)</i>	35
3.2.1.12. <i>Açıklanmış Karşılaştırmalı Üstünlükler Endeksi (Revealed Comparative Advantage: RCA)</i>	35
3.2.1.13. <i>Uygunluk Katsayısı (UK: Conformity Coefficient - CC)</i>	37
3.2.1.14. <i>İthalat Nüfuz Oranı (Import Penetration Ratio)</i>	38
3.2.1.15. <i>Ticaret Entropi Endeksi (Trade Entropy Index)</i>	38
3.2.1.16. <i>Reel Döviz Kuru Endeksi (Real Exchange Rate Index)</i>	39
3.2.1.17. <i>Ticaret Çakışması (Trade Overlap Formula-TO)</i>	39
3.2.1.18. <i>Nispi Birim Emek Maliyeti (Relative Unit Labor Costs)</i>	40
3.2.1.19. <i>Ticarette Uzmanlaşma Endeksi (Trade Specialization Index)</i>	41
3.2.1.20. <i>Lawrence Endeksi (Lawrence Index)</i>	41
3.2.2. Trend Analizi.....	42
4. BULGULAR	44
4.1. REKABET GÜCÜ ENDEKSLERİNDE ORMANA DAYALI SEKTÖRLERİN KARŞILAŞTIRILMASI.....	44
4.2. ORMANA DAYALI SEKTÖRLERDE REKABET GÜCÜ ENDEKSLERİNİN KARŞILAŞTIRILMASI.....	51
4.3. SEÇİLMİŞ ENDEKS DEĞERLERİNİN TİRG VERİ TABANI ÜLKELERİYLE KARŞILAŞTIRILMASI.....	57
4.4. SEKTÖRLERE UYGULANAN ENDEKSLERİN TREND ANALİZLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ	78

4.4.1. Ağaç Mantarı, Odun ve Kereste Sektörü (SITC Rev.3 Kod:24) Trend Modelleri	79
4.4.2. Kağıt Hamuru ve Kullanılmış Kağıt Sektörü (SITC Rev.3 Kod:25) Trend Modelleri	81
4.4.3. Ağaç Mantar ve Ahşap Mamul Sektörü (SITC Rev.3 Kod:63) Trend Modelleri	83
4.4.4. Kağıt, Karton ve Kağıt Hamurundan Eşya Sektörü (SITC Rev.3 Kod:64) Trend Modelleri.....	85
4.4.5. Mobilya ve Mobilya Parçaları Sektörü (SITC Rev.3 Kod:82) Trend Modelleri	87
4.4.6. Ormana Dayalı Sektörün (5 Sektör Toplam) Trend Modelleri.....	89
5. TARTIŞMA VE SONUÇ	91
KAYNAKLAR.....	100
EKLER	105
ÖZGEÇMİŞ.....	116

ŞEKİL LİSTESİ

Sayfa

Şekil 4.1	: NETİHR oranı endeksi değerlerinin sektörler ve yıllara göre durumu..	44
Şekil 4.2	: İhracat-İthalat Oranı endeksi değerlerinin sektörler ve yıllara göre durumu.....	45
Şekil 4.3	: GİAE değerlerinin sektörler ve yıllara göre durumu.....	46
Şekil 4.4	: GİNE değerlerinin sektörler ve yıllara göre durumu.....	47
Şekil 4.5	: GTAE değerlerinin sektörler ve yıllara göre durumu.....	48
Şekil 4.6	: İhracat Payları endeksi değerlerinin sektörler ve yıllara göre durumu..	49
Şekil 4.7	: SİT endeksi değerlerinin sektörler ve yıllara göre durumu.....	50
Şekil 4.8	: Ağaç mantarı, odun ve kereste sektörüne ait endekslerin yıllar itibariyle görünümü.....	51
Şekil 4.9	: Kağıt hamuru ve kullanılmış kağıt sektörüne ait endekslerin yıllar itibariyle görünümü.....	52
Şekil 4.10	: Ağaç mantar ve ahşap mamul sektörüne ait endekslerin yıllar itibariyle görünümü.....	53
Şekil 4.11	: Kağıt, karton ve kağıt hamurundan eşya sektörüne ait endekslerin yıllar itibariyle görünümü.....	54
Şekil 4.12	: Mobilya ve mobilya parçaları sektörüne ait endekslerin yıllar itibariyle görünümü.....	55
Şekil 4.13	: Ormana dayalı sektöre (5 sektör toplam) ait endekslerin yıllar itibariyle görünümü.....	56
Şekil 4.14	: GTAE için uygulanmış Quadratic (2.Derece) trend modeli (SITC Rev.3 Kod:24).....	79
Şekil 4.15	: İhracat payları endeksi için uygulanmış S-Curve (S-Eğrisi) trend modeli (SITC Rev.3 Kod:24).....	80
Şekil 4.16	: GTAE için uygulanmış Quadratic (2.Derece) trend modeli (SITC Rev.3 Kod:25)	81
Şekil 4.17	: İhracat payları endeksi için uygulanmış Quadratic (2.Derece) trend modeli (SITC Rev.3 Kod:25).....	82
Şekil 4.18	: GTAE için uygulanmış Quadratic (2.Derece) trend modeli (SITC Rev.3 Kod:63).....	83
Şekil 4.19	: İhracat payları endeksi için uygulanmış Quadratic (2.Derece) trend modeli (SITC Rev.3 Kod:63).....	84
Şekil 4.20	: GTAE için uygulanmış Quadratic (2.Derece) trend modeli (SITC Rev.3 Kod:64).....	85
Şekil 4.21	: İhracat payları endeksi için uygulanmış Growth Curve (üssel) trend modeli (SITC Rev.3 Kod:64).....	86
Şekil 4.22	: GTAE için uygulanmış Quadratic (2.Derece) trend modeli (SITC Rev.3 Kod:82).....	87
Şekil 4.23	: İhracat payları endeksi için uygulanmış S-Curve (S-Eğrisi) trend modeli (SITC Rev.3 Kod:82).....	88

Şekil 4.24	: GTAE için uygulanmış Quadratic (2.Derece) trend modeli (5 sektör toplam).....	89
Şekil 4.25	: İhracat payları endeksi için uygulanmış S-Curve (S-Eğrisi) trend modeli (5 sektör toplam).....	90

ÇİZELGE LİSTESİ

Sayfa

Çizelge 3.1	: KOBİ politikası oluşturma ve yürütmeye ilgili kurumlar.....	26
Çizelge 4.1	: GİAE'nin ağaç mantarı, odun ve kereste sektörü için hesaplanan endeks değerlerinin TİRG veri tabanı verileriyle karşılaştırılması....	58
Çizelge 4.2	: GİAE'nin kağıt hamuru ve kullanılmış kağıt sektörü için hesaplanan endeks değerlerinin TİRG veritabanı verileriyle karşılaştırılması.....	59
Çizelge 4.3	: GİAE'nin ağaç mantar ve ahşap mamul sektörü için hesaplanan endeks değerlerinin TİRG veri tabanı verileriyle karşılaştırılması....	60
Çizelge 4.4	: GİAE'nin kağıt, karton ve kağıt hamurundan eşya sektörü için hesaplanan endeks değerlerinin TİRG veri tabanı verileriyle karşılaştırılması.....	61
Çizelge 4.5	: GİAE'nin mobilya ve mobilya parçaları sektörü için hesaplanan endeks değerlerinin TİRG veritabanı verileriyle karşılaştırılması.....	62
Çizelge 4.6	: GİNE'nin ağaç mantarı, odun ve kereste sektörü için hesaplanan endeks değerlerinin TİRG veri tabanı verileriyle karşılaştırılması....	63
Çizelge 4.7	: GİNE'nin kağıt hamuru ve kullanılmış kağıt sektörü için hesaplanan endeks değerlerinin TİRG veri tabanı verileriyle karşılaştırılması.....	64
Çizelge 4.8	: GİNE'nin ağaç mantar ve ahşap mamul sektörü için hesaplanan endeks değerlerinin TİRG veri tabanı verileriyle karşılaştırılması....	65
Çizelge 4.9	: GİNE'nin kağıt, karton ve kağıt hamurundan eşya sektörü için hesaplanan endeks değerlerinin TİRG veri tabanı verileriyle karşılaştırılması.....	66
Çizelge 4.10	: GİNE'nin mobilya ve mobilya parçaları sektörü için hesaplanan endeks değerlerinin TİRG veri tabanı verileriyle karşılaştırılması....	67
Çizelge 4.11	: GTAE'nin ağaç mantarı, odun ve kereste sektörü için hesaplanan endeks değerlerinin TİRG veri tabanı verileriyle karşılaştırılması....	68
Çizelge 4.12	: GTAE'nin kağıt hamuru ve kullanılmış kağıt sektörü için hesaplanan endeks değerlerinin TİRG veri tabanı verileriyle karşılaştırılması.....	69
Çizelge 4.13	: GTAE'nin ağaç mantar ve ahşap mamul sektörü için hesaplanan endeks değerlerinin TİRG veri tabanı verileriyle karşılaştırılması.....	70
Çizelge 4.14	: GTAE'nin kağıt, karton ve kağıt hamurundan eşya sektörü için hesaplanan endeks değerlerinin TİRG veri tabanı verileriyle karşılaştırılması.....	71
Çizelge 4.15	: GTAE'nin mobilya ve mobilya parçaları sektörü için hesaplanan endeks değerlerinin TİRG veri tabanı verileriyle karşılaştırılması....	72
Çizelge 4.16	: İhracat payları endeksi'nin ağaç mantarı, odun ve kereste sektörü için hesaplanan endeks değerlerinin TİRG veri tabanı verileriyle karşılaştırılması.....	73

Çizelge 4.17	: İhracat payları endeksi'nin kağıt hamuru ve kullanılmış kağıt sektörü için hesaplanan endeks değerlerinin TİRG veri tabanı verileriyle karşılaştırılması.....	74
Çizelge 4.18	: İhracat payları endeksi'nin ağaç mantar ve ahşap mamul sektörü için hesaplanan endeks değerlerinin TİRG veri tabanı verileriyle karşılaştırılması.....	75
Çizelge 4.19	: İhracat payları endeksi'nin kağıt, karton ve kağıt hamurundan eşya sektörü için hesaplanan endeks değerlerinin TİRG veri tabanı verileriyle karşılaştırılması.....	76
Çizelge 4.20	: İhracat payları endeksi'nin mobilya ve mobilya parçaları sektörü için hesaplanan endeks değerlerinin TİRG veri tabanı verileriyle karşılaştırılması.....	77
Çizelge 4.21	: MINITAB 14.1 fonsiyonları ve sektörlere göre kullanılan seçilmiş endeksler.....	78

SEMBOL LİSTESİ

AB	: Avrupa Birliği
ABİGEM	: Avrupa Birliği İş Geliştirme Merkezleri
AR-GE	: Araştırma ve Geliştirme
BEC	: Geniş Ekonomik Kategorilerin Sınıflaması (Broad Economic Categories)
BM	: Birleşmiş Milletler
BTYK	: Bilim ve Teknoloji Yüksek Kurulu
CNC	: Bilgisayarlı Nümerik Kontrol (Computer Numerical Control)
CPA	: Avrupa Topluluğunda Faaliyete Göre Ürünlerin İstatistiki Sınıflaması (Statistical Classification of Product by Activity in European Community)
DPT	: Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı
EEN	: Avrupa İşletmeler Ağı (Enterprise Europe Network)
EUROSTAT	: Avrupa Birliği İstatistik Ofisi
GB	: Gümrük Birliği
GİAE	: Görelî İhracat Avantajı Endeksi
GİDEM	: Girişimci Destekleme Merkezleri
GİNE	: Görelî İthalat Nüfuz Endeksi
GTAE	: Görelî Ticaret Avantajı Endeksi
HDF	: Yüksek Yoğunluktaki Fiber (Ahşap) Levha (High Density Fiberboard)
HS	: Harmonize Sistem (Harmonize System)
IMF	: Uluslararası Para Fonu (International Monetary Fund)
ILO	: Uluslararası Çalışma Örgütü (International Labour Organization)
ISIC	: Tüm Ekonomik Faaliyetlerin Uluslararası Standart Sanayi Sınıflaması (International Standard Industrial Classification)
İGEME	: İhracatı Geliştirme Etüd Merkezi
KA	: Kalkınma Ajansları
KDV	: Katma Değer Vergisi
KOBİ	: Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletme
KOSGEB	: Küçük ve Orta Ölçekli Sanayiye Geliştirme ve Destekleme İdaresi
MAD	: Ortalama Mutlak Sapma (Mean Absolute Deviation)
MAPE	: Ortalama Mutlak Yüzde Hata (Mean Absolute Percentage Error)
MSD	: Ortalama Kareysel Sapma (Mean Squared Deviation)
MDF	: Medium Density Fiberboard (Orta Yoğunluktaki Fiber (Ahşap) Levha)
MOBSAD	: Mobilya Sanayi İş Adamları Derneği
NAFTA	: Kuzey Amerika Ülkeleri Serbest Ticaret Anlaşması (North American Free Trade Agreement)
NETİHR	: Net İhracat Oranı Endeksi
OAİB	: Orta Anadolu İhracatçı Birlikleri

OECD	: Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Teşkilatı (Organisation for Economic Co-operation and Development)
RDK	: Reel Döviz Kuru
RCA	: Açıklanmış Karşılaştırmalı Üstünlükler Endeksi (Revealed Comparative Advantage)
SEKA	: Türkiye Selüloz ve Kağıt Fabrikaları A.Ş.
SEDEFED	: Sektörel Dernekler Federasyonu
SGM	: Sanayi Genel Müdürlüğü
SITC(Rev. 3)	: Standart Uluslararası Ticaret Sınıflaması Revizyon 3 (Standard International Trade Classification Revision 3)
SİT	: Sektör İçi Ticaret
SSK	: Sosyal Sigortalar Kurumu
SWOT	: Strengths (Avantajlar), Weaknesses (Dezavantajlar), Opportunities (Fırsatlar), Threats (Tehditler)
TESK	: Türkiye Esnaf ve Sanatkarlar Konfederasyonu
TİRG	: Türkiye'nin İhracatta Rekabet Gücü
TOBB	: Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği
TSE	: Türk Standardları Enstitüsü
TTGV	: Türkiye Teknoloji Geliştirme Vakfı
TUE	: Ticarete Uzmanlaşma Endeksi
TÜBİTAK	: Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu
TÜİK	: Türkiye İstatistik Kurumu
TÜSİAD	: Türkiye Sanayici ve İş Adamları Derneği
UNESCO	: Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Kurumu (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization)
UNSD	: Birleşmiş Milletler İstatistik Bölümü (United Nations Statistics Division)

EK LİSTESİ

Sayfa

EK 1: Uluslararası Standart Ticaret Sınıflandırması'nın (SITC Rev.3) iki ve üç haneli olarak gösterimi.....	105
EK 2: 1995-2009 Yılları arasında Türkiye'nin, sektörlerin ve Dünya'nın ihracat ve ithalat durumları.....	112

**ORMANA DAYALI SEKTÖRLERİN
DIŞ TİCARETTE REKABET GÜCÜ
(Yüksek Lisans Tezi)**

Güçlü İlker MÜFTÜOĞLU

**DÜZCE ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
Haziran 2011**

ÖZ

Bu tez çalışmasının amacı Türkiye’de ormana dayalı sektörlerin dış ticaretteki rekabet gücünü araştırmaktır. Sektörler Standart Uluslararası Ticaret Sınıflandırması Revize 3 (SITC Rev.3) çerçevesinde 2 haneli olarak 5 alt sektörde incelenmiştir. Bu sektörler sırasıyla; ağaç mantarı, odun ve kereste sektörü (SITC Rev.3 Kod:24), kağıt hamuru ve kullanılmış kağıt sektörü (SITC Rev.3 Kod:25), ağaç mantar ve ahşap mamul sektörü (SITC Rev.3 Kod:63), kağıt-karton ve kağıt hamurundan eşya sektörü (SITC Rev.3 Kod:64), mobilya ve mobilya parçaları sektörü (SITC Rev.3 Kod:82) olarak ele alınmıştır. Öncelikle, ele alınan sektörlerle yönelik ihracat ve ithalat verileri kullanılarak rekabet gücünü ölçen seçilmiş bir takım kantitatif (nicel) endeksler yardımıyla sektörlerin 1995-2009 yılları arasındaki rekabet güçlerinin mevcut durumu hakkında genel değerlendirmeler yapılmıştır. Ayrıca 1995-2009 yılları arasında seçilmiş 48 dünya ülkesinin hesaplanmış rekabet gücü endeks ortalama değerleri ile Türkiye’deki ormana dayalı sektörlerin hesaplanan endeks değerleri karşılaştırılarak, Türkiye’nin dış ticarete diğer ülke ortalamalarına göre rekabetteki mevcut durum hakkında değerlendirmelerde bulunulmuştur. Daha sonraki aşamada ise, sektörlerin 2009-2015 yılları arasında dış ticarete rekabet güçlerinin ne yönde seyir izleyebileceğinin öngörülmesi için trend analizleri yapılmıştır. Sonuç olarak çalışma kapsamında hesaplanan rekabet gücü endeks sonuçlarının ve sektörlerle uygulanan trend analizlerinin değerlendirilmesinde Türkiye’de ormana dayalı sektörler içerisinde yer alan mobilya ve mobilya parçaları sektörü için artan küresel rekabete rağmen dış ticarete rekabetçi bir durumun var olduğu ve bu durumun önümüzdeki yıllarda da devam edeceği belirlenmiştir. Diğer bir sektör olan ağaç mantar ve ahşap mamul sektörünün ise rekabet gücünün olmamasına rağmen rekabet edebilme potansiyelinin yıllar itibariyle giderek oluşmaya başladığı gözlemlenmiştir. Ele alınan diğer sektörlerden ağaç mantarı, odun ve kereste sektörü, kağıt hamuru ve kullanılmış kağıt sektörü, kağıt-karton ve kağıt hamurundan eşya sektörlerinde 1995-2009 yılları arasında rekabet gücünün varlığına rastlanmamış,

yapılan analizler sonucunda bu sektörlerin 2009-2015 yılları arasında da rekabet gücünü elde edemeyecekleri ve dış ticarete avantajlı bir konuma gelemeyecekleri tahmin edilmiştir. Çalışma içerisinde Türkiye'deki ormana dayalı tüm bu sektörlerin dış ticarete rekabet avantajını sağlayabilmeleri için rekabet güçlerini artıracak bir takım önerilerde de bulunulmuştur.

Bilim Kodu:

Anahtar Kelimeler: Rekabet, Rekabet Gücü, Ormana Dayalı Sektörler, Dış Ticaret

Sayfa Adedi: 115

Tez Yöneticisi: Yrd. Doç. Dr. Bekir KAYACAN

**FOREIGN TRADE COMPETITIVENESS
LEVEL OF FOREST BASED SECTORS
(M.Sc. Thesis)**

Güçlü İlker MÜFTÜOĞLU

**DUZCE UNIVERSITY
INSTITUTE OF SCIENCE AND TECHNOLOGY**

June 2011

ABSTRACT

This thesis aims at exploring and quantifying the foreign trade competitiveness of the forest-based sectors in Turkey. The sectors are analyzed within the framework of Standard International Trade Classification Revision 3 (SITC Rev. 3) as 2 digits under 5 sub-sectors. These sectors are cork and wood sector (SITC Rev.3 Code:24), pulp and waste paper sector (SITC Rev.3 Code:25), cork and wood manufactures-excluding furniture sector (SITC Rev.3 Code:63), paper, paperboard and articles of paper pulp, of paper or of paperboard sector (SITC Rev.3 Code:64) and lastly furniture and parts thereof; bedding, mattresses, mattress supports, cushions and similar stuffed furnishings sector (SITC Rev.3 Code:82). Firstly, for discussed sectors using by export and import datas are generally evaluated about competitiveness of sectors between 1995 and 2009 by the help of some selected quantitative indexes which measures competitiveness. In addition to this, average values of measured competitiveness index of selected 48 countries and measured index values of forest based sector in Turkey are compared. As a result of this comprasion, the place of Turkey in foreign is evaluated according to averages of other countries. Then, trend analysis is conducted to forecast that direction of foreign competitiveness of the sectors between 2009 and 2015. As a result, with in the scope of work, the result of indexes and evaluation of trend analysis indicates that furniture and furniture's parts sector which is in the forest based sector, has a competitive position in foreign trade and it will sustain in next years, although there is an increasing global competition. In addition, the result indicates that although cork and wood manufactures (excluding furniture) does not have competitiveness, it tends to build a potential to compete in time. The other discussed sectors which are cork and wood sector, pulp and waste paper sector and paper, paperboard and articles of paper

pulp, of paper or of paperboard sector do not possess competitiveness between 1995 and 2009. Results also indicate that these sectors are not expected to gain competitiveness in foreign trade between 2009 and 2015. At the end of the study, recommendations are set forth for the Turkish forest-based sectors to gain further advantages of foreign competitiveness.

Science Code:

Key Words: Competition, Competitiveness, Forest Based Sector, Foreign Trade.

Page Number: 115

Adviser: Yrd. Doç. Dr. Bekir KAYACAN

1. GİRİŞ

Küreselleşme süreci, uluslararası piyasalarda mal ve hizmet tüketimini artırarak üreticiler arasında da rekabeti yoğunlaştırmıştır. Bu yoğunlaşma rekabet edebilirlik ve rekabet gücü gibi kavramların daha da önemli bir boyut kazanması sonucunu doğurmuştur. Küreselleşme nimetlerinin ve getirdiği yükün eşit olmayan bir biçimde paylaşılmadığı aşikârdır. Bu noktada gelişme yolundaki ülkelerin ekonomik olanaklarını maksimum imkânlarla destekleyerek küreselleşmenin olumsuz etkilerinden korunmayı amaç edinmeleri, uluslararası piyasada ve dünya ekonomisinde yaşanan hızlı dönüşüm sürecini kendi menfaatlerine uygun kontrol etme gayreti içerisine girmelerine yol açmaktadır. Ülkenin rekabet gücünün artması ülke ekonomisinde zincirleme bir reaksiyonun oluşmasına yol açmaktadır. Bu artış, üretim ve ihracatta genişlemeye neden olmakta; bu durum karlılığın artmasına, böylece yatırımlarda hızlanmaya ve istihdamın genişlemesine etki etmektedir. Ticaretin giderek serbestleşmesi sonucu ülkeler kendilerini giderek daha zorlu bir rekabet ortamında bulmaktadırlar. Bu bağlamda günümüzde bir ülkenin en önemli amaçlarından biri uluslararası alanda rakiplerine karşı rekabet gücü sağlamak ve bunu korumaktır. Bu şekilde dış ticaretten kazançlı çıkarak uluslararası alanda rekabet gücünü artırmak söz konusu olabilmektedir.

Türkiye'deki ormana dayalı sektörlerin dış ticareti ve ülke içindeki gelişiminin incelenmesi ve uluslararası rekabet gücünün belirlenmesi somut olarak önem arz etmektedir. Çünkü bu sektörlerin Türkiye ekonomisi içindeki payı ve girdi çıktı bağlantılarının birçok sektörü geride bırakmış olmasına rağmen, uluslararası piyasalarda yeterli avantaj ve güce sahip olmadığı sık sık dile getirilmektedir. Genel olarak ormana dayalı sektörler dünya piyasalarında ticaret hacimleri oldukça fazla olan sektörlerdir. Söz konusu sektörlerin uluslararası rekabet güçlerinin sayısal olarak ortaya konulup karar vericilere ışık tutabilmek amacıyla "Ormana Dayalı Sektörlerin Dış Ticarete Rekabet Gücü" adlı bu çalışma hazırlanmıştır.

Ormana dayalı sektörler Standart Uluslararası Ticaret Sınıflamasına (SITC) göre beş alt sektörde 2 haneli olarak ayrı ayrı ve ayrıca genel olarak tümü bir arada ele alınarak çalışma kapsamında değerlendirilmiştir. Uluslararası düzeyde rekabet ve rekabet gücüne yönelik yaklaşımlar, rekabet gücü ölçüm yöntemlerinden öne çıkan ve en çok tercih edilen belli başlı kantitatif yöntemler çalışma içeriğinde değerlendirilerek dış ticarete 1995-2009 yılları arasındaki mevcut durum ve 2009-2015 yılları arasında izlenecek seyir değerlendirilmiştir. Rekabet gücünü ölçen ve öne çıkan bir takım rekabet gücünü ölçen kantitatif endeksler yardımıyla ormana dayalı sektörlerin çalışma kapsamı belirlenmiştir. Bu noktada çalışma kapsamında Birleşmiş Milletler (BM) ve Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) gibi istatistiki veri sağlayıcılarından elde edilen dış ticaret verileri ile çalışma sınırları tayin edilmiştir.

Bu çalışma kapsamında aşağıdaki varsayımlar (hipotezler) öngörülmüştür.

- 1) Ormana dayalı sektörlerin (1-Ağaç mantarı, odun kereste sektörü, 2-Kağıt hamuru ve kullanılmış kağıt sektörü, 3-Ağaç mantar ve ahşap mamul sektörü, 4-Kağıt, karton ve kağıt hamurundan eşya sektörü, 5-Mobilya ve mobilya parçaları sektörü) rekabet gücü genel olarak dünya ortalamasından düşüktür; bu sektörler içerisinde mobilya ve mobilya parçaları sektörünün diğer sektörlerle göre dünya ortalamalarına daha yakın olacağı tahmin edilmektedir.
- 2) Sektörlerin rekabet güçleri birbirinden farklıdır.
- 3) Sektörler birbirleriyle ve dünya ortalaması ile karşılaştırıldığında göreceli rekabet gücü en yüksek olan sektör mobilya ve mobilya parçaları sektörü, en düşük olan ise kağıt hamuru ve kullanılmış kağıt sektörüdür.

2. GENEL KISIMLAR

Literatür araştırmalarında Türkiye’de ormana dayalı sektörlere yönelik hazırlanmış ve dış ticarete rekabete yönelik ve rekabet gücünün mevcut durumunu açıklayan geniş çaplı bir çalışmaya yeterli oranda ağırlık verilmediği gözlemlenmiştir. Genel itibariyle yapılan çalışmalarda hemen hemen benzer yaklaşımlar ve benzer yöntemlerle genel olarak yada alt sektörlerin mevcut durumları değerlendirilmiştir. Kısa ve kısmen de uzun periyotlarda sektörün dış ticarete rekabet edilebilirliği konusunda çeşitli öneri ve sonuçlarla çalışmalar desteklenmiştir. Sektöre ve alt sektörlerle yönelik literatürde ön plana çıkan bazı çalışmalara bu bölümde değinilecektir.

Kurtoğlu ve diğ. (1998a) tarafından Türkiye orman ürünleri sanayi dış ticaretinin gelişimi üzerine yapılan çalışmada, dinamik gelişim sürecindeki orman ürünleri sanayinin dış ticaretinde gözlenen gelişmeler; ihracat ve ithalat miktarı, dış ticaretin yoğunlaştığı ülkeler ve ürün grupları bazında incelenmiştir. Elde edilen verilerin sonuçları dahilinde gerek ülkemiz genel imalat sanayinin gerekse orman ürünleri sanayinin, dış ticaret dengesini pozitif yöne çekebilmesi ve arzu edilen düzeyde geliştirebilmesi için daha etkin çaba harcaması gerektiği söylenmiş, ayrıca işletmelerin dış pazarda rekabet edebilecek kaliteyi ve maliyet düzeyini yakalaması gerektiği ve bu aşamada gerek işletmecilik anlayışında gerekse teknolojik anlamda değışimlerin hızla gerçekleştirilmesi gerektiğine değinilmiştir.

Kurtoğlu ve diğ. (1998b) tarafından hazırlanan “Türkiye Ahşap Mobilya Endüstrisinin Dış Ticaret Analizi” adlı çalışmada, 1990-1996 yılları arasında Türkiye ahşap mobilya endüstrisindeki büyümenin, dış ticaret dengesine yansıma düzeyi, dışalım ya da dış satımda öncelik taşıyan ürünlerin ve ulaşılan pazarların payları ve potansiyel gelişim olanakları ile birlikte belirlenmesi amaçlanmıştır. Çalışmada Türkiye mobilya endüstrisinin Avrupa Birliği ülkeleri ve ABD gibi gelişmiş ülkelerde pazar payını gittikçe artırdığına dikkat çekilmiştir.

Kurtoğlu ve diğ. (1998c) tarafından yapılan, “Türkiye Ahşap Mobilya Sanayi Dış Ticaretinde AB Ülkelerinin Payı” adlı çalışmada, Türkiye’nin AB ülkeleri ile ahşap mobilya dış ticareti incelenmiştir. Çalışma kapsamında Türkiye mobilya sanayindeki yapısal gelişimin AB ülkeleri ile yapılan dış ticarete yansıma düzeyi, ihracat ve ithalatta öncelik taşıyan ürünlerin ve potansiyel gelişim olanaklarının belirlenmesi amaçlanmıştır. Sonuç itibariyle Türkiye ahşap mobilya ihracatında AB ülkelerinin payları göz önüne alınmış ve ticari dengenin Türkiye aleyhine geliştiği ifade edilmiş, AB fonlarınca sektöre teşvik sağlanmasına ve pazar alanlarının iyi değerlendirilmesi gerektiğine vurgu yapılmıştır.

Aksu ve Koç (1999) tarafından hazırlanan, “Türkiye Orman Ürünleri Dış Ticareti’nin Çeşitli Ürün Grupları Bazında İncelenmesi” başlıklı çalışmalarında Türkiye orman ürünleri sanayi kapsamına giren ürünlerin dış ticareti, piyasadaki yaygın gruplanış biçimi ve TÜİK tarafından yapılan sınıflama dikkate alınarak; yuvarlak ağaçlar, kereste, ağaç doğrama ve diğer marangozluk mamuller, lif levha, kontrplak, ağaç sandık, kaplamalık levhalar vb. gibi 20 ana ürün grubunda incelenmiştir. Orman ana ürünleri dış ticaretinde sırasıyla, yuvarlak ağaçlar daha sonra kereste ağaç doğrama ve diğer marangozluk mamuller olan lif levha ve kontrplak ürün gruplarının yer almakta olduğunu açıklamışlardır. İhracatta ilk üç ürün grubunun sırasıyla kereste, ağaç doğrama ürünleri ve ağaç sandık, ithalatta ise, yuvarlak ağaçlar, kereste ve lif levha şeklinde olduğunu ifade etmişlerdir.

Koç ve Aksu (1999) tarafından hazırlanan “Türkiye Lif Levha Dış Ticareti” adlı makalede, lif levha dış ticaretinin yıllar, ülkeler ve ürün grupları bazında incelenmesi amaçlanmıştır. Lif levha ürünlerine ait 1990-1998 yıllarındaki dış ticaret verileri TÜİK kaynaklarından alınarak sorgulanmıştır. Sonuç itibariyle lif levha endüstrisi dış ticaretinin önemli bir gelişme potansiyeline sahip olduğu ancak dış ticari dengenin Türkiye aleyhine geliştiği belirtilmiştir.

Koç ve Aksu (2000) tarafından yapılan, “Türkiye Yonga Levha Dış Ticareti” konulu çalışmada, Türkiye yonga levha endüstrisinin dış ticareti ele alınmış ve 1990-1998 yılları arasındaki süreçte gelişmelerin ticari denge, ülkeler ve ürün grupları bazında ortaya konması amaçlanmıştır. Ürün gruplarına göre değerlendirilmiş ve analiz edilmiş

bu çalışmada standart yonga levha dış ticareti için son yıllarda ihracata yönelik çalışmaların arttığı, iç talebin ve tüketimin artması sonucu ithalatta ihracata benzer şekilde artış görüldüğüne dikkat çekilmiştir. Kaplanmış yonga levha dış ticareti için ise yıllar itibariyle bu ürün grubunda ticari dengenin negatif bazen de pozitif seyir izlediği ve sonuç itibariyle ticari dengenin artı değer verdiği belirtilmiştir.

Yazıcı ve Karayılmazlar (2001) tarafından Türkiye ahşap mobilya sektörü ve ekonomik gelişimi üzerine yayınladıkları makalede, Türkiye mobilya endüstrisinin yapısı, üretim, ihracat ve ithalat kriterleri açısından 1996-2001 yılları arası incelenmiştir. Sektörün birçok sorunlarına rağmen, son yıllarda kayda değer gelişme içerisinde olduğu, ihracat-ithalat dengesinin pozitif yönde geliştiği görülmüştür. Türkiye'nin tüm mobilya ürünleri içinde önemli bir yere sahip olan ahşap mobilya sektöründe belirlenen ihracat hedeflerini yakalaması, dünya ticareti içerisinde hak ettiği payı alabilmesi ve üretim kalitesini artırabilmesi için çeşitli önerilerde de bulunmuşlardır. Mobilyaların kalite ve standart denetimlerinin yapılması ve üretilen mobilyaların dünya standartlarına ve ithalatçı ülkelerin özel isteklerine uygun olmasının sağlanması, mobilya sektöründe faaliyet gösteren firmaların iç pazara dönük yapılanmalarının değiştirilmesi, dış pazar konusundaki bilgi sıkıntısının çözümlenmesi, mobilya sektöründe faaliyet gösteren firmaların bir araya gelerek dış ticaret faaliyetlerinde etkin bir güç birliği oluşturmak amacı ile sektörel dış ticaret şirketlerinin kurulmasında yarar olduğu gibi öneriler bu çalışmada yer almıştır.

Dayanıklıoğlu (2004) yüksek lisans çalışmasında, Türkiye'deki yonga levha ve lif levha sektörünün durumunu incelenmiş ve AB ülkelerindeki durum ile karşılaştırmıştır. Sektörün üretim kapasitesi İthalat ve ihracat rakamlarını incelemiş mevcut ve 2005 yılında oluşacak durumu ortaya koymuştur. Odun dışındaki diğer üretim maliyetlerinin döviz bazında düşmesi nedeniyle dış pazarda rekabet gücünün artmış olduğu, dolayısıyla ihracatın canlandığını belirtmiştir. Sonuç itibariyle ise sektörün AB ülkeleri ile karşılaştırıldığında büyük bir atılım içerisinde olduğunu, tesislerin yeni yatırımlara ağırlık vererek üretim hatlarını hem yenilemek hem de sayısını artırmak amacıyla olduklarını, orta doğu pazarına yakınlığın ihracat miktarlarını artırdığını dile getirmiştir.

Çolakoğlu (2004) “Türkiye’de Kereste ve Parke Endüstrisinin Durumu, Sorunları ve Çözüm Önerileri” adlı doktora tezinde, Türkiye’de mevcut kereste ve parke endüstrisi işletmelerinin üretim miktarı, dış ticareti, katma değerinin ekonomideki payı, mülkiyetleri, işletme ve çalıştırdıkları işçi sayısı ve niteliği, sermaye yapıları, coğrafi dağılımları, ürün ve üretim teknolojileri, üretim maliyetleri, ithalat ve ihracattaki yapısal özellikleri, muhtelif kriterlere göre rekabet güçleri, sorunları, geleceğe yönelik tahminler ve alınması gereken tedbirler belirlenmiştir. Türkiye’deki işletmelerin AB ve diğer gelişmiş ülkelerdeki ürün ve üretim standartlarına uyumu ve rekabet güçlerinin artırılması için yapılması gerekli görülen çalışmalar ile işletmelerin (1997-2002) ait bilgileri derlenerek geleceğe yönelik tahminler yapılmıştır. Türkiye’nin AB ve diğer ülkelerle ürün ve üretim standartları ile teknolojileri karşılaştırılmış, dünyada önde gelen beş ülke ile mukayese edilmiştir. Ayrıca, ülkemizde kereste ve parke sektöründe faaliyet gösteren işletmelerin temel sorunları belirlenerek, çözümler önerilmiştir.

Gedik ve diğer. (2005a) tarafından Türkiye ve AB ülkelerinde kağıt üretim, ithalat ve ihracat verilerinin incelendiği çalışmada, AB bünyesinde yer alan 25 ülkenin kağıt ve kağıt ürünleri sanayilerinin 2001-2003 yılı verileri, sanayide en çok tercih edilen ve yüksek düzeyde kullanım alanına sahip olan kimyasal odun hamuru, mekanik odun hamuru ve atık kağıt ürün çeşitleri bazında üretim, ithalat ve ihracat değerlerine bağlı olarak ele alınmış ve tablolar şeklinde gösterilerek incelenmiştir. Elde edilen üç yıllık verilerin incelenmesi sonucunda Türkiye’nin kağıt üretiminde AB ülkeleriyle rekabet edebilecek konumda olduğu ancak özellikle gelişmiş ülkeler ve kağıt üretimi konusunda dünya çapında hakim konumda bulunan ülkeler ile rekabet edebilecek bir yapılanmaya sahip olmadığı belirlenmiştir. Ülkemizin sanayi yapılanmasında önemli bir konumda bulunan ve belirli üretim alanlarında dünya piyasalarında söz sahibi olabilecek yapıda bulunan kağıt sanayi sektörünün özellikle teknolojik olarak desteklenmesi ve AB içerisinde Türkiye’nin etkili olduğu sektörlerden biri konumuna yükseltilmesi gerektiği savunulmuştur.

Akyüz ve diğer. (2005) tarafından Türkiye orman ürünleri dış ticareti üzerine yapılan çalışmada, Türk orman ürünleri sanayinin 1999-2005 yılları arasında ürün bazında dış ticaretteki gelişmeleri ve Türkiye orman ürünleri dış ticaretinin genel dış ticaret içindeki yeri incelemeye çalışılmıştır. Yapılan değerlendirmeler sonucunda dış ticaret hacminin

yıllar içerisinde arttığı belirlenmiş olup, toplam ithalat içindeki payın da yükseldiği, ihracat içindeki payın ise gerilemiş olduğu ifade edilmiştir. Mobilya ürün grubu haricinde tüm alanlarda dış ticaret açığının artış gösterdiği de çalışma sonucunda belirlenmiştir. Elde edilen sonuçlara göre orman ürünleri sanayi alanında oluşan değişim ve gelişimin ülkemiz toplam ithalat ve ihracat yapılanmasından çok farklı olmadığı görülmüştür. Bu alanda oluşan dış ticaret açığının kapatılabilmesinin ve dünya piyasaları ile rekabet edebilir ve hatta avantajlı konuma gelinebilmesinin alınacak önlemler ve verilecek destekler ile mümkün olabileceğini belirtmişlerdir. Orman ürünleri sanayi işletmelerinin AB sürecinde rekabet avantajını kaybetmemek ve ithal ağırlıklı bir ülke konumunda kalmamaları için gelişen sanayi yapılanmalarına uygun ileri teknolojili ürün gruplarının üretimine ağırlık verilmesi ve ara malın ihracatından daha çok katma değeri yüksek ürün ihracatına yönelmesi gerektiği konusunda da görüş ifade etmişlerdir.

Yıldırım ve diğ. (2005) tarafından levha sanayinde seçilmiş ürünler bazında Türkiye ve AB ülkelerindeki genel durumun araştırıldığı çalışmada, levha sanayi genelinde, yonga levha, MDF ve kontrplak endüstrilerinin 2001-2002 ve 2003 yılı üretim, ithalat ve ihracat miktarları, 25 AB ülkesi ve Türkiye bazında incelenmiş ve çapraz tablolar yardımıyla karşılaştırmalar yapılmıştır. Türkiye'nin, 2001 yılından 2003 yılına levha endüstrisinde olumlu yönde en fazla değişim gösteren ülke konumunda olduğu, oluşan bu değerler ve ağırlıklar incelendiğinde ülkemizin levha ürünleri alanında gerek Avrupa ve gerekse dünya genelinde önemli bir ağırlığa sahip olduğu görülmüştür. AB'ye giriş sürecinde önemli adım atmış olan Türkiye'nin, sanayi yapısı ve oluşturmuş olduğu üretim değerleri bakımından AB genelindeki birçok ülke ile yarışabilecek ve hatta ön plana çıkabilecek üretim ve ihracat hacmine sahip olduğu görülmektedir. Elde edilen veriler doğrultusunda orman ürünleri sanayi genelinde olduğu gibi levha sanayi alt dalında da Türkiye'nin AB sürecinde bu alanda etkisiz olabileceği ve sanayi yapısının olumsuz bir konuma sürükleneceği gibi yaklaşımların gereksiz olduğuna değinilmiştir.

Gedik ve diğ. (2005b) tarafından yapılan kısa dönemli bir başka çalışmada ise, orman ürünleri sanayinin Türkiye dış ticaretindeki payı incelenmiş, orman ürünleri sanayinde yer alan ve dış ticarete adı geçen alt sektörlere ait veriler araştırılmış ve dış ticaretteki payları tespit edilmeye çalışılmıştır. İhracatta orman ürünleri sanayinde yer alan alt

sektörlerden en yüksek değer mobilya sanayinde; en düşük değer ise odun veya diğer selülozik madde hamurlarının ihracatında tespit edilmiştir. Mobilya sektörünün ihracatta en yüksek paya sahip olması, olumlu bir seyir izleyen bu sektörün zamanla orman ürünleri sanayindeki dış ticaret payının daha da artacağı izlenimini doğurmuştur. Bunun yanında ithalatta en yüksek pay kağıt ve karton üretiminde kullanılan hammadde alt sektöründe olurken, en az pay ise canlı ağaçlar ve diğer bitkiler alt sektöründedir. Kâğıt sektöründe ithalatın yüksek olmasının en önemli nedeni kâğıtçılıkta kullanılan hammaddelerin ithal ediliyor olmasıdır. İthalat kaleminin artmasında en önemli faktör kâğıt ve karton üretimi için yapılan ithalattan kaynaklanmaktadır. Genel anlamda orman ürünleri sanayi için tüm grupları içine alan bir değerlendirme yapıldığında ihracatın ithalatı karşılama oranının yüksek olmaması ülkemizin orman esaslı kaynaklarının rasyonel ve verimli bir şekilde kullanılmadığının bir kanıtı olduğu ifade edilmiştir.

Yıldırım (2006) tarafından yapılan yüksek lisans çalışmasında orman endüstrisine ait bazı ürün gruplarının AB sürecinde rekabet edebilirliği incelenmiştir. AB üyesi 25 ülke ve Türkiye'nin orman ürünleri sanayi alanında 12 farklı ürün grubuna ait (yonga levha, MDF, kontrplak, kereste, ahşap kaplamalı levha, izolasyon levha, mekanik odun hamuru, kimyasal odun hamuru, geri kazanılmış kağıtlar, gazete kağıdı, baskı ve yazı kağıtları ile diğer kağıt ve kartonlar) 2002, 2003 ve 2004 yıllarındaki istatistiksel veriler incelenmiştir. Çalışma sonunda Türkiye yonga levha endüstrisinde dış ticaret fazlası olan ülkeler arasında bulunduğu belirlenmiştir. MDF endüstrisi, kontrplak endüstrisi, kereste endüstrisi, ahşap kaplamalı levha sanayi, izolasyon levha üretimi, mekanik odun hamuru üretimi, kimyasal odun hamuru üretimi, geri kazanılmış kağıtların üretimi, gazete kağıdı üretimi, baskı ve yazı kağıtları üretimi ve diğer kağıt ve karton üretimleri dış ticaret açığı veren ülkeler arasında görülmüştür.

Akyüz (2006) AB sürecinde, "Türkiye Orman Ürünleri Sanayinin Rekabet Düzeyi" adlı makalesinde, imalat sanayi yapılanması içerisinde önemli bir yere sahip olan orman ürünleri sanayi sektöründe kereste, ahşap levha ve kağıt ürünleri bazında 12 farklı ürün grubunun üretim, ihracat ve ithalat değerlerinin 25 farklı AB ülkesi ile karşılaştırılması amaçlanmış ve bu doğrultuda Gümrük Birliği (GB) etkisinde incelenebilmesi için 15 yıllık veriler 1990–1995, 1996–2004 ve 1990–2004 yılı periyotları değerlendirmiştir. Çalışma sonucunda GB'nin levha sanayinin gelişimine olumlu bir katkı sağladığı ve bu

alandaki Türkiye'nin birlik üyeleri karşısında rekabet gücünün bulunduğu, kağıt ve kereste sanayilerinin ise GB sonrasında olumsuz etkilenmiş oldukları ve bu alanlarda Türkiye'nin rekabet gücünün düşük olduğu tespit edilmiştir. Elde edilen veriler ve yapılan değerlendirme sonucunda orman ürünleri sanayi genelinde ahşap levha sanayinde Türkiye'nin rekabet edebilir bir yapıya sahip olduğu, kağıt ve kereste sanayilerinde ise rekabet edebilirlikten uzak bir konuma sahip olduğu belirlenmiştir. İstihdam ve işyeri oluşumundaki ağırlık dikkate alındığında orman ürünleri sanayi sektörünün gerek sosyal ve gerekse ekonomik yönden öncelikli olarak desteklenmesi ve rekabet edebilirliğinin artırılması ülkemiz açısından oldukça önemli olduğu belirtilmiştir.

Aksayar (2006), Türkiye mobilya sanayinin AB sürecinde rekabet gücünü değerlendirdiği çalışmasında, Türkiye ile AB mobilya sanayilerinin yapısal özelliklerini araştırmayı, ikili mobilya ticareti ilişkilerini yakın geçmişten 2005 yılına kadar olan süreçte, istatistiksel veriler ışığında irdelemeyi ve AB'ye giriş ve entegrasyon çabasında olan ülkemizin AB mobilya pazarında mevcut durum, konum ve yapısını belirleyerek rekabet gücünü artırmaya yönelik öneriler getirmeyi hedeflemiştir. Sonuç olarak bu çalışma Türkiye mobilya sanayisinin, genelde küçük ve orta ölçekli işletmelerden oluşan yapısıyla AB ölçeğinde rekabet gücünün yetersiz olduğunu ortaya koymuştur.

Akyüz ve Yıldırım (2006) "AB Sürecinde Kağıt ve Karton Endüstrisi" adlı makalelerinde orman ürünleri sanayi bünyesinde bulunan kağıt ve karton endüstrisine ait bazı ürün gruplarının Türkiye ve Avrupa Birliği ülkelerinde ne durumda bulunduğu ve rekabet durumu ele alınmıştır. Türkiye'nin İngiltere, Almanya, Fransa, İtalya, Finlandiya ve İsveç ile ekonomik, ticari ve teknolojik alanda rekabet edebilecek bir konumda olmadığını belirtmişlerdir. Ancak gerek girdi maliyetlerinde oluşturulacak düzenlemeler ve gerekse teknoloji alanında yapılabilecek iyileştirmelerle Türkiye'nin diğer AB üyesi ülkeler ile rekabet edebilecek bir yapıya kavuşturulabileceğini ve böylelikle gerek mevcut pazar dağılımında etkin pay alma noktasında ve gerekse yeni pazarlarda söz sahibi olma düzeyinde Türkiye'nin ön plana çıkacağı şeklinde yaklaşımlara değinmişlerdir. Çalışma içeriğinde Türkiye orman ürünleri sanayi alanında teknolojik yatırımlara ve AR-GE'ye önem verip çeşitli teşviklerle rekabet edebilir bir seviyeye gelebileceği yönünde bir takım önerilerde de bulunulmuştur.

Gürpınar (2007) doktora çalışmasında, Türk mobilya sektörünün rekabet gücü üzerine bir araştırma yapmıştır. Sektör üç aşamalı olarak araştırmaya konu edilmiştir. Birinci aşamada, ulusal ve uluslararası ihracat ve ithalat verileri kullanılarak çeşitli endeksler ile sektörün uluslar arası pazarlardaki rekabet gücü belirlenmeye çalışılmıştır. İkinci aşamada belirlenen rekabet gücünün dayanakları analiz edilmeye çalışılmış, üçüncü aşamada ise, anket yöntemi ile sektörde yönetici konumunda olan insanlardan sektörün avantaj kaynakları, sorunları ve geleceğine ilişkin görüşleri alınarak rekabet gücü değerlendirilmiştir. Bununla birlikte bir trend olarak değerlendirildiğinde sektörün sürekli olarak artan bir rekabet gücü gösterdiğini söylemiştir. Bu başarının arkasındaki nedenler arasında ulusal pazarda artan talep ve talebin giderek daha fazla sofistike olması, nitelikli iş gücü ve firmaların dışa açılma stratejileri olduğunu ifade etmiştir. Yapılan endeks çalışmalarının değerlendirilmesi sonucunda, Türk mobilya sektörünün artan küresel rekabete rağmen rekabetçi konumunun zaman içerisinde güçlendiği gözlemlenmiştir. Ancak sektörün rekabet gücünü geliştirmek ve kalıcı kılabilmek için bundan sonra üretim odaklı ve maliyet kontrolü yerine AR-GE, tasarım ve pazarlama gibi daha ileri rekabet unsurları üzerine yoğunlaşmak gerektiğine dikkat çekmiştir.

Kılıç (2007) tarafından hazırlanan “Türkiye Ağaç Kaplama ve Kontplak Endüstrisinin Yapısı, Sorunları ve Çözüm Önerileri” adlı doktora tezinde, Türkiye’deki ağaç kaplama ve kontrplak endüstrisinde faaliyet gösteren işyerlerinin sayısı, üretim kapasiteleri, kapasite kullanım oranları, üretim, dış ticaret, istihdam gibi yapısal özellikler her iki sektör için ayrı ayrı incelenmiştir. Dış ticaret bölümü altında ise, 2002-2006 yılları arasında kaplama ve kontrplak endüstrisinin ihracat-ithalat değerleriyle seçilmiş ülkeler arasında karşılaştırmalar yapılmış dış ticaret dengesine yönelik yorumlamalar yapılmıştır. Orman ürünleri endüstrisinde dış ticareti etkileyen sorunlar içerisinde hammadde, kullanılan teknoloji, rekabet düzeyi ve entegrasyon sorunlarına değinilmiş ve bir takım önerilerde bulunulmuştur.

Gürpınar ve Barca (2007) tarafından hazırlanan “Türk Mobilya Sektörünün Uluslararası Rekabet Gücü Düzeyi ve Nedenleri” adlı makalelerinde, Türk mobilya sektörü iki aşamalı olarak araştırmaya konu edilmiştir. Birinci aşamada, ulusal ve uluslararası ihracat ve ithalat verileri kullanılarak çeşitli endeksler ile sektörün uluslararası pazarlardaki rekabet gücü belirlenmeye çalışılmıştır. Sonuç itibariyle ise, yapılan bu

çalışma içerisinde hesaplanan rekabet gücü ve karşılaştırmalı üstünlükler endeksleri Türk mobilya sektörünün uluslararası arenada yüksek olmayan bir rekabet gücüne sahip olduğunu göstermiştir. Yalnız her geçen yıl bir önceki yıla göre daha rekabetçi bir sektör olarak güç kazanmakta olduğunu belirtmişlerdir. Her geçen gün küresel rekabetin arttığı gerçeği göz önünde bulundurulduğunda, Türk mobilya sektörünün rekabetçi konumunun zaman içerisinde güçlenmesi daha çok takdir edileceğini söylemişlerdir. Bu bakımdan, mobilya sektörünün yıldızı parlayan sektörlerden biri olarak görülmüşlerdir. Türk mobilya sanayi ürünleri ihracatında AB pazarının önemli bir paya sahip olduğuna değinmişlerdir.

Gürpınar ve Döven (2008) tarafından yapılan “Stratejik Yönetim Perspektifinden Türk Mobilya Sektörünün Rekabet Durumunun Analizi ve Değerlendirilmesi” adlı makalede, Türk mobilya sektörünün mevcut durumunun stratejik yönetim perspektifinden analiz edilmesi ve daha rekabetçi bir sektör olması için stratejik öneriler getirilmiştir. Bu amaçla öncelikle stratejik yönetim yaklaşımı incelenmiş; daha sonra rekabet, rekabet düzeyi, rekabet gücünün ölçülmesi kavramları ele alınmış ve rekabet gücüne yönelik yapılan analiz değerlendirilmiştir. Sektörün gelişime açık olması, son yıllarda tasarım çalışmalarına hız verilmesi, sektörün işbirliğine ve yatırım açık yapısı sektörün önündeki fırsatları; hammadde sıkıntısı, uluslararası standartlar, yoğun rekabet, TL'nin değer kazanması ve artan maliyetler, siyasal ve ekonomik istikrarsızlığın sektördeki firmaların ekonomik yapılarının önündeki tehditleri oluşturduğunu söylemişlerdir. Diğer taraftan sektörün gittikçe artan teknoloji transferi, hedef pazarlara yönelik ihracat çalışmalarının artırılması, sektördeki işgücünün, AB'ye girme arzusu ve zorlayıcı şartlar sektörün sahip olduğu üstünlükleri; pazarlama eksikliği, teknoloji ve tasarım, kapasite kullanım oranı, örgütlenme ve yönetim problemi sektörün sahip olduğu zayıflıkları oluşturduğunu dile getirmiştir. Ayrıca değişen çevre şartlarına, teknoloji, müşteri istek ve ihtiyaçlarına yönelik çalışmalar yapılması gerektiğini belirtmişlerdir. İşletmelerin kendilerine özgü tasarım ve stil geliştirerek markalaşmaya gitmeleri gerektiğine, sektörün gelişimini ve dış pazarlara açılmasını sağlayacak açılımlarda ve faaliyetlerde bulunulması gerektiğine, uluslararası düzeyde fuarlara, seminer ve kongrelere oda ve birlik düzeyinde katılım gerçekleştirmeleri gerektiğine dikkat çekmişlerdir.

Gürpınar ve Altay (2008) tarafından hazırlanan çalışmada Türk mobilya sektörünün uluslararası alanda rekabet gücünün belirlenmesi amaç edinilmiştir. Türk mobilya sektörü, 2001 ve 2006 yılları arasındaki ithalat ve ihracat değerleri kullanılarak çeşitli endekslerle yorumlanmıştır. Bu çalışmada söz konusu endeksler yardımı ile sektörün uluslararası ticarete rekabet gücü değerlendirilmeye çalışılmıştır. Yapılan değerlendirmeler sonucunda, Türk mobilya sektörünün artan küresel rekabete rağmen rekabetçi konumu zaman içerisinde güçlendiği belirlenmiştir. Ancak sektörün rekabet gücünü geliştirmek ve kalıcı kılabilmek için bundan sonra üretim odaklı ve maliyet kontrolü yerine AR-GE, tasarım ve pazarlama gibi daha ileri rekabet unsurları üzerine yoğunlaşmak gerekmekte olduğu yorumu yapılmıştır. Türk mobilya sektörünün rekabet gücü endeks değerlerine bakıldığında, Türkiye'nin mobilya sektöründe uluslararası alanda rekabette avantaja sahip olduğu görülmüştür. Ayrıca, Türkiye dünyada mobilya konusunda rekabet üstünlüğüne sahip olmuşken, AB ile mobilya konusunda rekabet üstünlüğüne sahip olmadığı yorumlanan endeks değerleriyle belirtilmiştir

Yıldırım ve diğ. (2008) tarafından hazırlanan "Türkiye Ahşap Levha Endüstrisinin Avrupa Birliği Ülkeleri ile Rekabet Edebilirliği" adlı makalede, orman ürünleri sanayi bünyesinde bulunan ahşap levha endüstrisine ait bazı ürün gruplarının Türkiye ve AB ülkelerinde ne durumda bulunduğunu ele alıp birtakım istatistiki yöntemlerle analizleri yapılmıştır. Türkiye'nin içinde bulunduğu grup itibarıyla tüm değişkenler dikkate alındığında ahşap levha sanayinde AB ülkeleri ile rekabet edebilir bir yapıda olduğu söylenmiştir. Türkiye'nin orman ürünleri sanayi ve ahşap levha ürünleri alanında daha ileri seviyelere gelebilmesi için, çoğunluğu KOBİ niteliğinde bulunan ahşap levha ürünleri sanayi işletmelerinde vergi oranlarının sanayiciye teşvik sağlayıcı nitelikte düzenlenmesi, levha ürünleri alanında önemli bir maliyet unsuru olan enerji maliyetlerinin azaltılması, sektörün teknolojik olarak yenilenmesi ve teknolojik yeniliklerin uygulanabilmesi için teşvik sisteminin uygulanabilmesi, genelde durum tespiti amacıyla kullanılan AR-GE çalışmalarının gereğine uygun bir biçimde yapılması ve gerek ürünsel bazda ve gerekse tüm süreçlerde yenilik oluşumuna yönelik yatırımlara yönlendirilmesi ve ürünlerin AB standartlarına uygun olarak imal edilmesi için gereken yasal ve teknolojik düzenlemeler yapılması gerektiği şeklinde bir takım önerilerde de bulunulmuştur.

3. MATERYAL VE YÖNTEM

3.1. MATERYAL

3.1.1. Ormana Dayalı Sektörlerin Tanım ve Kapsamları

Ormana dayalı sektörlerin mevcut tanım ve kapsamaları Standart Uluslararası Ticaret Sınıflamasına (SITC) göre değerlendirilmiştir. Bu sınıflama Birleşmiş Milletler (BM) tarafından hükümetlerin işbirliği ve uzmanların görüşleri alınarak hazırlanmış, uluslararası karşılaştırmalara olanak sağlamak amacıyla 1950 yılından itibaren kullanılması tavsiye edilmiştir. 1960'lara gelindiğinde birçok ülke dış ticaret istatistiklerini SITC ile ilişkili sınıflamalara göre düzenlemeye başlamış, uluslararası kuruluşların birçoğu da dış ticaret istatistikleri için SITC'yi temel almıştır. Dış ticaret hacminin büyümesi ve teknolojik yenilikler nedeniyle SITC'nin revize edilmesi ihtiyaç haline gelmiş, sınıflama 4 defa revize edilmiştir. Birden beşe kadar basamaklı bir yapı ile oluşturulmuştur. 10 adet 1 basamaklı, 67 adet 2 basamaklı, 261 adet 3 basamaklı, 1 033 adet 4 basamaklı, 3 121 adet 5 basamaklı kod içeren bir yapısı vardır. SITC, özellikle uluslararası dış ticaret verilerinin karşılaştırılmasında kullanılmaktadır (TÜİK, 2008). Sektöre yönelik kullanılan dış ticaret verilerinin şeffaf ve güvenilir elde edilebilmesi ve TİRG veri tabanının SITC'yi baz alarak sektörlere yönelik yapmış olduğu dış ticaret analizlerinin iki ve üç haneli olma durumu da göz önüne alındığından SITC sınıflandırması bu çalışmada kullanılmıştır. SITC (Rev.3) çerçevesinde ve TÜİK veri tabanına göre ormana dayalı sektörler 2 haneli olarak aşağıdaki gibi ele alınmıştır.

3.1.1.1. Ağaç mantarı, odun ve kereste sektörü (SITC Rev.3 Kod:24)

Bu mal grubunu oluşturan ürünler SITC (Rev. 3) çerçevesinde ağaç tabii mantarı ve ağaç döküntü mantarlar, yakmaya mahsus ağaçlar ve odun komürü, yakmaya mahsus yonga halinde ağaçlar ve testere talaşı, yuvarlak ağaçlar (kabukları soyulmuş/kare şeklinde kabaca yontulmuş olsun olmasın), ahşap demiryolu veya tramvay traversleri olarak detaylandırabiliriz (BM, 2010a).

Bu sektör içerisinde yer alan, sektörü ağırlıklı olarak temsil eden ve orman ürünleri sanayisi içerisinde yer alarak Türkiye'deki orman ürünleri endüstrisinin en eski kolu olan kereste endüstrisi, hammaddeye yönelik ve %68'i küçük ve orta ölçekli işletmelerden oluşan bir sektör olmasına rağmen, son yıllarda dünya kereste ticaretindeki artışa kalite açısından cevap verebilecek bir potansiyele sahiptir (OAIB, 2011a). Kereste ve parke sanayi için, 2002 Genel Sanayi ve İşyerleri Sayımı 1. aşama geçici sonuçlarına göre, Türkiye'deki kereste ve parke üretimi ile ilgili işyeri sayısı 3.469, çalışanların sayısı ise 15.405'tir. Ağaç ürünleri sektöründe faaliyet gösteren toplam 29.053 işyeri ve 79.372 çalışan bulunmaktadır. Buna göre; orman ürünleri sektöründeki işletmelerin yaklaşık %12'si kereste ve parke üretimi yapmaktadır (DPT, 2007). 2007 sonu itibarıyla kayıtlı toplam 684 kereste işletmesinin 8.425.458 m³/yıllık kurulu kapasitesinin olduğu belirtilmektedir. Kereste işletmeleri Türkiye orman ürünleri işletmelerinin sayıca %70' ini, istihdama katkısı bakımından ise % 43 'ünü sağlamaktadır. Kereste işletmelerinin % 95'i küçük ölçekli işletme yapısındadır. Kereste işletmelerinin Kocaeli, Bursa, Mersin, Adana, Kütahya ve Sakarya gibi illerde yoğunlaştığı belirtilmektedir. 2007 yılı sonu itibarıyla ise kayıtlı toplam 144 parke işletmesinin 36.062.339 m²/yıllık kurulu kapasitesi olduğu belirlenmiştir. Çalışan sayısı ölçeğine göre çok küçük denilebilecek işletmelerin oranı % 29'dur. Kereste sektörü çok küçük ve küçük işletmeler olarak toplam işletme sayısının % 89'unu oluşturmaktadır. Büyük ölçekli işletme sayısı sadece 8 adettir (Kurtoglu ve diğ., 2009). Türkiye'de kereste üretimi özel sektör işletmelerince yapılmaktadır. Bu işletmelerin bir kısmı modern teknoloji ve yönetim anlayışı ile çalışmaktadır. Önemli bir kısmı ise eski teknoloji ürünü ve düşük kapasiteli makinelerle çalışmakta ve genellikle mevsimlik olarak faaliyet göstermektedir. Sektörde gelecek yıllarda mikro ölçekli, eski ve düşük kapasiteli makinelerle üretim yapan işletmelerin kapanacağı, işletme sayısı ve ortalama çalışan sayısında azalma meydana gelirken işletmelerin teknolojik düzeylerinin ve ürün kalitesinin yükseleceği söylenebilir. Bu nedenle toplam işletme sayısında azalma beklenirken, orta ölçekli, modern teknolojiyle üretim yapan ihracata yönelik yatırımların artması, CNC tezgahlar, kurutma, buharlama ve emprenye tesislerine yatırım yapılması beklenmektedir (DPT, 2007).

Ormana dayalı sektörlerle yönelik dış ticaret ve ihracat potansiyelinde orman ürünleri piyasasını önemli ölçüde etkileyen yuvarlak odun ise, ithalat miktarı, döviz kurları, iç

piyasa talebi ve yerli ürün fiyatları gibi faktörlere bağlı olarak yıllık 2 milyon m³ civarındadır. İthalatın yaklaşık % 80'ni oluşturan endüstriyel odunun tamamına yakını tomruktan oluşmaktadır. Geriye kalan kısım lif ve yonga levha sanayi ile kağıt sanayi tarafından hammadde olarak kullanılmaktadır. Son yıllarda levha sanayinde hammadde olarak kullanılan; yonga, talaş ve diğer odun artıkları ithalatı da artmıştır. Diğer yandan, ithalatın hammaddeden mamul ürünlere doğru son yıllarda kaymakta olduğu ve bunun özellikle kereste imalatı yapan küçük işletmeleri olumsuz etkilediği görülmektedir. İthalatımızın mamul ürünlere yönelmesinde, yuvarlak odun ihracatı yapan ülkelerin aldığı yuvarlak odun ihracatını caydırıcı veya yasaklayıcı, buna karşılık katma değeri daha yüksek ürün ihracatını artırmaya veya kendi ülke orman endüstrilerini geliştirmeye yönelik tedbirlerin önemli payı vardır (OGM, 2011).

3.1.1.2. Kağıt hamuru ve kullanılmış kağıt sektörü (SITC Rev.3 Kod:25)

Bu mal grubunu oluşturan ürünler SITC (Rev. 3) çerçevesinde odun veya diğer lifli selülozik maddeler; hamurları, döküntü ve kırıntıları yer almaktadır. Bunlar içerisinde de eğer SITC (Rev. 3)'in sektör için belirlediği üç ve dört hane mal grubundan detay verecek olursak, kağıt veya karton döküntüler, kırıntı ve hurdalar, mekanik odun hamuru, çözünür kimyasal odun hamuru, sodalı veya kimyasal odun hamuru (beyazlatılmamış), sülfütlü kimyasal odun hamuru (çözünür kimyasal olan hariç), yarı kimyasal odun hamuru ve diğer lifli selülozik maddelerin hamurlarını sayabilmekteyiz (BM, 2010a).

Türkiye yılda ortalama 600.000 ton kağıt hamuru tüketiminin 225.000 tonunu üretim ile, 375.000 tonunu ithalat ile karşılamakta olup, kağıt hamuru ihracatı bulunmamaktadır. Kağıt-karton endüstrisi ara hammadde olarak selülozün yanı sıra atık kağıt ve dolgu maddesi kullanmakta olup 2003 yılında hammadde olarak kullandığı kimyasal selüloz, mekaniksel odun hamuru, atık kağıt ve dolgu maddeleri kullanım miktarı toplam 1.619.270 ton'dur. Dünya kağıt-karton üretiminde kullanılan lifli hammaddelerin %50'si ormandan, %44'ü atık kağıtlardan, %6'sı ise tarım ürünleri atıkları ve yıllık bitkilerden temin edilmektedir (Örs ve Çolakoğlu, 2005). Bu noktada kağıt sektörünün gelişiminin uygun kalitede ve maliyetle kağıt hamuru üretmekten geçtiği de unutulmamalıdır (Kırcı ve diğ., 2005). Dünya kağıt-karton üretimi 2009 verilerine göre 370.687.000 ton ve selülöz üretimi ise 177.957.000 ton'dur. Aynı dönem ülkemiz kağıt- karton üretimi 2.295.308 ton, selülöz üretimi ise 56.184 ton'dur. Dünya

atık (kullanılmış) kağıt geri kazanma miktarı 2009 verilerine göre 209.659.000 ton iken, ülkemizin atık kağıt geri kazanma miktarı 1.749.582 ton'dur. Dünya sıralamasında; kağıt karton üretiminde 25. sıradayız, kağıt karton tüketiminde 17. sıradayız, kişi başına kağıt-karton tüketiminde ise 50. sıradayız. Rakamların yansıttığı gerçek Türkiye'nin kağıt karton sanayinin büyümesine açık bir ülke olduğudur. Tüketimde 17. sırada ve üretimde 25. sırada olması Türkiye'nin net kağıt ithal eden bir ülke konumunu ortaya koyuyor. Selüloz ve kağıt karton sanayimiz ihtiyacının %50'sini ithalata karşılıkmaktadır (Kesimoğlu, 2010). Türkiye Selüloz ve Kağıt Sanayi Vakfı'nın verilerine göre 2005 yılı itibarı ile atık kağıt toplama oranımız yaklaşık %36'dır. %36'lık toplama oranımız ve yıllık tahmini %1'lik artış oranı ile yapılan projeksiyonda, geri kazanılmayıp çöpe atılacak olan kağıdın maddi olarak değeri 2020 yılında 6.422.297 TL'ye ulaşacaktır. Öyle ki atık kağıttan selüloz elde etmenin maliyeti, ham selülozun ithal fiyatından yaklaşık 100 \$ daha düşüktür. Diğer taraftan ise Çevre ve Orman Bakanlığı'nın yayınladığı Ambalaj Atıkları Yönetmeliği'nin 18. maddesinde geri kazanılabilir atıklar için geri kazanım hedefleri konulmuş olup, atık kağıtların 2014 yılında geri kazanım oranının %60 olması gerekmektedir. Türkiye 2014 yılında tahmini olarak 5.640.568 ton kağıt tüketecek olup, bunun 3.438.281 ton'unu geri kazanmak zorunda olacaktır. Geri kazanacak olan atık kağıdın ekonomik olarak değeri 557.001.471 TL olacaktır (Pehlivan, 2006).

3.1.1.3. Ağaç mantar ve ahşap mamul sektörü (SITC Rev.3 Kod:63)

Bu mal grubunu oluşturan ürünler SITC (Rev. 3) çerçevesinde ağaç mantarından eşya, kaplamalık ağaçlar, levhalar, kontrplak, sırick, kazık vs. ile ağaç yünü, ağaçtan muhafazalar, kutu, kafes sandık, vs. ile inşaat ve marangozluk mamülleri yer almaktadır (BM, 2010a).

DPT (2007)'ye göre Ülkemiz yonga levha ve lif levha sanayi sektöründe toplam 43 fabrika mevcut olup, bunlardan 28'i yonga levha, 15'i lif levha üretmektedir. Yonga levha sektöründe; 1 fabrika çalışmamakta, 1 fabrika kalıplanmış yonga levha (Werzalit), 2 fabrika ise çimentolu yonga levha üretimi yapmaktadır. Lif levha sektöründeki 15 fabrikadan 2'si yaş yöntemle, 11'i kuru yöntemle üretim yapmaktadır. Bunlardan yaş yöntemle çalışanlar sert lif levha üretirken, kuru yöntemle çalışanlar hem sert hem de orta sert lif levha üretimi gerçekleştirmektedir. 2005 yılı verilerine göre yonga levha sektöründe çalışan sayısı 3365 iken, lif levha sektöründe ise yine aynı yıl verilerine göre

bu rakam 2603'dür. Toplam kurulu kapasite 2005 yılı itibariyle 22776 m³/gün'dür. Bunun 13.586 m³/gün'lük kısmı yonga levha, 9190 m³/gün'lük kısmı ise lif levha sektöründe gerçekleştirilmektedir. Toplam kurulu kapasite 2005 yılı itibariyle 22776 m³/gün'dür. Bunun 13.586 m³/gün'lük kısmı yonga levha, 9190 m³/gün'lük kısmı ise lif levha sektöründe gerçekleştirilmektedir. Çimentolu yonga levha üretimi 225 m³/gün, werzalit üretimi 96 m³/gün'dür. Kalan 13.265 m³/gün'lük kısmı sadece yonga levha üretimidir. Lif levha sektöründe ise 9.190 m³/gün'lük kapasitenin 140 m³/gün'lük kısmı yaş yöntemle sert lif levha üretenlere, 9.050 m³/gün'lük kısmı kuru yöntemle HDF ve MDF üretenlere aittir. Yıllık olarak bir fabrikanın ortalama 300 gün çalıştığı kabul edilerek üretim kapasitesi; çimentolu yonga levha için 67.500 m³/yıl, werzalit için 28.800 m³/yıl, çıplak yonga levha için 3.979.500 m³/yıl, sert lif levha için 42.000 m³/yıl ve HDF ile MDF için 2.715.000 m³/yıl'dır. Kapasite kullanım oranları yüksek olmasına karşılık sektördeki kuruluşlar tam kapasitede üretim yapamamaktadır. Bunun nedenlerinin başında hammadde yetersizliği (%20) gelmektedir. İkinci sırada, bazı dönemlerde yaşanan talep yetersizliği (%15), teknolojik yetersizlik (%15) ve finansman yetersizliği (%15) gelmekte, bunları enerji yetersizliği, mali ve işçi/personel sorunları izlemektedir. DPT (2007)'ye göre sektörün rekabet gücü ve dış ticaretinin değerlendirilmesinde; ithalatta sızma oranı (import penetration rate), uzmanlaşma katsayısı ve dış rekabete açıklık katsayısı önem taşımaktadır. Ayrıca her iki sektörde de modern teknolojiler kullanılmasına rağmen, eski teknoloji kullanımı da mevcut olup bu durumdaki işletmeler yakın gelecekte rekabet şanslarını kaybetme durumunda kalabileceklerdir.

Kaplama ve kontrplak sanayi ise, ülkemizde 98 milyon m²/yıl kapasiteli 27 adet kaplama fabrikasına sahiptir. Ortalama kapasite 3.5 milyon m²/yıl'dır. Ülkemizde kontrplak fabrikalarında çoğunlukla kavak ve kayın işlenmektedir. Bunun dışında çam, okaliptüs ve kızılğaçtan da üretim yapılmaktadır. Yaş ve kuru sistemlerle kontrplak üretim yöntemleri olmasına rağmen daha çok kuru sistemle üretim yapılmaktadır. Ülkemizde 240.000 m³/yıl kapasiteli 43 adet kontrplak fabrikası mevcuttur. Ortalama kapasite 5.600 m³/yıl'dır. Ayrıca 2005 yılı verilerine göre, kaplama sanayi için firma başına düşen ortalama çalışan sayısı 48, kontrplak sanayi sektöründe ise firma başına düşen ortalama çalışan sayısı 49'dur. Kaplama üretimi yapan firmaların çoğunluğunu küçük işletmeler oluşturmaktadır. Son yılda bu ölçekteki işletmelerin sayısı % 20

civarında azalırken mikro ölçekli ve büyük ölçekli işletme sayısında artış olmuştur. Kontrplak sektöründe faaliyet gösteren firmaların çoğunluğu anonim şirket statüsünde olup, bunu sırasıyla limited şirket, ferdi mülkiyet ve adi ortaklık izlemektedir. Her iki sektörde de kapasite kullanım oranları sürekli artış göstermiş olup en yüksek artış son yılda gerçekleşmiştir. Buna rağmen firmalar tam kapasite ile çalışmamaktadır. Bunun sebeplerinin başında hammadde yetersizliği gelmektedir. Özellikle yerli hammadde temininde güçlük, kalite ve standart eksikliği söz konusudur. Bunun dışında mali yetersizlikler ve iç pazardaki talep yetersizliği de etkili olmaktadır. Kaplama ve kontrplak üretim standartları TSE tarafından belirlenmiş olmakla birlikte firmaların % 98'i belirli bir standarda uymadan üretim gerçekleştirmektedir. Bu durum kaliteli üretimi de dolaylı olarak etkilemektedir. Bununla birlikte kaplama ve kontrplak ürünlerini hammadde olarak kullanan sektörlerin belirli bir standarda uygunluk istekleri vardır. Kaplama ve kontrplak sektöründe işçilerin çoğunluğu vasıfsız işçi olarak çalışmaktadır. Kaplama sektöründe çalışan vasıfsız işçilerin oranı kalifiye olanların yaklaşık 2 katı iken, kontrplak sektöründe yaklaşık 4 katı kadardır. Sektörde çalışacak nitelikli işgücüne fazla ihtiyaç duyulmaması da kaliteli teknik eleman istihdamının yetersiz olmasını etkilemektedir. Sektördeki firmalar kapasitelerini devamlı arttırmakta ve gelişme isteği göstermektedirler. Kaplama sektöründe teşvik kullanımı kontrplak sektörüne göre daha fazladır. Rekabet ve iç piyasaya daha ucuz ürünlerin girmesi nedeniyle her iki sektörde de Gümrük Birliği'nin etkileri olumsuzdur. Sektör ürünlerinin çoğunlukla kullanıldığı mobilya sektöründe ikame ürünlerin (lif levha, yapay kaplamalar vb.) kullanımının artmasıyla yurtiçi talep miktarında azalma olmuştur. Her iki sektörde klasik tezgahlarla üretim yapılmakta olup ileri teknoloji kullanılmamaktadır. Maliyet nedeniyle teknolojik yatırım öngörülememektedir. Üretimin çoğunlukla küçük işletmelerde mevsimlik işçilerle yapılıyor olması nedeniyle rekabet güçlerinin olmayışı işletmelerin gelecekte ayakta kalma şanslarını zorlayacaktır. (DPT, 2007).

3.1.1.4. Kağıt, karton ve kağıt hamurundan eşya sektörü (SITC Rev.3 Kod:64)

Bu mal grubunu oluşturan ürünler SITC (Rev. 3) çerçevesinde kağıt ve karton, kağıt, kağıt hamuru, karton ve selülozik liflerden mamul eşyaları kapsamaktadır.(BM, 2010a).

Türkiye kağıt endüstrisi ülkemizde 2003 yılında TÜİK tarafından gerçekleştirilen genel sanayi işyeri sayımı sonuçlarına göre 246.899 adet imalat sanayi girişimine sahiptir.

Kağıt ve kağıt ürünleri imalatı ile iştigal eden işletme sayısı 1954 olup toplam imalat sanayi işyeri sayısına oranı %0.8'dir. Bu işletmeler 2128 işyerinde faaliyet göstermekte olup 2110'u 150'den az işçi çalıştırırken 18 işletme 150'den fazla işçi çalıştırmaktadır. Kağıt-karton üreten işletmelerin tamamı ISO 9000 belgesine sahiptir. Kağıt endüstrisiyle ilgili TSE standartları bulunmakla birlikte ürün test metodlarını belirleyen TAPPI (Technical Association of Pulp and Paper) standartları esas olan standartlara ihtiyaç bulunmaktadır. 1970 yılında 15.000 ton/yıl üretim kapasitesine sahip olan özel sektör 1998 yılında 938.000 ton/yıl kapasiteye ulaşarak ülkenin toplam kapasitesinin %69'una ulaşmıştır. 1998 yılında SEKA kağıt fabrikasının özelleştirilme kararı almasıyla özel sektörün payı %100'e doğru artış göstermiştir (Örs ve Çolakoğlu, 2005). Kağıt endüstrisinde özel girişimler ve modern üretim tesisleri sayesinde kağıt-karton sanayinde temizlik kağıdından, ambalaj kutularına kadar yayılan geniş bir yelpazede üretim ve ihracat gerçekleştirilmektedir. Bununla beraber, kağıt-karton sanayi, toplam ağaç mamulleri ve orman ürünleri ihracatından %37,5 gibi önemli bir oranda pay almaktadır. 2010 yılında Türk kağıt-karton sanayi ürünleri 200'den fazla ülkeye ihraç edilmektedir (OAIB, 2011b). Kağıt üretiminde maliyetlerin artışı ve kağıt kalitesinin düşük olması, kağıt ihracatını olumsuz yönde etkileyen etmenlerdendir. Ambalaj sanayinin gelişmesine paralel olarak bu sanayinin ihtiyacı olan endüstriyel kağıt türleri üretimi artmıştır. Özellikle 1984 yılında üretime geçen SEKA Akdeniz Müessesesi'nin bu artışta büyük rolü olmuştur. 1993 yılında 51 milyon \$ olan kağıt ihracatı, 2007 yılında 860 milyon \$ olarak gerçekleşmiştir. Temizlik kağıtları, oluklu mukavva ile kağıt ve kartondan defterler sektör ihracatında önemli kalemlerdir. Nisan 1994'te yaşanan yüksek oranlı devalüasyon, global selüloz ve kağıt fiyatlarındaki yükselme ile birleşince kağıt-karton ithalatı durma noktasına gelmiş, yerli üreticilerin birikmiş stokları tamamen eridiği gibi, artan talebin karşılanmasında zorluk çekilmeye başlanmıştır. Global üretimde görülen aksamalar nedeniyle, Türk kağıt-karton önemli bir dış talebin olduğu bu dönemde, kurulu kapasiteyi azami limitlerine kadar kullanan Türk kağıt-karton şirketleri önemli ihracat bağlantıları kurmuşlardır. Türkiye'nin kriz döneminde gerçekleştirilen üretimin büyük bölümünü ihraç etmesi, Türk kağıt ve kağıt ürünlerinin dış pazarlarda tanıtılması açısından önemli olmuştur ve kağıt sektörü ihracatı her yıl artan bir seyir izlemiştir. İhracata yönelik faaliyet gösteren firmaların kalitelerini rakipleri üzerinde tutmak zorunda olmaları, Türk kağıt sanayinde kalite olgusunun yerleşmesine katkıda bulunmaktadır. Diğer taraftan, Türkiye'nin dış

pazarlara gönderdiği ambalajlı sanayi ve tarım ürünlerinin %90'ı oluklu mukavva ambalaj kutularıyla ihraç edilmektedir. İhraç ürünlerinin oluklu mukavva kullanılarak ambalajlanmasında, oluklu mukavva üreticilerinin AB ülkelerinde kabul gören kalite ve standartları yakından takip etmeleri ve uygun teknolojileri kullanmalarının önemli payı vardır. Türkiye'de kağıt-karton tüketiminin yurtiçi üretim yoluyla karşılanan bölümünün haricinde kalan kısmı ithalatla karşılanmaktadır. Kağıt-karton sektöründeki ithalat, genel olarak talebin karşılanamadığı türlerde ve lüks kağıtlarda olmakta, döviz kurlarının düşük kaldığı dönemlerde, kağıt ürünleri ithalatının cazibesi artmaktadır. Gazete, baskı ve yazı tabı kağıtları, sıvanmamış ya da emdirilmiş kağıt-kartonlar, kraft torba kağıdı ve yağ geçirmez kağıtlar başlıca ithal kalemleridir. Ülkemizde kağıt-karton üretimi ile tüketimi hemen hemen başa baş gitmesine rağmen, ithalatta görülen artış, genel olarak dış ülkelerden baz kağıt alınıp işlendikten sonra kağıttan mamul eşya halinde ortadoğu ülkelerine ihraç edilmesinden ve kaliteli yayın türlerinin (kuşe baskılı mecmua vb.) ithalatının artmasından ileri gelmektedir. Nitekim kağıttan mamul eşya ihracatı, ithalatından fazladır. Bu durum ülkemiz açısından olumlu bir gelişmeyi göstermektedir. (Sönmez, 2008).

3.1.1.5. Mobilya ve mobilya parçaları sektörü (SITC Rev.3 Kod:82)

Bu mal grubunu oluşturan ürünler SITC (Rev. 3) çerçevesinde mobilya, aksam ve parçaları yer almaktadır. SITC (Rev. 3)'in üç ve dört haneli gruplamasında bu ürünler; oturmaya mahsus mobilyalar vb. aksam-parçaları, somyalar, yataklar, uyku tulumları vs., yazıhanelerde kullanılan türde metal ve ağaç mobilyalar, mutfak ve yatak odalarında kullanılan türde ağaç mobilyalar ve mobilyalara ait diğer aksam-parçalar olarak detaylandırılabilir. (BM, 2010a).

Ülkemiz mobilya sanayinde, Sanayi Genel Müdürlüğü (SGM) (2010) mobilya sektör raporuna göre özellikle son 15–20 yıllık süreçte küçük ölçekli işletmelerin yanı sıra, orta ve büyük ölçekli işletmelerin sayısı artmaya başlamıştır. Mobilya sektöründe son yıllarda artan rekabet karşısında ekonomik ölçekte ve dünya standartlarında üretim yapan tesisler kurulmuş, bayilik teşkilatlarıyla ülke sathına ve dünyaya ürün satar bir konuma ulaşılmıştır. Mobilya sanayi, katma değer açısından da ülkemizin önde gelen sektörlerinden olup, ihracatta yerli kaynakları en çok kullanan ve ithal ürünlere bağımlılığı en az olan sektörlerden biri olarak ekonomiye katkısı artarak devam etmektedir. Mobilya sektörü, Türkiye ekonomisinde 158.213 kişiye doğrudan, 258.213

kişiyeye dolaylı istihdam sağlamaktadır. İstihdam verilerine göre mobilya işletmeleri genelde KOBİ'lerden oluşmaktadır. Sektörde yaşanan sıkıntılar tipik KOBİ sıkıntıları olup, dünya çapında pazarlara açılmak için küçük firmaların birleşip güçlenmesi ve profesyonel yapılanması önem taşımaktadır. Sektörün, mevcut potansiyelini ve stratejik pozisyonun önemini kavrayarak yurtdışı tanıtım ve ihracat çalışmaları ile uluslararası mobilya pazarında yükselme olanağı bulunmaktadır. Türkiye mobilya sektörünün, üretici firma sayısı, üretim miktarları, satış fiyatları, ihracat rakamları vb. hususlar ve inşaat sektörünün büyüklüğüyle sektördeki yüksek orandaki kayıt dışılık da dikkate alındığında, üretimin 7,5 milyar Dolar (\$) olduğu tahmin edilmektedir. Özellikle 90'lı yıllarda artarak devam eden ithalat, 2001 yılında yaşanan krizden sonra ekonomik büyüme trendine paralel olarak artmış ve 2008 yılında bir önceki yıla göre yaklaşık %6 büyüyerek 696,8 milyon \$, 2009 yılında ise yaklaşık %25 azalarak 518,7 milyon \$ olarak gerçekleşmiştir. Mobilya sektörü, imalat sanayisinde firma sayısı ve istihdam açısından öne çıkmasına rağmen ihracattaki katkısı henüz istenen seviyede değildir. On yıllık süreçte mobilya ihracat değeri 138 milyon \$'dan 2009'da 1,14 milyar \$'a yaklaşmıştır. Mobilya sektörünün Türkiye'nin toplam ihracatındaki payı 2009'da %1'in biraz üzerindedir. İhracat miktarının düşük kalmasında sektörün iç piyasaya dönük yapılanmasının yanında, modern üretim tezgâhlarının yeterince kullanılmayışı da önemli bir etkidir. Finansman sorunları ve dış pazarlar konusunda bilgi eksikliği ihracatta karşılaşılan diğer önemli sorunlar arasında yer almaktadır. Küresel marka çalışmalarına hız veren ve ülkemiz sanayine önemli bir katkı veren mobilya sektörü dış ticaret dengesi artı olan sektörlerimizdendir. Mobilya ihracatımızın çoğunluğu Avrupa ve Ortadoğu ülkelerine yapılmaktadır. AB ülkeleri toplam mobilya ithalatında %50'nin üzerinde pay alarak ağırlıklı yerini korumaktadır. MOBSAD (2008) sektör raporunda Türkiye'de mobilya ihracatı birkaç temel şekilde yapılmaktadır. Bunlardan ilki modern pazarlama teknikleri ile ulaşılan yurtdışı müşteriye yüksek miktarda satışları kapsar. Bir diğeri yurtdışında mağazalaşarak doğrudan o ülkenin son tüketicisine ulaşmak yoludur. Ayrıca inşaat projeleri ile birlikte ya da münferiden yürütülen dekorasyon faaliyetleri de önemli bir kalem oluşturur. Sonuncusu ise, belirli bir sürekliliği ve temeli olmayan, müşteri firmayı tesadüfen bulduğunda ya da benzeri özel bir tanıtım pazarlama çalışması yapılmadan yapılan küçük çaplı ihracattır.

3.1.2. Rekabet Kavramı

Rekabet, nispeten adil bir yarışma ortamında birden çok benzer konumdaki katılımcının, yarışma kurallarına bağlı kalarak, eş anlı olarak kıt bir şeyi veya istenilir bir konumu kazanma amacıyla, yaptıkları çabalar olarak tanımlanmaktadır (Türkkan, 2001). Diğer bir deyişle rekabet, piyasadaki ekonomik amaç ve çıkarlarını gerçekleştirmek isteyen ekonomik birimlerin arasında ortaya çıkan yarış olarak tanımlanabilir (Doğan, 2000).

Rekabet kavramı Türkiye’de 13 Aralık 1994 tarihinde yürürlüğe giren 4054 Sayılı “Rekabetin Korunması Hakkında Kanun”da da tanımlanmıştır. Buna göre rekabet “mal ve hizmet piyasalarındaki teşebbüsler arasında özgürce ekonomik kararlar verilmesini sağlama yarışı” şeklinde ifade edilmiştir (Yazcan, 1999).

Rekabet kavramı iktisat düşüncesinde her zaman merkezi bir öneme sahip olmuştur. Adam Smith’den bu yana iktisatçılar, rekabeti ekonomik yaşamın düzenleyicisi olarak görmüşlerdir. Öyle ki, bu önemi dile getiren John Stuart Mill’in “Politik iktisat, ancak rekabet ilkesi vasıtasıyla, bilim karakteri iddiasına sahip olabilir” ifadesi dikkat çekicidir. Adam Smith rekabet kavramını, üretilebilecek veya tüketilebilecek mal miktarının sınırlı olmasından dolayı, alıcılar veya satıcılar arasındaki bir yarış olarak görmektedir. Bu yarışma fiyatları arz ve talep dengesine ulaştıracak ve her değişen duruma göre tekrarlanacaktır. Bu tanımdaki rekabet için zorunlu unsur olarak kişisel özgürlük gösterilmiş ayrıca rakiplerin sayılarının da dikkate alınması gerektiği belirtilmiştir (Vickers, 1995).

3.1.3. Rekabet Gücü Kavramı

Rekabet gücü kavramının ne anlama geldiği konusunda literatürde bir tanım birliğinin olduğunu söylemek oldukça zordur. Rekabet gücü basit bir şekilde, dünya kalitesinde mal üretip, dünya için geçerli fiyatlar üzerinden, dünya pazarlarında satabilme yeteneği şeklinde de tanımlanabilir. Rekabet gücü, bir ekonomide büyüme ve istihdam artışı sağlamanın, yaşam düzeylerini yükseltmenin ön koşulu haline gelmiştir. Öyle ki, rekabet gücünün yükselmesiyle, bir yandan yurtiçi piyasada satılacak ve ihraç edilecek malların üretimi ve dolayısıyla istihdam seviyesi artarken, bir yandan da kârlılık ve

dolayısıyla yatırımlar artmaktadır. Rekabet gücünün düşmesi ise bu etkilerin tam tersini meydana getirmektedir (Töre, 1996).

Rekabet gücü, işletmelerin, fiyat ve fiyat dışı nitelikler itibariyle rakiplerine kıyasla daha cazip olacak şekilde, mal ve hizmetleri dizayn etme, üretme ve pazarlama yetenekleridir (Türüner, 1993).

Rekabetçi Politika Konseyi (Competitiveness Policy Council)'ne göre ise rekabet gücü yurtiçi piyasalarda gelirleri arttırırken aynı zamanda, uluslararası piyasalara mal satabilme yeteneği olarak tanımlanmaktadır (Aiginger, 1998).

Rekabet gücü, firmaların, endüstrinin, bölgenin, ülkenin ya da birliklerin (AB, NAFTA vs. gibi) uluslararası rekabette nispi olarak daha yüksek gelir ve istihdam seviyesindeki üretim gücüdür. Diğer bir ifade ile bir ülkenin ürettiği mallarda diğer ülkelerin malları ile fiyat, kalite, tasarım, güvenilirlik ve zamanında teslim gibi unsurlarda yarışabilir düzeyde olması demektir. Rekabet gücü, görece olarak bir sektörün diğer ülkelerin aynı sektörlerine göre daha yüksek gelir ve istihdam yaratma gücü olarak tanımlanabilir. Görece bir ölçüt olan rekabet gücü, sektörlerin veya ülkelerin birbirine göre mevcut durumlarını ortaya koymaya yarar. Rekabet üstünlüğü yaratan sebepleri ortaya koymaktan ziyade, sonuçta oluşan rekabet gücünü ölçmeyi sağlar (Demir, 2001).

Rekabet gücü kavramı, çalışılmak istenen alana göre firma, endüstri veya ülke düzeyinde farklılık göstermektedir. Bu çerçevede ele alınan her düzeyde rekabet gücü ile ilgili olarak farklı bir tanımlama yapılmaktadır. Bazı çalışmalarda ise rekabet gücüne mikro ve makro açıdan bakılarak farklı tanımlamalar yapılmaktadır. Rekabet gücü kavramı, firma, endüstri, küme ve uluslararası düzeyde ele alınarak tanımlanabilir.

Firma düzeyinde rekabet gücü; firma açısından rekabet gücüne ilişkin farklı tanımlamalar yapılmaktadır. Bu tanımlamalardan birine göre rekabet gücü, firmanın piyasada varlığını sürdürme ve kâr, fiyat ve getiri oranı veya ürünlerinin kalitesi açısından arzu edilen sonuçlar elde edebilme yeteneği; mevcut piyasa olanaklarından yararlanabilme ve yeni piyasalar yaratabilme kapasitesine sahip olmasıdır (Bakımlı, 2005).

Endüstri düzeyinde rekabet gücü; bir endüstrinin rakiplerine eşit ya da daha üst düzeyde verimlilik düzeyine ulaşması, bu düzeyi sürdürme yeteneği ya da rakiplerine kıyasla eşit ya da daha düşük maliyette ürün üretme veya satma yeteneğidir. Diğer bir deyişle endüstri düzeyinde rekabet gücü, bir sanayinin rakiplerine eşit ya da daha üst düzeyde bir verimlilik düzeyinde, uluslararası piyasanın gereklerine uygun mal ve hizmet üretebilme ve daha düşük maliyetlerle uluslararası piyasaların standart ve taleplerine uygun mal ve hizmetleri üretebilmesini sağlayan icat ve yenilikleri gerçekleştirme yeteneğidir (Aktan ve Vural, 2004).

Küme düzeyinde rekabet gücü; sektör bazında küme oluşturularak bölgesel rekabet gücünün incelenmesi karşımıza küme düzeyinde rekabet gücü kavramını ortaya çıkarmaktadır. Schmitz kümeleri, ekonomik faaliyetlerin coğrafi ve sektörel yoğunlaşması olarak tanımlamaktadır. Porter'a göre "kümeler, birbiri ile bağlantılı şirketler, uzmanlaşmış tedarikçiler, hizmet sağlayıcıları, ilgili endüstrideki firmalar ve bunlarla ilgili kurumlardan (üniversiteler, standart enstitüleri, ticaret birlikleri gibi) oluşan coğrafi yoğunlaşmalardır". Kümelerde yaşanan verimlilik artışları aşamalar halinde rekabet gücünü yaratır ve geliştirir. Firmalar arasında ileri, geri ve yatay bağlantılarla bölgesel düzeydeki rekabet gücü bölge içinde yaygınlık kazanır (Ayaş, 2002).

Ulusal düzeyde rekabet gücü, ülkelerin firmalarının ve endüstrilerinin uluslararası alanda rekabet gücü üstünlüğü elde edebilmeleri için gereken fiyat içi ve fiyat dışı gibi çevresel koşullara en iyi biçimde sahip olabilmesidir. Rekabet gücünü belirleyen faktörler, kur avantajı, dış ticaret performansı, dış ticaret haddi ve altyapı yeterliliği olarak nitelendirilmektedir. Bir ülkenin uluslararası rekabet gücü düzeyini, döviz kurları, faiz oranları, kamu açıkları, işgücü maliyetleri, vergilendirme, doğal kaynaklar ve hükümet politikaları etkilemektedir (Carayannis ve Sagi, 2000). Literatürdeki başka bir tanımda uluslararası rekabet gücü; bilim adamlarınca uluslararası rekabet gücü iki bakış açısından hareketle tanımlanmıştır. Bunlar mikro (işletme ve endüstri) ve makro (ülke) bakış açısıdır. Mikro düzeyli yaklaşımda ülke içindeki işletmeler arasındaki rekabet ve bu rekabetin ulusal/uluslararası pazardaki etkileri incelenirken, makro yaklaşımda ülkenin uluslararası rekabetteki konumu üzerinde durulmuştur (Scoot ve Lodge, 1985).

AB tanımlamasında, uluslararası rekabet gücü ise, ekonominin yüksek ve gittikçe artan bir yaşam standardı ile sürdürülebilir yüksek bir istihdam seviyesi sağlama yetkinliğidir. AB'nin başka bir tanımlamasında ise uluslararası rekabet gücü verimlilik artışı tarafından belirlenir. Uluslararası rekabet gücüne sahip (rekabetçi) bir ekonomi, yaşam standardında artışa yol açan yüksek ve sürdürülebilir verimlilik artışı sağlayan ekonomidir (DPT, 2009). Ulusal rekabet gücünün ölçülmesine ilişkin literatürde çeşitli kalitatif (nitel) ve kantitatif (nicel) yaklaşımlar, modeller ve değinilen teoriler de bulunmaktadır. Bu noktada kantitatif (nicel) yaklaşımlar ileriki bölümlerde daha detaylı açıklanacağından kalitatif (nitel) yaklaşımları burada kısaca özetlemek yerinde olacaktır.

Klasik kuramcılar, ulusal rekabet gücünün geliştirilmesinde ve değerlendirilmesinde rekabet gücünü belirleyicilerini daha çok ülkede bulunan doğal ve fiziki kaynaklarda görmektedirler. Dolayısıyla klasikler, emek ve sermayenin ulusların rekabet gücünü etkileyen en önemli faktörler olduğunu ileri sürmüşlerdir. Bu yaklaşım altında da çeşitli rekabet gücü yaklaşımları da vardır (Ahmadov, 2010).

Modern yaklaşımlara göre; ulusal rekabet gücü çağımızda uluslar için adeta hayati öneme sahip bulunmaktadır. Geçmişte daha çok firma düzeyinde düşünülen bu olgu, son dönemlerde gittikçe yoğunlaşan küreselleşme ve bölgeselleşme eğilimlerinin etkisiyle günümüzde ulusal ve uluslararası düzeyde önem kazanmıştır (Çivi ve Erol, 2008). Modern yaklaşımlar içerisinde farklı modeller bulunmaktadır. Bunlar içerisinde Michale Porter'in ulusal rekabet gücü modeli, TOWS (SWOT) Matrisi Strengths (Avantajlar), Weaknesses (Dezavantajlar), Opportunities (Fırsatlar) ve Threats (Tehditler) Yöntemi, Dunning ve Rugman'ın Yaklaşımı, Krugmanın Ulusal Rekabet Gücü Yaklaşımı, Cho'nun Ulusal Rekabet Gücü Yaklaşımı, Ulusal rekabet gücüne ilişkin diğer modern yaklaşım ve teorier (Lundvall tarafından ortaya atılan yenilik sistemi, 3-P modeli; potansiyel, performans ve proses, Ortodoks yaklaşımı, Robert Reich tarafından geliştirilen bilgi temelli yaklaşımı ve ülkelerin ulusal rekabet gücünün değerlendirilmesinde diğer bir yaklaşım olan ve Finlandiya'da kentlere yönelik rekabet gücü çalışması yapan Huvari'ye ait rekabet gücü yaklaşımını sayabiliriz (Ahmedov, 2010).

3.1.4. Türkiye’de Uluslararası Rekabet Gücünü ve Özel Sektör Girişimciliğini Destekleyen Kuruluşlar

Özel sektör ve girişimcilğe yön vererek çeşitli teşvik ve politikalar gerçekleştiren, sektörleri rekabetçi kılmayı amaçlayan bu kurumları, kamu düzenleyici kurumlar ve özel sektör destekçileri olarak adlandırılabiliriz. Özellikle KOBİ ağırlıklı işletmelere yönelik yapılanmalara olanak sağlayan ve Türkiye’de öne çıkan bu kurumlar aşağıda yer alan Çizelge 3.1’de görülmektedir.

Çizelge 3.1: KOBİ politikası oluşturma ve yürütmeye ilgili kurumlar

KOBİ Politikası Oluşturma ve Yürütmeye İlgili Kurumlar	Kamu STK Özel Sektör	KOBİ Politikası ile Yakınlığı
Sanayi ve Ticaret Bakanlığı	Kamu	KOBİ politikaları, Organize Sanayi Bölgeleri, Teknoloji Geliştirme Bölgeleri, Sanayi Bölgeleri ve Küçük Sanayi Sitelerinin diğer bakanlık ve programlarla koordinasyon halinde yürütülmesi, koordinasyonu ve yönetimi
Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı (DPT)	Kamu	KOBİ’lerle ilgili sanayi politikalarını, kümelenme konularına da işaret eden bilim ve teknoloji politikalarını içeren uzun vadeli kalkınma planlarının ve yıllık programların hazırlanması
Hazine Müsteşarlığı	Kamu	KOBİ’lere teşviklerin sunulması ve Yatırım Özendirme Sistemi ile yeni yatırımların teşvik edilmesi
Dış Ticaret Müsteşarlığı	Kamu	Serbest Bölgelerin kurulması ve organizasyonu, ve dış ticaretin artırılması için yatırımların ve üretimin desteklenmesi, yabancı yatırımlar ve teknoloji transferinin sağlanması için koşulların düzenlenmesi
Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı (KOSGEB)	Kamu	KOBİ politikalarının yürütülmesi, işletmelerin teknolojik yeteneklerinin geliştirilmesi, işletmelere bilgi, eğitim ve danışmanlık hizmetlerinin sağlanması, uygun finansman mekanizmaları ve fonlarının sunulması
Bilim ve Teknoloji Yüksek Kurulu (BTYK)	Kamu	Bilim ve teknoloji politikalarının tasarımı, geliştirilmesi ve uygulanmasında sorumluluk üstlenilmesi, kamu ve özel sektör araştırma kurumları arasında koordinasyonun sağlanması
Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği (TOBB)	Sivil Toplum Kuruluşu	Odalar ve Borsalar arasında birliğin ve uyumun sağlanması, KOBİ Stratejisi ve Eylem Planı gibi süreçlerin oluşumu ve sürdürülmesine katılım
Türkiye Esnaf ve Sanatkarlar Konfederasyonu (TESK)	Sivil Toplum Kuruluşu	Esnaf, sanatkar ve küçük işletmelere mesleki ilerlemelerinde yardımcı olunması, yeni teknolojilere uyum sağlayabilmelerinin temini, birbirine yakın sektörlerde küçük ölçekli sanayi sitelerinin kurulmasında destek verilmesi
Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu (TÜBİTAK)	Kamu	Ulusal hedefler ve öncelikler paralelinde araştırma ve geliştirme çalışmalarının desteklenmesi, geliştirilmesi, örgütlenmesi, yürütülmesi ve koordinasyonunun sağlanması; bilim ve araştırma konularında Türk hükümetine danışmanlık yapılması ve BTYK’nın sekreteryaya görevinin üstlenilmesi
İhracatı Geliştirme Etüd Merkezi (İGEME)	Kamu	KOBİ’lere dönük yayınlar ve eğitimler sunarak yeni pazarlara girmek ve iş fırsatlarını değerlendirmek yöntemiyle ihracatın desteklenmesi, dış ticarete ilişkin olarak kamu sektörü kurumlarının koordinasyonunun sağlanması
Kalkınma Ajansları (KA)	Kamu	Bölgesel programların operasyonel yönetimlerinin sağlanması. Şu anda aktif olan Kalkınma Ajansları İzmir, Çukurova, İstanbul, Konya, Samsun, Erzurum, Van, Gaziantep, Diyarbakır ve Mardin bölgelerinde kurulmuştur. Kalkınma ile ilişkili hibelerin proje bazlı dağıtımı gibi faaliyetler başlamıştır. AB modelini takip edecek şekilde Türkiye çapında 26 adet Kalkınma Ajansının kurulması planlanmıştır.
Avrupa İşletmeler Ağı (EEN)	Sivil Toplum Kuruluşu	KOBİ’ler arasında teknoloji ortaklıklarının ve teknoloji transferinin desteklenmesi, teknoloji odaklı KOBİ’ler arasında inovasyonun desteklenmesi
Girişimci Destekleme Merkezleri (GİDEM)	Kamu	Adıyaman, Diyarbakır, Mardin ve Şanlıurfa’da kurulan merkezlerin hedefleri, bu bölgelerde mikro ve KOBİ ölçeğindeki işletmelerin yönetsel, operasyonel ve idari kapasitelerinin artırılması, iş geliştirme hizmetleri sunulması
Avrupa Birliği İş Geliştirme Merkezleri (ABİGEM’ler)	Özel sektör	Türk KOBİ’lerine danışmanlık hizmetleri ve eğitim verilmesi, işbirliklerinin desteklenmesi, inovasyon ve uluslararasılaşma konularında hizmetler verilmesi
Türkiye Teknoloji Geliştirme Vakfı (TTGV)	Sivil Toplum Kuruluşu	Özel sektörün Ar-Ge ve teknolojik inovasyon projelerinin desteklenmesi; yeni yatırımcıların teknoloji üretebilmeleri için uzun vadeli kredi verilmesi amacıyla oluşturulur.

Kaynak: (ABİGEM, 2010)

Çizelge 3.1’ de belirtilen bu kurum ve kuruluşlar dışında özellikle bu tez çalışmasına yön veren ve yaklaşımların yorumlanmasında katkı sağlayan başlıca Sektörel Dernekler Federasyonu (SEDEFED) ve TÜSİAD-Sabancı Üniversitesi Rekabet Forumu (REF) hakkında belli başlı noktalara değinilerek bu iki kurum hakkında detaylı bir bilgilendirme yapmak uygun olacaktır. SEDEFED olarak ortaya çıkan yapının temelleri 1997 yılından itibaren atılmaya başlanmıştır. TÜSİAD’ın elektronik, çimento, otomotiv, otomotiv yan sanayi, beyaz eşya, biyoteknoloji ve makine imalatı sektörleri için, her sektörde ilgili sektörel dernekler ile ortak çalışarak hazırladığı “Rekabet Stratejileri” raporları bu yapının temel taşlarını oluşturmuştur. Bu dönemde başlayan ilişki, Sektörel Derneklerin başkanlarının 12 Aralık 2000 tarihinde, “Sektörel Dernekler Platformu”nu kurmaları ile daha geniş bir işbirliği zeminine dönüştürülmüştür. Öncelikle AB uyum sürecinde sektörlerin farklı çatılar altında yaptığı çalışmalarını birleştirerek daha geniş bir güç birliği oluşturmak, sektörlerin AB konusundaki duyarlılıklarını arttırıp kamu kesimi ile sağlıklı ilişkiler geliştirmek hedeflenmişti. Platform bu çerçevede, AB genel sekreterliği ile yakın ilişki içinde bulunmuş, AB’nin 6. çerçeve programına ülke olarak katılımı sağlamak amacıyla, 2002 yılı boyunca, hükümet ve parlamento düzeyinde yoğun temaslar sürdürülmüş, Türkiye bu programa dâhil edilerek teknoloji ve AR-GE fonlarından yararlanması imkânının açılmasına yönelik önemli girişimlerde bulunulmuştur. Diğer sivil toplum kuruluşları ve Türkiye Bilimsel ve Teknojik Araştırma Kurumu (TÜBİTAK) ile ortak eğitim ve tanıtım çalışmaları yaparak, kurumsal ve sektörel gelişim için AB standartlarına uygun, projelere dayalı çalışma bilincini yerleştirmek üzere yoğun çaba sarf edilmiştir. Federasyonlaşma aşamasına gelmeden önce, oluşturulan bu önemli birikimin ve yakalanan sinerjinin sürdürülerek kurumsal bir yapıya taşınması için 2003 yılı sonundan itibaren federasyonlaşma çalışmaları başlamıştır. 7 Mayıs 2004 tarihi itibari ile Sektörel Dernekler Federasyonu tescillenmiştir. SEDEFED’in çalışma alanlarının başında rekabet politikaları ve Avrupa Birliği ile başlayan müzakerelerde sektörel katkının sağlanması gelmektedir. Türk ekonomisinin lokomotif sektörlerinin temsilcilerini içinde bulunduran SEDEFED, her yıl düzenli olarak yapmakta olduğu rekabet kongresi ile Türkiye’nin rekabet gücünün artırabilmesi amacı ile izlenmesi gereken stratejilerin saptanması sürecine katkıda bulunmayı hedeflemiştir. Türk Sanayicileri ve İşadamları Derneği (TÜSİAD)-Sabancı Üniversitesi Rekabet Forumu (REF) ise TÜSİAD ve Sabancı Üniversitesi ortak girişimleri ile kurulmuş bir araştırma merkezidir. REF genel olarak küreselleşme, özel

olarak da AB ile bütünleşme sürecinde uluslararası piyasalarda Türk özel sektörünün kalıcı bir pazar payı elde edebilmesi için gerekli rekabet gücü, inovasyon, teknoloji yönetimi ve kıyaslama çalışmalarını yapmaktadır. Ayrıca faaliyetlerini; araştırma faaliyetleri, bilgi yayılımı faaliyetleri ve işbirlikleri şeklinde 3 kategoride toplamaktadır. REF'in amacı, Türk özel sektörünün kalıcı bir pazar payı elde edebilmesi için gerekli rekabet gücüne ulaşabilmesi yolunda yeteneklerini geliştirmesine katkıda bulunmaktır (Filiztekin ve Karata, 2010).

3.1.5. Dış Ticaret Kavramı ve İstatistikleri

Dış ticaret geniş anlamıyla, uluslararası mal ve hizmet alışverişidir. Genellikle dış ticaret terimi, mal ihracat ve ithalatı yerine kullanılmaktadır. Malların yanı sıra hizmetlerin de ihracat ve ithalatı söz konusu olmakla birlikte, dış ticaret istatistiklerinde hizmet ihracatı ve ithalatı kapsamamaktadır. Bir ülkede yerleşik kişi ve kurumların diğer ülkelere mal satması ihracat (dışsatım), diğer ülkelerden mal satın alması ithalat (dışalım) olarak adlandırılmaktadır (TÜİK, 2008).

Ülkelerin ekonomik ve sosyal yapı özelliklerinin incelenmesinde istatistiki bilgilere ihtiyaç vardır. Bu bilgilerin gerek kullanıcılar arasında, gerekse uluslararası alanda anlaşılabilir olması ortak sınıflamalara uygun üretilmelerine bağlıdır. Küreselleşmenin her geçen gün etkilerinin arttığı günümüzde ve içinde bulunduğumuz bilgi çağında, farklı dilleri konuşan, ya da, farklı amaçlara sahip bilgi kullanıcılarının sağlıklı iletişimi, ancak ortak bir dil olan sınıflamalar ve kodlama sistemleri aracılığıyla mümkün olabilmektedir. Sınıflamaların ana çatısı, Birleşmiş Milletler İstatistik Bölümü (UNSD: United Nations Statistics Division), Avrupa Birliği İstatistik Ofisi (EUROSTAT: European Community Statistical Office), Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO: International Labour Organization), Uluslararası Para Fonu (IMF: International Monetary Fund), Ekonomik İktisadi İşbirliği ve Kalkınma Teşkilatı (OECD: Organisation for Economic Co-operation and Development), Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü (UNESCO: United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization) gibi özel konularda uzmanlık faaliyeti yürüten yetkili uluslararası kuruluşlar tarafından geliştirilmektedir (TÜİK, 2011).

3.1.6. Veriler, Veri Kaynakları ve Verilerin Elde Yöntemleri

Bilindiği üzere dış ticaret verileri uluslararası sınıflamalara göre kullanıma sunulmaktadır. Harmonize sistem kodları ile bu sınıflamalar arasındaki geçiş anahtarları BM ve Avrupa Birliği İstatistik Ofisi (EUROSTAT: European Community Statistical Office)'ın web sitelerinden yararlanılarak her yıl yapılmaktadır. Türkiye'nin dış ticaret istatistikleri; Harmonize Sistem (HS: Harmonize System), Standart Uluslararası Ticaret Sınıflaması (SITC: Standard International Trade Classification), Tüm Ekonomik Faaliyetlerin Uluslararası Standart Sanayi Sınıflaması (ISIC: International Standard Industrial Classification), Geniş Ekonomik Kategorilerin Sınıflaması (BEC: Broad Economic Categories), Avrupa Topluğunda Faaliyete Göre Ürünlerin İstatistiki Sınıflaması (CPA: Statistical Classification of Product by Activity in European Community) gibi uluslararası mal ve sektör sınıflamalarına göre tasnif edilmektedir (TÜİK, 2008).

Ulusal düzeydeki ihtiyaçları karşılamak amacı ile geliştirilen ulusal sınıflamalar ile uluslararası kabul gören sınıflamalar arasında geçişin sağlanması koşulu ile ülkelere kendi ulusal sınıflamalarını oluşturma esnekliği sağlanmaktadır. Sınıflamalar için genellikle kısaltılmış bir isim kullanılmaktadır. TÜİK, BM ve Dünya Bankası gibi merciler karar alıcıların, araştırmacıların ve tüm istatistik kullanıcılarının ihtiyaç duydukları istatistiksel verileri, uluslararası standartlara uygun olarak güvenilirlik, tutarlılık, tarafsızlık, istatistiki gizlilik, güncellik ve şeffaflık ilkeleri doğrultusunda üretmekte ve yayımlamaktadır.

Tez kapsamında verilerin analiz edilmesinde ve sektörlerle yönelik yaklaşımlarda TÜİK ve BM dışında REF tarafından hazırlanan ve herkesin, ama özellikle Türkiye'deki tüm iş dünyası çalışanlarının ve akademisyenlerin, kullanımına açılmış olan TİRG karşılaştırmalı analiz veri tabanından da yararlanılmıştır.

TİRG, Türkiye'nin oldukça detaylı ürün sınıflaması bazında rekabet gücünü gösteren çeşitli endeksleri kapsamaktadır. TİRG veri tabanında yer alan ürün grupları, dış ticarete konu olan mallardan oluşmaktadır ve uluslararası ticaret malları sınıflama sistemi ile belirlenmiş gruplardır. Veri tabanında yer alan ülkeler ise, Türkiye'nin ticaretinin önemli bir kısmını oluşturan AB ülkeleri, Türkiye'nin komşuları (Suriye ve İran gibi),

Türkiye'ye uzak ama dünya ticaretinde önemli ülkeler (ABD ve Japonya gibi) ve elbette Türkiye'nin gelecekte rakibi olabilecek ülkelerden (Meksika ve Çin gibi) oluşmaktadır. TİRG veri tabanında yer alan endekslerden iki tanesi sadece ülke genelinde bilgi vermektedir. Veri tabanında yer alan ülkeler, AB çevre ülkeleri (Cezayir, Mısır, İran, İsrail, Ürdün, Fas, Rusya, Suriye, Tunus ve Ukrayna); uluslararası ticarete güçlü bir rakip olarak kendini göstermeye başlayan Çin ve bölgesindeki ülkeler (Endonezya, Hindistan, Kore, Malezya, Tayland); nüfusu 4 milyonu aşan AB üyelerine ek olarak müzakere sürecinde olan Hırvatistan ve diğer OECD ülkeleri (Amerika Birleşik Devletleri, Avustralya, İsviçre, İzlanda, Japonya, Kanada, Meksika, Norveç, Yeni Zelanda) olarak sıralanmaktadır. TİRG veri tabanı 2008 yılına ait verilerle güncellenmiştir. Ayrıca, bir önceki sürümde olmayan bazı karşılaştırma olanakları da güncel sürüm ile olası hale getirilmiştir. Güncellenen karşılaştırma sisteminde; rapor tipi, ülke (2 ülke seçilir) ve endeks olmak üzere 4 parametre bulunmaktadır. Rapor tipi ise kendi içinde 5 adet farklı alt-parametreye göre karşılaştırma olanağı sunmaktadır. Bunlar; genel karşılaştırmalı analiz, endeks-ülke bazında sektörel sıralama, endeks-ürün bazında en yüksek değer alan ülkeler, endeks-ürün bazında ülkenin diğer ülkelerin ortalaması ile ilişkisi ve yıl-ürün bazında tüm ülkelerin karşılaştırmalı analizi şeklindedir (Filiztekin ve Karata, 2010).

TİRG veri tabanında sektör ve mal gruplarına ilişkin 4 endeks ve 2 tanede ulusal endeks olmak üzere toplam 6 endeks bulunmaktadır. Veri tabanında 971 adet ürün, 257 ürün grubu, 65 ürün kümesi ve 18 sektör bulunmaktadır (REF, 2010).

Bu tez çalışmasında SITC (Rev. 3) yani 3.kez revize edilmiş dış ticaret sınıflaması ve TÜİK veri tabanları kullanılarak, sektör için verilen 2-haneli (2-digit) mal sınıflandırmasından yararlanılmıştır. SITC kullanılmasının belli başlı nedenleri arasında verilerin elde edilebilirliği, TÜİK tarafından sektörlerin anlaşılabilir bir biçimde ele alınabilme durumu ve TİRG veri tabanının bu sınıflandırmaya göre hazırlanmış olmasından ötürü, SITC sınıflandırması kullanılmıştır. Çalışmada ürün/ürün grubu-ülke, ülke ve ülke grubu, toplam ihracat ve toplam ithalat istatistikleri ele alınmış gerekli yerlerde kullanılarak çalışmaya dahil edilmiştir.

SITC (Rev. 3) ve TÜİK veri tabanında, Türkiye için toplam mal sınıfı 2 haneli (basamaklı) olarak “99” kod numarasına kadar sıralanmaktadır. Ormana Dayalı Sektörler TÜİK veri tabanında, SITC (Rev. 3)’de yer alan kod numaraları ile sırasıyla; 1- Mantar, odun ve kereste (SITC Rev.3 kod:24), 2- Kağıt hamuru ve kullanılmış kağıt (SITC Rev.3 kod:25), 3- Mantar ve ahşap eşya (mobilya hariç, SITC Rev.3 kod:63), 4- Kağıt, karton ve kağıt hamurundan eşya (SITC Rev.3 kod:64), 5- Mobilya ve mobilya parçaları (SITC Rev.3 kod:82) olmak üzere 2 haneli olarak ifade edilmiştir.

Çalışmada ihracat-ithalat değerleri uluslararası piyasa söz konusu olduğundan, Amerikan \$’ı üzerinden ele alınarak formüllerde hesaplanmıştır. Ayrıca ormana dayalı sektörlerin ihracat-ithalat değerlerinin yıllık verileri yanında ormana dayalı sektörde dünya ülkelerinin toplam ithalat-ihracat verileri de BM veri tabanından yine Amerikan \$’ı olarak ham bir biçimde alınmış ve bu tez çalışmasının içeriğine yönelik işlenerek, çalışma için anlamlı hale dönüştürülmüştür.

3.2. YÖNTEM

3.2.1. Uluslararası Rekabet Gücünün Ölçülmesinde Kullanılan Kantitatif (Nicel) Yöntemler

Görelî bir ölçüt olan rekabet gücü, sektörlerin veya ülkelerin birbirine göre mevcut durumlarını ortaya koymakta kullanılmaktadır. Burada ihracat ve ithalat değerleri bizlere yol gösterici olabilmektedir. Uluslararası rekabet gücü bu noktada kalitatif (nitel) ve kantitatif (nicel) metodlarla hesaplanabilmektedir. Tez çalışması kapsamında literatürde yer alan rekabet gücünü ölçmeye yönelik kantitatif yöntemler incelenmiş ve literatürde öne çıkan belli başlı metodlar bu bölümde açıklanmıştır. Kapsam ve formülleriyle değinilen bu endekslerden bir kısmı çalışma çerçevesinde TİRG veritabanından yararlanılabildiği, verilerin eldesi, işlenmesi, net değerlerin tedarik edilebilirliği dahilinde tez çalışmasında bizzat kullanılmıştır. Açıklanacak olan tüm bu endeksler içinde Net İhracat Oranı (Ratio Of Net Exports Index), İhracat-İthalat Oranı (Export-Import Ratio Index), Görelî İhracat Avantajı Endeksi (The Relative Export Advantage Index), Görelî İthalat Nüfuz Endeksi (The Relative Import Penetration Index), Görelî Ticaret Avantajı Endeksi (The Relative Trade Advantage Index), İhracat Payları Endeksi (Rate Of Export Shares Index) ve Sektör İçi Ticaret Endeksi (Intra-

Industry Trade Index) tez çalışması içerisinde kullanılan endekslerdir. Tez içerisinde yer alan bu endeksler ve görelî ölçütleri kavramaya yönelik diğê rekabet gücü endekslerinin tanımları ve formülleri aşağıda açıklanđı gibidir.

3.2.1.1. Net İhracat Oranı Endeksi (Ratio of Net Exports Index)

Net İhracat Oranı Endeksi (NETİHR), net ihracatın görelî büyüklüğünü gösteren bir değışkendir (Demir, 2002).

$$\text{NETİHR}_i = \frac{(X_i - M_i)}{(X_i + M_i)} \times 100$$

M_i = i sektöründeki toplam ithalatı, X_i = i sektöründeki toplam ihracatı göstermektedir.

3.2.1.2. İhracat-İthalat Oranı Endeksi (Export-Import Ratio Index)

Bir sektörün dış ticarete uzmanlaşma düzeyini ölçmek amacıyla kullanılmaktadır (Demir, 2002).

$$\text{İhracat - İthalat Oranı} = (X_i / M_i) \times 100$$

X_i : i sektörü ihracatı, M_i : i sektörü ithalatını göstermektedir.

3.2.1.3. Görelî İhracat Avantajı Endeksi (The Relative Export Advantage Index)

Görelî İhracat Avantajı Endeksi, belirli bir üründe herhangi bir ülkenin dünya piyasalarında sahip olduğu ihracat payının diğê bütün mallarda dünya ihracatında sahip olduğu paya oranı olarak tanımlanabilir. Görelî İhracat Avantajı Endeksi (GİAE) şu şekilde hesaplanabilir (Frohberg ve Hartmann, 1997).

$$\text{GİAE}_{ij} = (X_{ij} / \sum_{l,l \neq j} X_{il}) / (\sum_{k,k \neq i} X_{kj} / \sum_{k,k \neq i} \sum_{l,l \neq j} X_{kl})$$

X = İhracat; i ve k = Ürün kategorileri; j ve l = Ülkeler.

Endeks değerinin 1'den daha büyük olması ilgili ürün kategorisinde ülkenin karşılaştırmalı avantaja sahip olduğuna; 1'in altındaki değerler ise, karşılaştırmalı bir dezavantaja işaret eder.

3.2.1.4. Görelî İthalat Nüfuz Endeksi (The Relative Import Penetration Index)

Görelî İthalat Nüfuz Endeksi (GİNE), GİAE'ye benzer. Aralarındaki temel farklılık ihracat yerine ithalatın denklemde yer alması ve tam tersi bir yorumla yorumlanmasıdır.

Başka bir ifadeyle, birin üzerindeki her değer karşılaştırmalı dezavantajı gösterirken altındaki değerler karşılaştırmalı avantajı simgeler (Frohberg ve Hartmann, 1997).

$$GİNE_{ij} = (M_{ij} / \sum_{l, l \neq j} M_{il}) / (\sum_{k, k \neq i} M_{kj} / \sum_{k, k \neq i} \sum_{l, l \neq i} M_{kl})$$

M = İthalatı; i ve k = Ürün kategorilerini; j ve l = Ülkeleri göstermektedir.

3.2.1.5. Görelî Ticaret Avantajı Endeksi (*The Relative Trade Advantage Index*)

Görelî Ticaret Avantaj Endeksi (GTAE) GİAE ile GİNE arasındaki farka eşittir (Frohberg ve Hartmann, 1997).

$$GTAE = GİAE_{ij} - GİNE_{ij}$$

Bu endeks ile ortaya çıkan karşılaştırmalı avantaj görelî ihracat ve ithalat avantajlarının önemi ile ağırlıklandırılan bir göstergedir. Bu nedenle ilgili malın küçük değerlerine karşı da duyarlıdır. Olumlu bir değer rekabetçi bir avantaja, olumsuz bir değer ise karşılaştırmalı bir dezavantaja karşılık gelir.

3.2.1.6. İhracat Payları Endeksi (*Rate of Export Shares Index*)

Bir ülkenin belli bir mal grubunda yapmış olduğu ihracatın, ülkenin toplam ihracatı içindeki oranını göstermektedir. Endeks değeri 1'e yaklaştıkça o mal grubunun ülkenin ihracatındaki önemi artmaktadır. Bu endeks, ürün grubunun, ülkenin toplam ihracatından aldığı payı göstermektedir. Endeks değeri arttıkça, o ürünün toplam ülke ihracatında ne kadar önemli olduğu anlaşılmaktadır (Filiztekin ve Karaata, 2010).

$$\text{İhracat Payları Endeksi} = (X_{ij} / X_i)$$

Burada X_{ij} , j ürününün (ürün grubu, ürün kategorisi ya da sektör) i ülkesindeki değerini, X_i ise o ülkenin toplam ihracat değerini göstermektedir (Filiztekin ve Karaata, 2010).

3.2.1.7. Sektör İçi Ticaret (*Intra- Industry Trade Index*)

Sektör İçi Ticaret (SİT) endeksi, aynı sektördeki çift yönlü ticareti gösterir. Endeks sıfır ve 100 arasında değişir. Eğer bir ülkenin bir sektörde ithalat ve ihracatı birbirine oldukça yakın miktarlarda ise SİT endeksi 100'e yaklaşır. SİT endeksi her bir sektördeki sektör içi ticareti ölçmek için kullanılmaktadır.

$$SIT_i = \frac{(X_i + M_i) - |X_i - M_i|}{(X_i + M_i)} \times 100$$

X_i , o ülkenin toplam ihracat değerini, M_i ise ithalat değerini göstermektedir (Demir, 2002).

3.2.1.8. AGL Endeksi (Adjusted Grubel Lloyd)

AGL Endeksi; bir ülkenin ihraç ettiği herhangi bir mal için sahip olduğu karşılaştırmalı üstünlük yapısını sergilemektedir. Endeksin bire yaklaşması, incelenen sektör açısından, ülkenin ihracat ile ithalat oranlarının birbirine yaklaşmasını, karşılaştırmalı üstünlüklerdeki azalmayı işaret etmektedir. Endeksin bir olduğu durumda incelenen sektörde ülkenin ithalatı ve ihracatı denk bir düzeyde iken, endeksin biri aşması durumunda ihracat, ithalatı karşılamaya yetmemektedir. AGL Endeksi şu şekilde formüle edilmektedir.

$$E_{AGLjk} = 1 - \frac{(X_{ijk} / X_{ij}) - (M_{ijk} / M_{ij})}{(X_{ijk} / X_{ij}) + (M_{ijk} / M_{ij})}$$

Formülde “ X_{ijk} ” i ülkesinin j ülkesine ihraç ettiği k malını, “ M_{ijk} ” i ülkesinin j ülkesinden ithal ettiği k malını göstermektedir. “ X_{ij} ” ve “ M_{ij} ” ise sırasıyla i ülkesinin j ülkesine yaptığı toplam ihracat ve i ülkesinin j ülkesinden yaptığı toplam ithalatı ifade etmektedir (Yazmacıoğlu, 2006)

3.2.1.9. İhracat Benzerlik Endeksi (Export Similarity Index)

İhracat Benzerlik Endeksi, bir ülkenin ya da ülke grubunun hedeflenen pazardaki ürün kompozisyonu açısından en yakın rakiplerinin hangi ülke ya da ülke grupları olduğunun belirlenmesinde kullanılmaktadır. Ayrıca, ihracat benzerlik endeksi kullanılarak iki ülke ya da ülke grubunun hedeflenen pazarda kendi aralarındaki ihracat benzerliğinin zamana yaygın olarak değişimi incelenebilmektedir (Altay, 2008). Aşağıdaki formül ihracat benzerlik endeksini göstermektedir.

$$S_i(ab,c) = \{Minimum[X_i(ac), X_i(bc)]\} \times 100$$

Formülde $S_i(ab,c)$ ifadesi (i) malı ihracatının yapıldığı üçüncü ülke (c) piyasasında a ve b ülkelerinin ihracatlarının benzerliğini ifade etmekte olup, formüldeki $X_i(ac)$ ifadesi a ülkesinin c ülkesine yaptığı toplam ihracat içinde (i) malı ihracatının payını, $X_i(bc)$

ifadesi ise b ülkesinin c ülkesine yaptığı toplam ihracat içinde (i) malı ihracatının payını ifade etmektedir. Endeks değeri 1'e yaklaştıkça iki ülkenin ihracat yapıları birbirine benzemekte, 0'a yaklaştıkça ise iki ülkenin ihracat yapılarının benzerliği azalmaktadır (Aynagöz Çakmak, 2005).

3.2.1.10. İhracat Piyasa Payı Endeksi (Export Share Market Index)

Bu endeks bir ülkenin i sektörünün ihracatının, diğer bir ülke veya ülke grubunda aynı endüstrideki toplam ihracatına oranını göstermektedir.

$$XMS_i = (X_i / X_{in}) \times 100$$

X_i : i sektörü ihracatı, X_{in} : n ülke veya ülke grubu toplam i sektörü ihracatını göstermektedir (Miral, 2006).

3.2.1.11. Ticari Performans Ölçütü Endeksi (Commercial Performance Criteria Index)

Ticari performans ölçütü ile kastedilen şey toplam ithalata oranla toplam ihracat tutarı ve bunun zaman içindeki değişimidir. Ticari performans ulusal düzeyde (makro) ve firma/endüstri düzeyinde (mikro) ele alınabilir. Ulusal düzeyde ticari performans dış ticaret dengesinin (ihracat/ithalat hacmi arasındaki ilişki) ölçümüdür. Bir ülkenin ticari performans endeksi (TPE) basit bir formül ile ifade edilebilir.

$$TPE = \frac{\sum_i^k X_i^j}{\sum_i^k M_i^j}$$

X_i^j = j ülkesinin i ürünündeki yıllık toplam ihracatı; M_i^j = j ülkesinin i ürünündeki yıllık toplam ithalatı; $i = 1, 2, \dots, k$; $j = 1, 2, \dots, n$; k = Dünya ticaretinde ticarete konu olan malların sayısı ve n = Ticaret yapan ülkelerin sayısı. Bu ölçüte göre $TPE > 1$ ise iyi bir ticaret performansı söz konusudur ve ilgili firma, endüstri, ülkenin rekabet gücü yüksektir (Hasdal, 2006).

3.2.1.12. Açıklanmış Karşılaştırmalı Üstünlükler Endeksi (Revealed Comparative Advantage: RCA)

RCA Endeksi, genel olarak bir ülkenin ihracat potansiyelinin değerlendirilmesi için yaygın olarak kullanılmaktadır. RCA, bir ülkenin, ticaret potansiyeline sahip olduğu malları arttırabildiği bir süreç içinde mi bulunduğunu, yoksa hali hazırda rekabetçi bir şekilde ihraç edilmekte olan ürün sayısının statik olduğu durumda mı bulunduğunu

gösterir. Endeks ayrıca yeni partnerlerle potansiyel ticaret olanağı hakkında da bilgi sunar. Benzer RCA profiline sahip ülkelerin, endüstri içi ticaret dışında aralarında yüksek ticaret yoğunluğu bulunması pek olası değildir. i ülkesinin j malına (veya mal grubuna) ait RCA endeksi genellikle malın ülke toplam ihracatı içindeki payının dünya toplam ticareti içindeki payına oranlanması ile ölçülür (Gürpınar, 2007).

$$RCA_{ij} = (X_{ij} / X_{it}) / (X_{wj} / X_{wt})$$

Burada X_{ij} ve X_{wj} i ülkesinin j malı ihracatını ve dünya j malı ihracatını gösterirken X_{it} ve X_{wt} ülkenin toplam ihracatını ve dünya toplam ihracatını göstermektedir. 1'den küçük bir değer ülkenin ilgili malda, açıklanmış karşılaştırmalı üstünlükler bakımından dezavantajlı olduğu, 1'den büyük bir değer ise ülkenin o malda açıklanmış karşılaştırmalı üstünlüğe sahip olduğu şeklinde yorumlanır (Balassa, 1965)

3.2.3.13. Yerli Kaynak Maliyeti Analizi Kuramı (Domestic Resource Cost Analysis: YKM/DRC)

Bu yöntem, bir malın üretimindeki yerli kaynak maliyetini tahmin etmeyi amaçlar ve ara malları dünya fiyatlarıyla ve diğer tüm yerli girdi fiyatlarını da ülkenin gerçek fırsat maliyetleri olarak kullanılır. Böylece, bir malın üretiminde fiyat oluşumunu bozan bütün etkiler dikkate alınmış olur. Bu metodun amacı, piyasada fiyat oluşumunu bozan hiçbir müdahalenin olmadığı zaman ortaya çıkması beklenen gölge fiyatları hesaplamaktır. YKM/DRC ile yurt içi katma değer ile uluslararası katma değer karşılaştırılmaktadır. Bir malın YKM/DRC katsayısı, o malın bazı temel faktörlere göre (işgücü, sermaye) fırsat maliyetini ülke fiyatları ile oluşan katma değerini karşılaştırır. Eğer tahmin edilen katsayı, 1'den büyük ise kaynaklar bir başka alternatif alanda daha verimli kullanılabilir ve kaynakların o ürünün üretilmesi ile verimli kullanılmadığını ortaya koyabilir. Eğer katsayı 1'den küçük ise kaynaklar nispi olarak verimli kullanıldığı sonucu çıkarılır. YKM/DRC yöntemi karşılaştırmalı üstünlükleri gösteren bir ölçüt olarak da düşünülebilir. Sonuç olarak ürün için hesaplanan YKM/DRC katsayısı 1'den küçük ise uluslararası karşılaştırmalı üstünlüğe sahiptir denilebilir. Çünkü yurt içinde 1 birim katma değer yaratmak için diğer ülkelerden daha az kaynak kullanılmaktadır (Demir, 2002).

$$DRC_j = (\sum_h V_{hj} S_h + \sum_n \sum_h d_{nj} V_{hn} S_h) / (1 - \sum_i m_{ij} - \sum_f r_f V_{fj})$$

V_{hj} = “h” yerli faktör girdi/miktarı “j” katma değer oluşturma süreci

S_h = “h” Faktörün/girdisinin gölge fiyatı

V_{hm} = “h” kullanılan yerli girdi, “n” katma değer oluşturma süreci

d_{nj} = Dış ticareti olmayan “n” girdi miktarı bir birim “j” üretmek için

r_f = Yabancıların faktörlerini kullanmaları sonucu elde ettikleri kaynak getirisi “f”, bir birim “j” malın üretiminde

m_{ij} = Dış ticareti olan “i” girdisinin miktarı “j” malın bir birim üretiminde kullanılan

Bu modeli uygulayabilmek için bazı basitleştirici varsayımlarda bulunmak faydalı olmaktadır. Bazı varsayımlar şunlardır, faktör piyasalarında fiyat oluşumunu bozan herhangi bir etkinin olmadığı, yabancı işgücü kullanılmadığı ve de dış ticareti olmayan mal olmadığı kabul edildiğinde, formül basitleşmektedir (Demir, 2002).

$$DRC_j = V_{hj} S_h / P_j (1 - m_{ij})$$

Bu varsayımlardan ilki olan piyasada oluşan fiyatlara müdahale edilmediği varsayımı fazla gerçekçi değildir. Fakat bu varsayım işlemleri kolaylaştırdığı için yapılmaktadır. İkinci varsayım olan yabancı iş gücünün olmadığı varsayımı ise ele alınan sektör için gerçekçi varsayımdır (Demir, 2002).

3.2.1.13. Uygunluk Katsayısı (UK: Conformity Coefficient - CC)

Uluslararası rekabet gücü ölçümlerinde kullanılan bir diğer yöntemde uygunluk katsayısı yöntemidir (Yılmaz ve Ergun, 2003). Bu yöntem şu şekilde formüle edilmektedir.

$$\sum_{i=1}^n X_i M_i ; UK = \sqrt{\left(\sum_{i=1}^n X_i X_i\right) \left(\sum_{i=1}^n M_i M_i\right)}$$

Formülde X_i ve M_i karşılaştırması yapılan iki yapıyı belirtmektedir. i ülkesinin karşılaştırması yapılan ülke ya da ülkelere olan ihracatını, ise karşılaştırması yapılan ülke ya da ülkelerin i ülkesine ihracatını simgelemektedir. Endeks değerinin yüksek çıkması iki ülke arasında ihraç ürünlerinin büyük ölçüde benzer olmasını ifade

etmektedir. Endeks değerinin yüksek çıkması ise iki ülke arasında ihracat ürünlerinin büyük ölçüde farklı olduğunu ifade etmektedir (Yılmaz ve Ergun, 2003).

3.2.1.14. İthalat Nüfuz Oranı (Import Penetration Ratio)

İthalatın toplam yurtiçi talebe oranı olarak hesaplanmaktadır (Demir, 2002).

$$\text{İTHNÜFO}_i = (M / \text{ÜRET}_i + M_i - X_i) \times 100$$

ÜRET_i : i sektöründeki toplam üretim (çıktı)

M_i : i sektöründeki toplam ithalat

X_i : i sektöründeki toplam ihracat

İthalat nüfuz oranı, yurtiçi talebin ithalat ile karşılanma oranını gösterir ve her zaman artı (+) değerde olmalı ve değer yüzde 0–100 arasında değişmelidir (Demir, 2002).

3.2.1.15. Ticaret Entropi Endeksi (Trade Entropy Index)

Uluslararası ticaret akışındaki yoğunlaşma ve dağılımları analiz etmekte kullanılan ticaret entropi endeksinde ülkelerin hem ihracat hem de ithalat oranları kullanılmaktadır. İhracat ve ithalat oranları ayrı ayrı hesaplanmaktadır (Yazmacıoğlu, 2006). İthalat entropi endeksinde şu formül kullanılmaktadır.

$$I_{mi} = \sum a_{ij} \ln (1/a_{ij})$$

İhracat entropi endeksinde ise şu formül kullanılmaktadır.

$$I_{xi} = \sum b_{ij} \ln (1/b_{ij})$$

Formüllerde “ a_{ij} ”, j ülkesinin ticari partneri olan i ülkesinden ithalatını, “ b_{ij} ” ise j ülkesinin i ülkesine ihracatını ifade etmektedir. Endekste “ a_{ij} ” ve “ b_{ij} ” “0” ile “1” arasında değer alabilmektedir. “ I_{mi} ” endeksi; $\ln (1/ a_{ij})$ ile a_{ij} değerinin eşit olması sonucu en yüksek değeri alır. Bu iki katsayı birbirinden ne kadar farklı olursa endeksin değeri de o derecede düşük olur. Bu durum I_{xi} endeksi içindedir aynı şekilde geçerlidir. Endeksin değeri ne kadar yüksek olursa ülkenin ihracat-ithalatının da o derece dağılmıştır (Yazmacıoğlu, 2006).

3.2.1.16. Reel Döviz Kuru Endeksi (Real Exchange Rate Index)

Uluslararası rekabet gücünü ölçmek için yaygın olarak kullanılan bir ölçüt olan reel döviz kuru, ticarete konu olan ve olmayan malların görelî fiyatı olarak tanımlanmaktadır. Reel döviz kuru iki farklı şekilde tanımlanabilir. Bunlardan ilki geleneksel olarak kullanılan ve satın alma gücü paritesine göre yapılan tanımdır. İkinci tanımda ise reel döviz kuru dış ticarete konu olan ve olmayan mallar ayrımına göre yapılmaktadır (REF, 2011). Buna göre reel döviz kuru (RDK);

$$RDK = \frac{P^T}{P^{NT}} = \frac{eP^{T^*}}{P^N}$$

P^T = Dış ticarete konu olan malların ülke içindeki fiyatı;

P^{NT} = Dış ticarete konu olmayan malların fiyatı;

P^{T^*} = Dış ticarete konu olan malların dünya fiyatı ve e = Düzeltilmiş nominal döviz kuru (Frohberg ve Hartmann, 1997).

3.2.1.17. Ticaret Çakışması (Trade Overlap Formula-TO)

Monopolcü rekabet sisteminde; imalat sektöründe ticaret iki şekilde yapılabilmektedir. Bunlar endüstri-içi ticaret ve endüstrilerarası ticaret olarak adlandırılmaktadır. Endüstri-içi ticaret en basit şekliyle, faktör girdileri ve tüketim açısından birbirlerine yakın ikame mallarının eşanlı ithalat ve ihracatı olarak tanımlanmaktadır. Endüstrilerarası ticaret, farklı endüstrilerin ürettiği birbirinden tamamen farklı ürünlerin ticaretini ifade ederken, endüstri-içi ticaret ise aynı endüstrinin veya geniş ürün grubunun farklılaştırılmış ürünlerinin ticaretine işaret etmektedir (Yazmacıoğlu, 2006).

$$TO = 2 \sum_{i=1}^n \min(X_i, M_i) / \sum_{i=1}^n X_i + M_i$$

X_i = "i" sektörü İhracatı, M_i = "i" sektörü İthalatı, n = ürün grup sayıları

Ticaret çakışmasının değeri 0 ile 1 arasında değişmektedir. Değer 1'e yaklaştıkça endüstri içi uzmanlaşma, 0' a yaklaştıkça endüstriler arası uzmanlaşma ortaya çıkmaktadır (Yazmacıoğlu, 2006).

3.2.1.18. Nispi Birim Emek Maliyeti (Relative Unit Labor Costs)

Uluslararası rekabet gücü göstergelerinden fiyat rekabeti içerisinde yer alan diğer bir gösterge ise birim ücretlerdir. İşgücü veya sermaye mallarının maliyeti de rekabet açısından önem taşımaktadır. Özellikle, dünya mal fiyatlarının veri alındığı durumlarda girdi maliyetlerindeki gerileme rakip üreticilere göre bir avantaj yaratmaktadır. Kavramsal olarak kullanılması en uygun maliyet göstergeleri, işçi ücretleri ve sermaye maliyetidir. Ancak, bu göstergeler, ülkeden ülkeye çok büyük farklılık göstermekte ve karşılaştırmayı oldukça zorlaştırmaktadır. Bunun yanında, sermayenin işgücüne göre ülkelerarası hareketliliği oldukça kısıtlı olması da ülkeler arası karşılaştırmayı, oldukça zorlaştırmaktadır. Diğer bir alternatif olan ücretler ise, verimliliği içermediği için yeterli bir gösterge olarak görülmemektedir. Ticarete konu olan malların yurtiçi üretim maliyetinin görece olarak artması, söz konusu görece fiyatları yükseltmekte yani reel kurum değerlenmesine yol açmaktadır. Böylece diğer koşulların değişmediği varsayımında, ticarete konu malların yurtiçi üretimi görece olarak verimsizleşmekte ve ülkenin uluslararası rekabet gücü olumsuz etkilenmektedir. Bu nedenle, maliyet rekabetine gösterge olması bakımından birim ücret endeksleri kullanılmaktadır. Gelişmiş ülkeler arasındaki rekabeti ölçmede oldukça kabul gören bu kriter, gelişmekte olan ülkeler için bazı sorunlar içermektedir. Öncelikle, ülkeler arasında üretimde kullanılan ara malı farklılaşmaktadır. Bunun yanında, verimlilik ve işgücü kullanım yoğunluğu değişiklik göstermektedir. Sermaye yoğun sektörlerde işgücü verimliliğinin düşmesi sermaye verimliliğindeki artışla kapanabilmekte ve sadece birim işgücü endeksine göre yapılacak analiz sonuçları yanıltıcı olabilmektedir. Ancak, ticarete konu olan ve olmayan mal ayırımının yapılmasında ortaya çıkan güçlükler nedeniyle, reel döviz kuru pratikte farklılaşmakta ve tanım olarak nominal döviz kurunun yurtiçi-yurtdışı görece fiyatlarla deflate edilmesiyle hesaplanmaktadır (Güneş, 2006). Nispi birim emek maliyeti formülü aşağıdaki gibidir.

$$RULC^{i,n} = \frac{ULC^i}{ULC^n}$$

$$ULC^i = w^i \times a_L^i$$

$RULC^{i,n}$ = “i” sektörünün dış sektör olan n sektörüne oranla nispi birim emek gücü maliyeti.

ULC^i = "i" sektöründe birim emek maliyeti

ULC^n = "n" sektöründe birim emek maliyeti

w^i = "i" sektöründe emeğin maliyeti

a_L^i = "i" sektöründe bir birim a malı üretmek için gerekli emek miktarı (Güneş, 2006).

3.2.1.19. Ticarete Uzmanlaşma Endeksi (Trade Specialization Index)

Ticarete Uzmanlaşma Endeksi (TUE), bir ülkenin ihracat veya ithalatta uzmanlaşma derecesini belirlemek için kullanılmaktadır. Her mal kategorisi için (İhracat-İthalat)/(İhracat+İthalat) oranının mutlak değerinin, o mal kategorisinin toplam dış ticaretteki payına göre ağırlıklı toplamı bulunarak bir ülkenin toplam uzmanlık düzeyi elde edilir. 0 ile 1 arasında değişen değerler alan endeksin değeri büyüdükçe, o ülke için uzmanlaşma düzeyi artmış demektir (Filiztekin, 2009).

$$TUE^i = \sum_{j=1}^N \left\{ \left(\frac{X_j^i + M_j^i}{\sum_{j=1}^N (X_j^i + M_j^i)} \right) \times \left(\frac{|X_j^i - M_j^i|}{(X_j^i + M_j^i)} \right) \right\}$$

Burada da X_j^i , j ürününün (ürün grubu, ürün kategorisi ya da sektör) i ülkesindeki ihracat değerini, M_j^i ise j ürününün (ürün grubu, ürün kategorisi ya da sektör) i ülkesindeki ithalat değerini, N ise toplam ürün sayısını ifade etmek için kullanılmıştır. (Filiztekin, 2009).

3.2.1.20. Lawrence Endeksi (Lawrence Index)

Ülkelerin ihracat performanslarında bir önceki yıla göre yapısal bir değişimin gerçekleşip gerçekleşmediğini anlamak amacıyla kullanılan endekstir. Her ürün grubunun ihracattaki payının bir önceki yıldan farklarının toplanması ile elde edilen endeks, dünyada değişen talebe ülkenin yanıt verip veremediğini araştırmaktadır. Hesaplama sonucunda ulaşılan 0 ile 1 arası endeks değeri 1'e ne kadar yakınsa değişim de o kadar büyük demektir. Sıfıra yakın çıkan endeks değeri çok az bir yapısal değişime işaret eder. Uyumun zaman alacağı düşünülürse, bu endekse daha çok bir kaç yılın ortalaması olarak bakmak gerekir (Filiztekin, 2009).

$$LE_t^i = \left(\frac{1}{2} \right) \times \sum_{j=1}^N \left| \frac{X_{j,t}^i}{X_t^i} - \frac{X_{j,t-1}^i}{X_{t-1}^i} \right|$$

Burada da $X_{j,t}^i$, j ürününün (ürün grubu, ürün kategorisi ya da sektör) i ülkesindeki değerini, X_t^i ise o ülkenin toplam ihracat değerini t zamanı için göstermektedir. $t-1$ altsimgesi ise t yılından bir önceki yılın değerlerinin kullanıldığına işaret etmektedir. N ise toplam ürün sayısını ifade etmek için kullanılmıştır (Filiztekin, 2009).

3.2.2. Trend Analizi

Trend Analizi, zaman serileri analizi yöntemlerinden biridir. Trend, bir zaman serisinin uzun dönemde belirli bir yöne doğru gösterdiği gelişmedir. Trend analizi, verilerde yer alan değerlerin zaman içerisinde gösterdikleri eğilimlerin incelenmesi ile yapılır. Trend analizi yapılırken, seçilen yılı izleyen yıllardaki veri değerlerinin bu yıla göre göstermiş oldukları eğilimler dikkate alınır (Yüzer ve diğ, 2006).

Trend analizindeki en önemli nokta hangi yılın temel olarak seçileceğidir. Temel olarak seçilecek yıl işletme (ülke, bölge) için çok başarılı veya çok başarısız bir yıl olmamalıdır. İşletme için normal değerler veren bir yıl olmalıdır. Seçilen yıl işletme için çok başarılı sonuçların elde edildiği bir yıl ise, izleyen yıllardaki gelişmeler hakkında hatalı sonuçlara varılabileceği gibi, temel yıl olarak işletmenin çok başarısız bir dönemi seçildiğinde ise izleyen yıllarda işletmenin çok başarılı bir dönem geçirdiği yanlışına düşülebilir. Seçilen yıla ait mali tablo kalemleri endeks gibi düşünülerek 100 kabul edilebilir. Daha sonra izleyen yıllardaki mali tablo kalemleri temel yıla oranlanarak 100 ile çarpılır. Böylece uzun bir dönem için işletmenin trendi ve işletmedeki değişiklikler incelenmiş olur. Trend analizi, işletmenin zaman içerisinde gösterdiği değişiklik hakkında bilgi vermesinin yanında, bu değişikliğin işletmenin içinde bulunduğu sektörle karşılaştırılmasında da kullanılmaktadır. Karşılaştırma, işletmenin veri değerleri endekslerinin incelenerek sektörün ortalama endeksleri ile karşılaştırılması şeklinde yapılır. Sektörün eğilimi ile işletmenin eğilimi karşılaştırılır (Yüzer ve diğ, 2006).

Trend analizi, çalışma kapsamında kullanılan seçilmiş endeksler üzerine uygulanarak sektörlerin gelecek dönemlere ilişkin tahminlerin yapılması amacıyla taşınmaktadır. Trend analizleri için MINITAB 14.1 programında bulunan Quadratic (2. Derece), Linear (Doğrusal), Exponential Growth (Üssel) ve S-Curve (S-Eğrisi) alternatif trend modelleri denenmiştir. Bu modellerde aşağıda açıklanacak olan MAPE, MAD ve MSD doğruluk kriterlerine göre değerleri en düşük çıkan matematiksel model tercih edilmiştir.

MINITAB 14.1 programıyla 2009–2015 yılları için GTAE ve ihracat payları endeksine yönelik yapılan trend analizlerinden elde edilen sonuçların doğruluk ölçütleri olarak Ortalama Mutlak Yüzde Hata (MAPE, Mean Absolute Percentage Error), Ortalama Mutlak Sapma (MAD, Mean Absolute Deviation), Ortalama Karesel Sapma (MSD, Mean Squared Deviation) ölçütleri kullanılmıştır. Yapılan trend analizlerinde genel olarak GTAE için Quadratic Trend Modeli ve ihracat payları endeksi için S-Curve (S-Eğrisi) doğruluk ölçütü değerleri diğer modellere göre daha düşük çıkmıştır.

Ortalama Mutlak Yüzde Hata (MAPE) uyarlanmış zaman serisi değerlerinin doğruluğunu ölçer. Doğruluğu yüzde olarak ifade eder. Hesaplama için kullanılan formül aşağıdaki şekildedir:

$$MAPE = \frac{\sum |(y_t - \hat{y}_t) / y_t|}{n} \times 100 \quad (y_t \neq 0)$$

Burada y_t t zamanda gerçek değere, $\hat{y}_t$ uyarlanmış değere ve n gözlem sayısına eşittir.

Ortalama Mutlak Sapma (MAD) uyarlanmış zaman serisi değerlerinin doğruluğunu ölçer. Hata miktarını canlandırmaya yardımcı olan veri olarak aynı ünitelerdeki doğruluğu ifade eder. Hesaplama için kullanılan formül aşağıdaki şekildedir:

$$MAD = \frac{\sum_{t=1}^n |y_t - \hat{y}_t|}{n}$$

Burada y_t t zamanda gerçek değere, $\hat{y}_t$ uyarlanmış değere ve n gözlem sayısına eşittir.

Ortalama Karesel Sapma (MSD) modele bakılmaksızın n her zaman aynı paydayı kullanarak hesap edilir. MAD'dan nadiren daha büyük tahmin hatasını ölçmekte daha hassastır. Hesaplama için kullanılan formül aşağıdaki şekildedir:

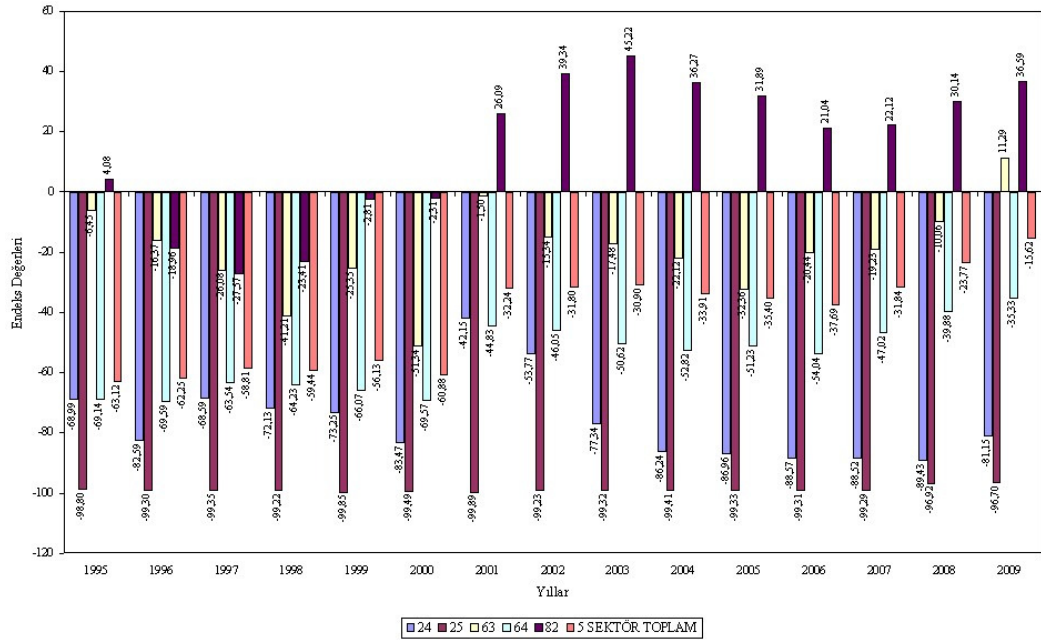
$$MSD = \frac{\sum_{t=1}^n |y_t - \hat{y}_t|^2}{n}$$

Burada y_t t zamanda gerçek değere, $\hat{y}_t$ uyarlanmış değere ve n tahmin sayısına eşittir.

4. BULGULAR

4.1. REKABET GÜCÜ ENDEKSLERİNDE ORMANA DAYALI SEKTÖRLERİN KARŞILAŞTIRILMASI

Aşağıda NETİHR oranı endeksi değerlerinin sektörler ve yıllara göre durumu Şekil 4.1 ile gösterilmiştir.

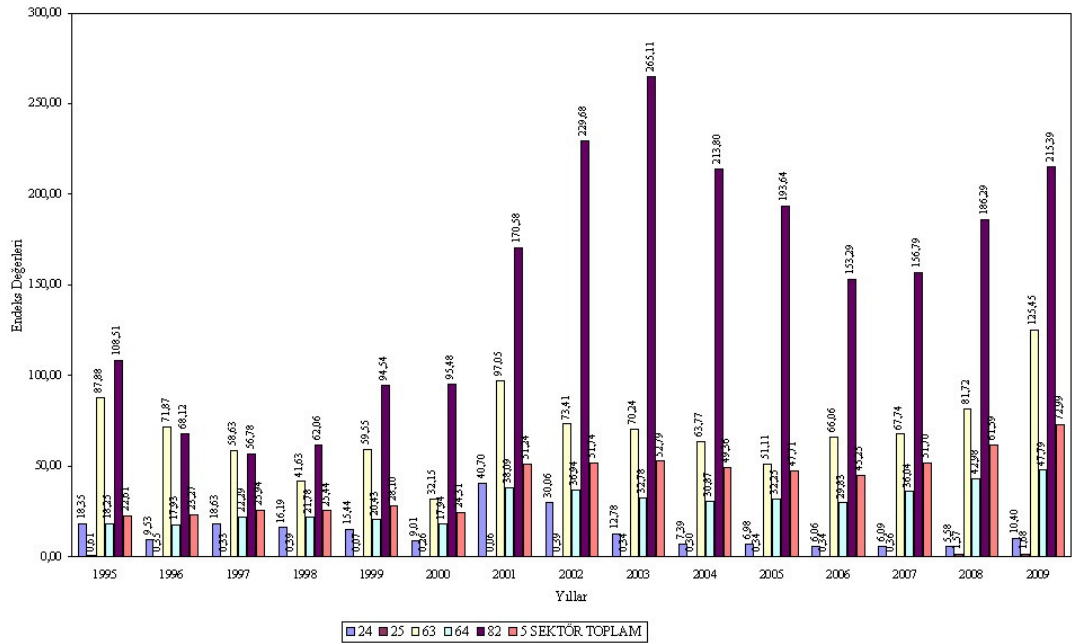
Şekil 4.1: NETİHR oranı endeksi değerlerinin sektörler ve yıllara göre durumu

(SITC Rev. 3 Kod:24: Ağaç mantarı, odun kereste sektörü), (SITC Rev. 3 Kod:25: Kağıt hamuru ve kullanılmış kağıt sektörü), (SITC Rev. 3 Kod:63: Ağaç mantar ve ahşap mamul eşya sektörü), (SITC Rev. 3 Kod:64: Kağıt, karton ve kağıt hamurundan eşya sektörü), (SITC Rev. 3 Kod:82: Mobilya ve mobilya parçaları sektörü).

Şekil 4.1 mobilya ve mobilya parçaları sektörüne (SITC Rev.3 kod:82) ait olan endeks değerlerinin özellikle 2000'den sonra ihracatta görece büyüklüğün dikkat çekici bir ivme yakaladığını ve 2009 yılına kadar genel anlamda dalgalı bir seyir izlediğini göstermektedir. Sektör için özellikle net ihracattaki gelişim 2006-2009 yılları göz önüne alındığında dalgalı yapısından uzaklaşarak sürekli olarak bir önceki yıla nazaran artış şeklinde geliştiği görülmektedir. Şekil 4.1'de ayrıca ağaç mantar ve ahşap mamul

sektörüne (SITC Rev.3 kod:63) ait görelî değişimin 2008 yılına kadar sürekli sıfırın altında kaldığı, 2009 yılında pozitif değere gelerek net ihracat potansiyelinde gözle görülür bir değişim içerisinde olduğu da gözlenmektedir. Ayrıca 1995-2009 yılları arasında hemen hemen neredeyse ihracatında görelî değişimin hiç değişmediği kağıt hamuru ve kullanılmış kağıt sektörü (SITC Rev.3 kod:25) için son bir kaç yılda ihracatta görelî bir artış olmasına rağmen, sektör diğer sektörlerle göre ihracatta görelî büyüklük açısından yine de çok geride kalmıştır. Kağıt, karton ve kağıt hamurundan eşya sektörü (SITC Rev.3 kod:64) ile ağaç mantarı, odun ve kereste sektörü de (SITC Rev.3 kod:24) yine son birkaç yılda net ihracatta artış yönünde dalgalı bir seyir izlemişlerdir. İzledikleri bu seyir her ne kadar pozitif yöne doğru olsa da sektörler ciddi anlamda mobilya ve mobilya parçaları sektörü ile mantar ve ahşap mamul sektörünün mevcut konumlarının çok gerisinde bir ihracat büyümesine sahiptirler. 1995-2009 yılları arasındaki zaman diliminde görülmektedir ki bu sektörler sürekli olarak 0'ın altında kalmışlardır. Ormana dayalı sektörün (5 sektör toplamı) genel durumu da yine 0'ın altında fakat yakın geçmiş zamanda izlediği trend göz önüne alındığında ihracat hacmini geliştirme yolundadır.

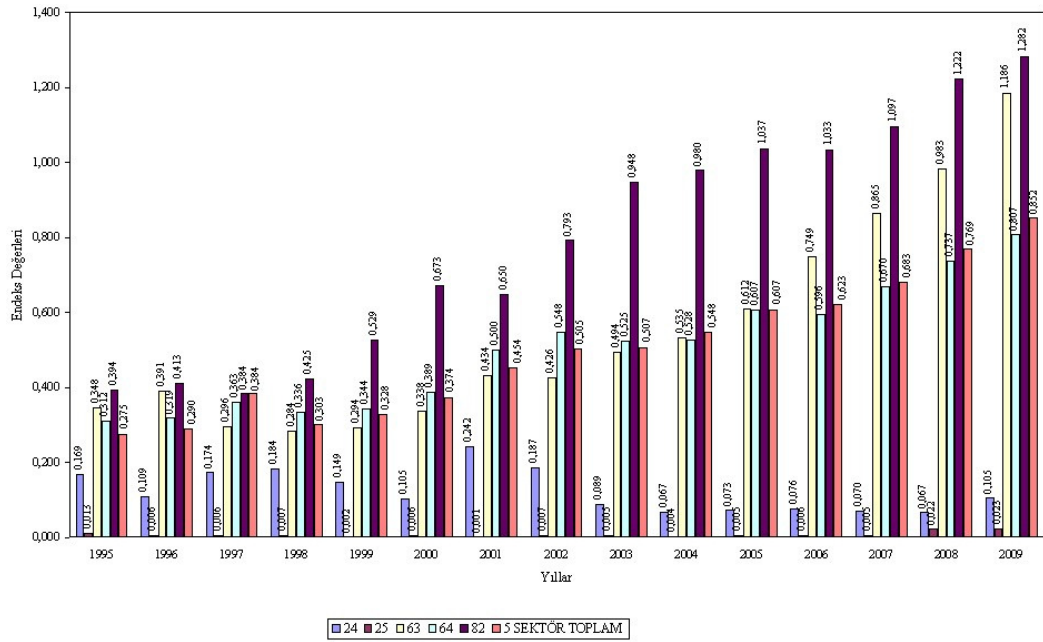
Aşağıda ihracat-ithalat oranı endeksi değerlerinin sektörler ve yıllara göre durumu Şekil 4.2'de gösterilmiştir.

Şekil 4.2: İhracat-İthalat Oranı endeksi değerlerinin sektörler ve yıllara göre durumu

Bu endeks sektörlerin dış ticarete uzmanlaşma düzeyinin ölçülmesinde sektörler hakkında bilgiler vermekteydi. Burada özellikle mobilya ve mobilya parçaları sektörünün diğer 4 sektöre nazaran dış ticarete fazlasıyla dikkat çekici bir uzmanlaşma potansiyelin olduğu görülmektedir. Bu sektörün arkasından ise mantar ve ahşap mamul sektörü ile kağıt, karton ve kağıt hamurundan eşya sektörü gelmektedir. Ayrıca bu sektörlerin son birkaç yıldaki ihracat-ithalat oranındaki artışları da dikkat çekicidir. Geri kalan diğer 2 sektör olan ağaç mantarı, odun ve kereste sektörü ile kağıt hamuru ve kullanılmış kağıt sektörlerinde de son birkaç yıl içindeki uzmanlaşma potansiyeli her ne kadar ciddi anlamda bir değer ifade etmese de yine de diğer sektörlerle benzer şekilde ihracatta ve dış ticarete uzmanlaşmaya doğru seyir izlemektedir. Ormana dayalı sektörün de yine genel itibarıyla dalgalı olan yapısı 2006 sonrası uzmanlaşma yönünde ciddi bir ivmeyle devam etmiştir.

Aşağıda görece ihracat avantajı endeksine ilişkin sektörlerin yıllar içerisindeki durumu Şekil 4.3’de görülmektedir.

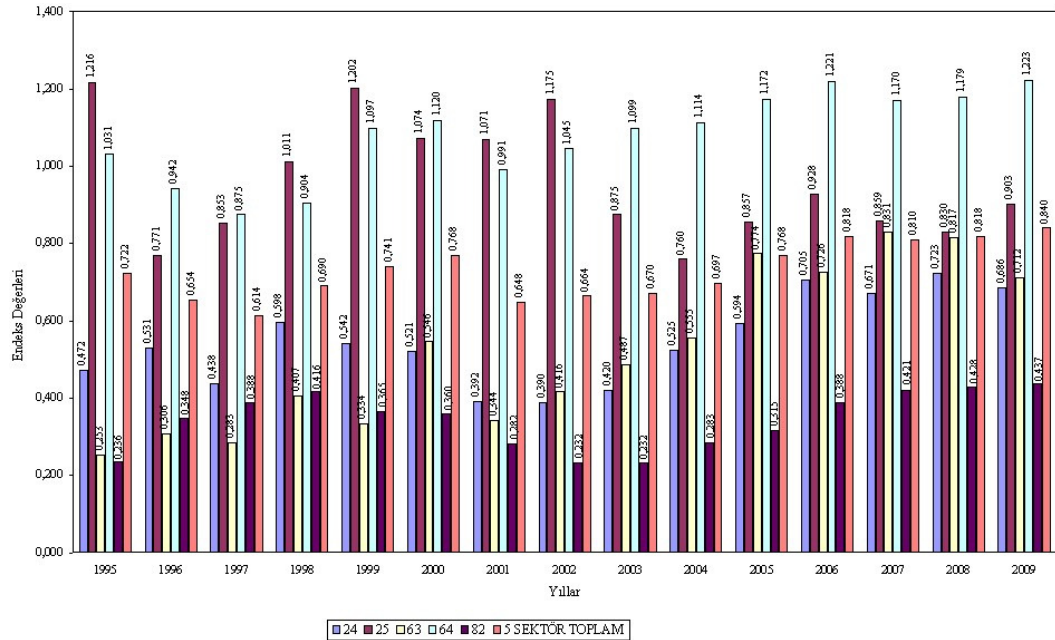
Şekil 4.3: GİAE değerlerinin sektörler ve yıllara göre durumu

Bu endeks belirli bir üründe herhangi bir ülkenin dünya piyasalarında sahip olduğu ihracat payının diğer bütün mallarda dünya ihracatında sahip olduğu paya oranı olarak tanımlanmış ve endeks değerinin 1’den büyük olması ülkenin karşılaştırmalı avantajı, 1’in altındaki değerler ise karşılaştırmalı bir dezavantaja işaret etmiştir. Bu açıklama

sonrasında Şekil 4.3'te görüldüğü üzere ağaç mantarı, odun ve kereste sektörü ile kağıt hamuru ve kullanılmış kağıt sektörleri dışında diğer tüm sektörlerin 1995-2009 yılları arasında rekabette karşılaştırmalı avantajlarının hemen hemen bir önceki yıla göre daha avantajlı bir durumda olduğu görülmektedir. Bu sektörler içerisinde mobilya ve mobilya parçaları sektörü diğer 4 sektöre göre dış ticarete rekabet avantajının oldukça fazla olduğu sektör konumundadır. Sonuç itibariyle yakın zamanda da sektörün endeks değeri 1'in üzerinde ulaşmıştır. Mobilya ve mobilya parçaları sektörünü hemen arkasından takip eden ağaç mantar ve ahşap mamul sektörü ile kağıt karton ve kağıt hamurundan eşya sektörü ile ormana dayalı sektörlerin genel durumu da genel anlamda rekabetçi konuma yönelme eğilimindedirler.

Aşağıda GİNE'ne ilişkin sektörlerin yıllar içerisindeki durumu Şekil 4.4'de görülmektedir.

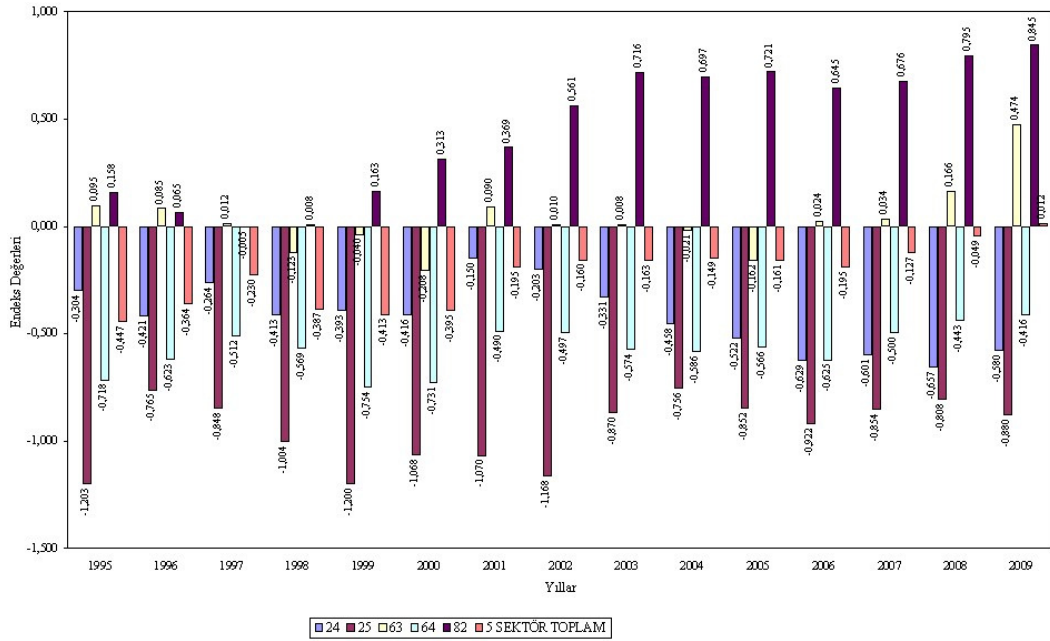

Şekil 4.4: GİNE değerlerinin sektörler ve yıllara göre durumu

Görelî ithalat nüfus endeksi, GİAE'nin tam tersiydi. Yani burada ithalat söz konusu ve endeks değeri 1'den büyük ise ülkenin karşılaştırmalı dezavantaja sahip olduğuna; 1'in altındaki değerlerde ise karşılaştırmalı bir avantaja sahip olduğunu göstermektedir. Şekil 4.4'te görüldüğü üzere kağıt hamuru ve kullanılmış kağıt sektörünün (SITC Rev.3 Kod:25) izlediği dalgalı trend 1995-2009 yılları arasında sektörün ithalatçı kimliğini net bir şekilde ortaya çıkarmıştır. Kağıt, karton ve kağıt hamurundan eşya sektörü (SITC

Rev.3 Kod:64) de yine kağıt hamuru ve kullanılmış kağıt sektörü gibi 1995-2009 yılları arasında ithalat ağırlıklı bir trend izlemiştir. Sektör 1996-1998 yılları hariç hemen hemen tüm yıllarda 1'in üzerinde bir endeks değerinde seyretmiş ve diğer tüm sektörlerle göre rekabette dezavantajlı durumundan en fazla söz ettiren sektör olmuştur. Diğer sektörler içinde ise göze çarpan bir diğer sektör ise son birkaç yılda ihracatta dezavantaj yönünde dalgalı bir seyir izlemekte olan ağaç mantar ve ahşap mamül sektörüdür (SITC Rev.3 Kod:63). Her ne kadar dalgalı yapısı son yıllarda ithalat ağırlıklı dalgalanma göstereceği 1995-2009 yılları arasında endeks değeri 1'in üzerine çıkmamıştır. Ayrıca genel olarak ormana dayalı sektörün GİNE değerleri GİAE'ye göre daha büyük oranlarda temsil edilmekte, bu durum da ihracatın ithalat yanında daha az bir paya sahip olduğunu göstermektedir.

Aşağıda sektörlerle ilişkin görece ticaret avantajı endeksinin yıllara göre durumu Şekil 4.5'te gösterilmektedir.

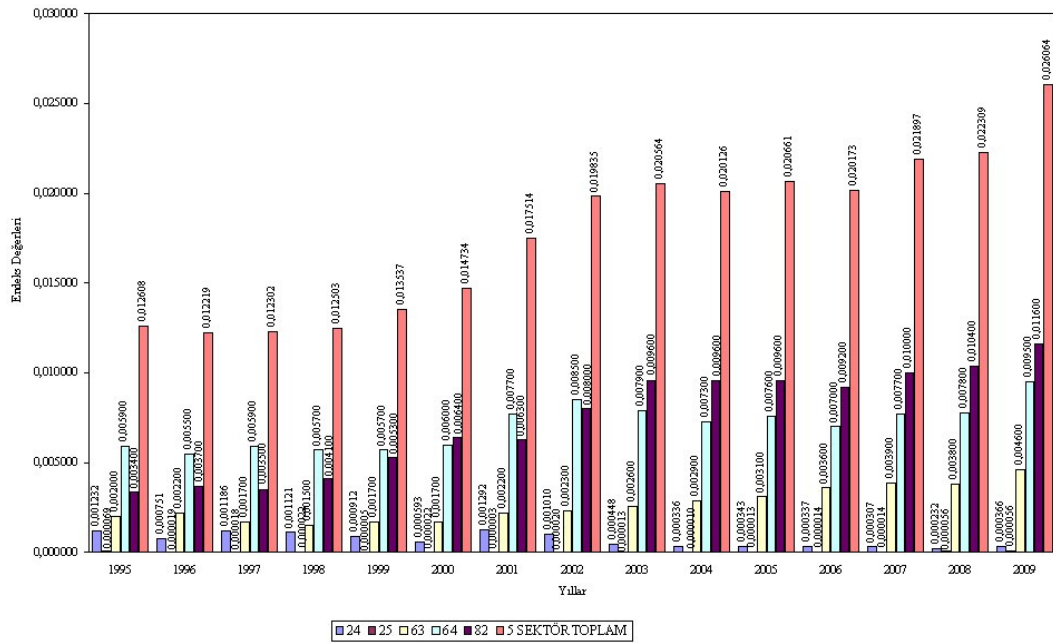

Şekil 4.5: GTAE değerlerinin sektörler ve yıllara göre durumu

Bu endeks sonucu GİAE ve GTAE endeks sonuçları arasındaki farkı ve bu farkın pozitif çıkması sektör için rekabette avantaja, negatif çıkması ise sektör için rekabette dezavantaja yorumlanmaktaydı. Şekil 4.5'te görüldüğü üzere mobilya ve mobilya parçaları sektörü ve kısmen de son yıllardaki ihracat payındaki hacmiyle mantar ve ahşap mamül sektörü rekabette avantajlı konumda yer almakta ve rekabet gücü söz

konusu olabilen sektörler olarak adlandırılabilir. Diğer sektörlerin endeks değerlerinin 0'ın altında kalmış olması ve yıllar içerisinde negatif bir trend içerisinde dalgalı seyretmeleri de gösteriyor ki, bu sektörler rekabetçi konuma ve her hangi bir avantaja genel anlamda ulaşamamışlardır. Şekil 4.5'te ayrıca kağıt, karton ve kağıt hamurundan eşya sektörünün özellikle son birkaç yılda rekabette avantajlı bir konuma doğru bir trend içerisinde seyretmekte olduğu da görülebilmektedir. Bu noktada ayrıca ormana dayalı sektörlerin bütünü olarak ifade ettiğimiz ormana dayalı sektör genel ifade ile 2009 yılında ihracatta ithalata oranla daha ciddi bir ivme yakalamış ve pozitif değere küçük bir payla da olsa kavuşmuştur.

Aşağıda ihracat payları endeksinin sektörler ve yıllara göre durumu Şekil 4.6'da verilmiştir.

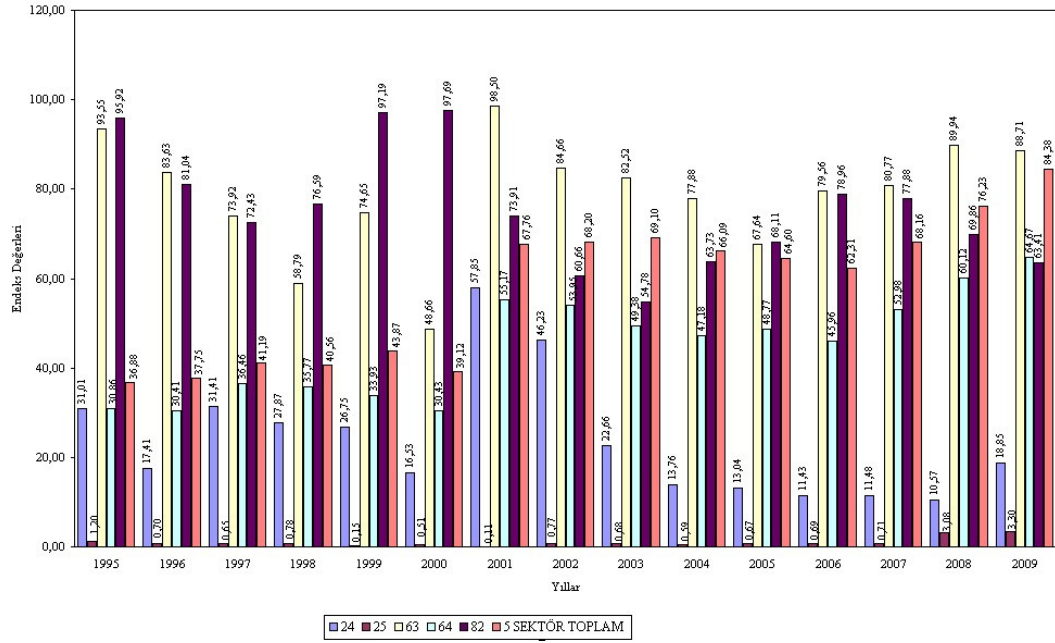

Şekil 4.6: İhracat payları endeksi değerlerinin sektörler ve yıllara göre durumu

Bu endeks bir ülkenin belli bir mal grubunda yapmış olduğu ihracatın, ülkenin toplam ihracatı içindeki oranını göstermekte ve endeks değeri 1'e yaklaştıkça o mal grubunun ülkenin ihracatındaki öneminin ve ihracat içindeki payının arttığı görülmektedir. Bu ifade üzerine Şekil 4.6'da yer alan sektörlerle değinildiğinde 1995'ten 2009'a kadar olan zaman diliminde ağaç mantarı, odun ve kereste sektörü ve kağıt hamuru ve kullanılmış kağıt sektörleri dışında kalan diğer sektörlerin ülkenin toplam ihracatı içerisinde öneminin yakın zamana kadar gözle görülür oranda arttığı görülebilmektedir. Bu

sektörler içerisinde ülke içinde ihracat payını en ağır şekilde hissettiren sektör açık ara diğer sektörlerin önünde olan mobilya ve mobilya parçaları sektörüdür. Ormana dayalı sektörün genel durumu da yıllar itibariyle gösteriyor ki, ülke ihracat payında sürekli olarak önemi ve payı artan bir ihracat kalemidir.

Aşağıda SİT endeksi değerlerinin sektörler ve yıllara göre durumu Şekil 4.7’de verilmiştir.

Şekil 4.7: SİT endeksi değerlerinin sektörler ve yıllara göre durumu

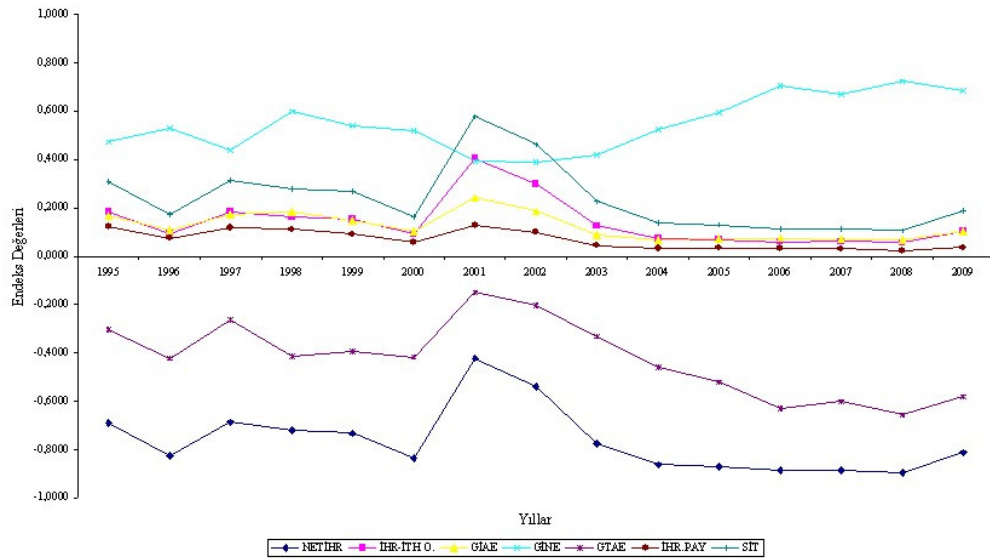
İhracat-ithalat değerlerinin karşılıklı durumları göz önüne alındığında görülüyor ki 1995-2009 yılları arasında özellikle son birkaç yılda ağaç mantarı, odun ve kereste sektörü ile kağıt hamuru ve kullanılmış kağıt sektörüne ait ihracat ve ithalat değerleri arasında görece bir fark söz konusudur. Bu fark kimi zaman ithalat lehine bir artışın ihracata oranla görece üstünlüğünden, kimi zaman da tam tersi durumun oluşmasıyla ya da hem ihracat hem de ithalatta meydana gelen eş zamanlı artış ve eş zamanlı azalış durumlarındaki görece büyüklük değerlerinin birbirlerine üstünlükleriyle açıklanabilen bir durumdur. Bu sektörler için elde edilen diğer veri ve yaklaşımlar gösteriyor ki, ithalat oranındaki değişim değerleri ihracata oranla görece olarak artmıştır. Diğer sektörler için ise son yıllarda ihracat-ithalat değerleri arasında fazla bir farkın söz konusu olmadığı söylenebilir. Şekil 4.7’de özellikle son yıllarda ihracat-ithalat arasında farkın düşük oranlarda seyrettiği ve ihracat artışları ile ithalat değerleri aralarındaki

farkın sürekli olarak kapatmakta olan ağaç mantar ve ahşap mamul sektörü ve onun arkasından seyreden mobilya ve mobilya parçaları sektörü ile kağıt, karton ve kağıt hamurundan eşya sektörlerinin durumları dikkat çekicidir. Ormana dayalı sektörün durumu ise genel anlamda 2006'dan sonraki dilimde ihracat lehinde büyük bir ivmenin yakalanmasıyla dış ticarete arzulan değere doğru yaklaşmaktadır.

4.2. ORMANA DAYALI SEKTÖRLERDE REKABET GÜCÜ ENDEKSLERİNİN KARŞILAŞTIRILMASI

Bu bölümde ayrıca sektörlerle ilişkin hesaplanan 7 endeks değerini grafikler üzerinde bir arada yorumlamak da faydalı olacaktır. Burada sektörlerin aynı şekil üzerinde trendlerinin birlikte görülebilmesi için endeks tanımları dışına çıkılarak, İhracat Payları Oranı endeksinin sonuçları 100 ile çarpılıp; SİT, NETİHR ve ihracat-ithalat oranı endeksi değerleri ise 100'e bölünerek şekil üzerinde bir arada yer almaları sağlanmıştır.

Aşağıda ağaç mantarı, odun ve kereste sektörüne ilişkin hesaplanan endeks değerleri Şekil 4.8'de görülmektedir.

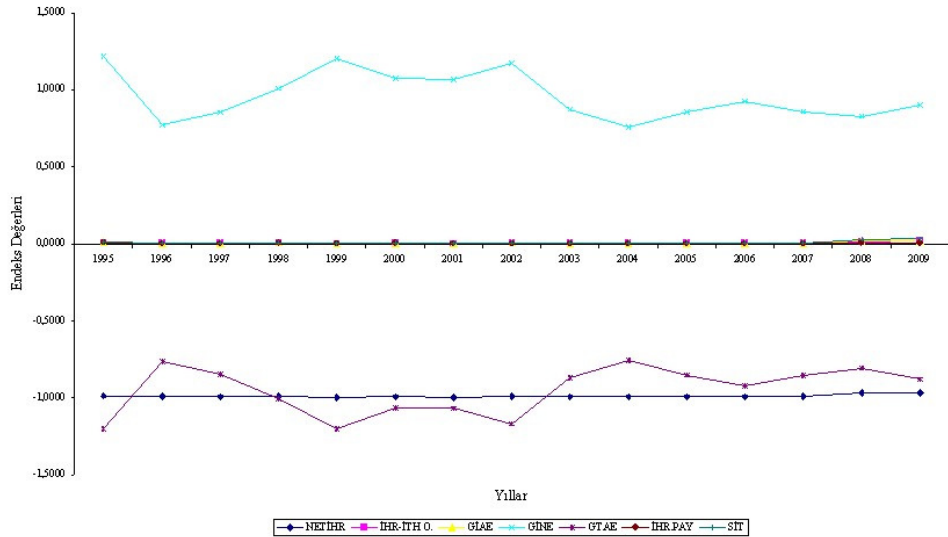

Şekil 4.8: Ağaç mantarı, odun ve kereste sektörüne ait endekslerin yıllar itibariyle görünümü

Şekil 4.8'de görüldüğü üzere rekabet gücü yaklaşımları içerisinde yer alan bu endeksler aldıkları değerler ve yıllar göz önüne alındığında kendi aralarında benzer dalgalanmalarla seyir halindedirler. Sektörlerin rekabet gücünü ölçmede yardımcı olan

bu endekslerden, şekilde dikkat edilmesi gereken GİNE'dir. Zira GİNE diğer endeksler dışında ithalat değerlerinin göz önüne alındığı rekabet gücü ölçüm yaklaşımıdır. Bu nedenle diğer endekslerle tam tersi bir trend izlemektedir. 1995-2009 yılları arasında gözlemlenen endeksler için sektörün 2000'e kadar yapmış olduğu dalgalı trend, 2001'de artma eğiliminin maksimum noktaya gelmesiyle sonuçlanmıştır. Bu noktada GİNE endeksi görüldüğü üzere minimum noktada yer almaktadır. Zira bu yılda ihracatın görece artışı sektör için maksimum seviyededir. 2001 yılından sonraki zaman diliminde sektör azalan bir trend izlemiş, 2006 yılına kadar ithalat ağırlıklı bir seyir izlemiştir. 2008 yılından sonra ise sektör ihracatta artış yönünde bir ivme kazanmıştır. Ayrıca SİT endeksinde de görüldüğü üzere bu zaman diliminde ihracat-ithalat arasındaki fark da ihracat lehine kapanmaktadır.

Aşağıda kağıt hamuru ve kullanılmış kağıt sektörüne ilişkin hesaplanan endeksler Şekil 4.9'da verilmiştir.

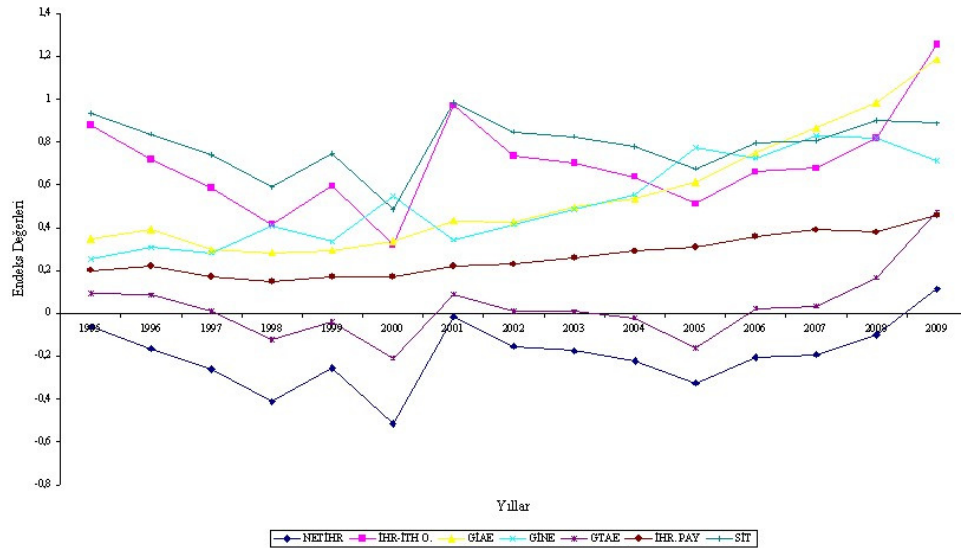

Şekil 4.9: Kağıt hamuru ve kullanılmış kağıt sektörüne ait endekslerin yıllar itibariyle görünümü

Bu sektöre ilişkin hesap edilen endeks değerlerinin seyrinin görüldüğü Şekil 4.9'da özellikle ihracat payları endeksi, GİAE, ihracat payları oranı endeksi ve SİT endeksi değerlerinin sayısal anlamla çok küçük değerlerde yer alması 1995-2009 yılları arasındaki trendi yorumlamada aldatıcı bir yaklaşıma mahal vermemelidir. Sektör endeks değerleri 1995-2009 yılları arasında sürekli olarak dalgalı bir trend izlemiş ithalattaki maksimum değere GİNE yardımıyla baktığımızda 1995'te ulaşmıştır. Bu

nokta ayrıca ihracattaki minimum değerdir. Sektörün dalgalı bir biçimde trend izlediği yıllar içerisinde GTAE endeksi yardımıyla görülmektedir ki maksimum rekabetçi avantaja ulaşılan yıl 2004 olmuştur. 2004-2006 yılları arasında sektör ithalat ağırlıklı bir duruma gelmiş, 2006-2008 yılları arasında ise ihracata yönelik bir ivme kazanmıştır. Ayrıca görülmektedir ki SİT endeksinde ithalat-ihracat oranları birbirine yaklaşmış, ithalattaki artış oranı ihracattaki artış oranından üstün gelişmiştir. Bu durum da sektörü ithalat ağırlıklı bir duruma getirmiştir.

Aşağıda ağaç mantar ve ahşap mamül sektörüne ilişkin hesaplanmış endeks değerleri Şekil 4.10 üzerinde görülmektedir

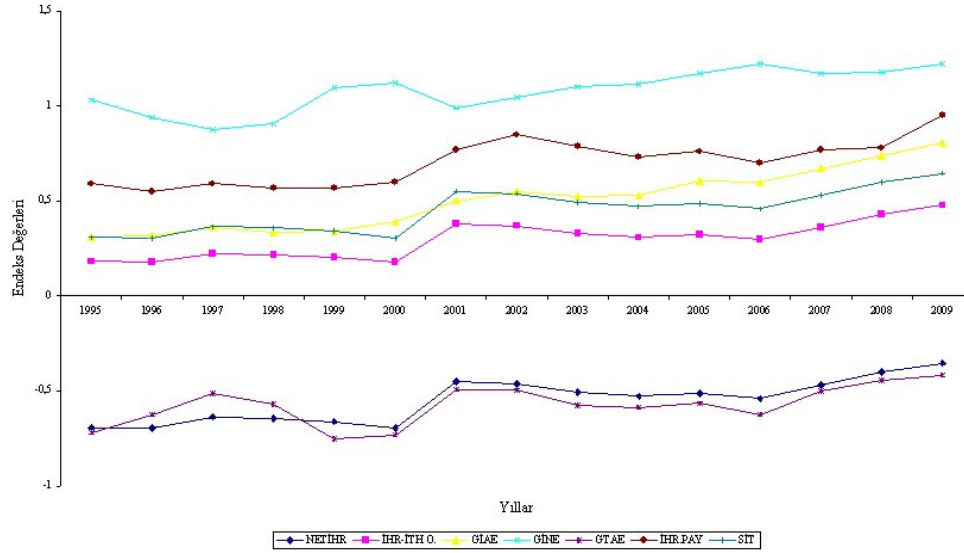

Şekil 4.10: Ağaç mantar ve ahşap mamül sektörüne ait endekslerin yıllar itibariyle görünümü

Sektör endeks değerleri 1995-2009 yılları arasında dalgalı bir trend izlemektedir. Sektör 1995-1998 yılları arasında ithalat ağırlıklı bir durumdayken, 1998-1999'da ihracatta üstünlüğe gelmiştir. 2000 yılından 2005'e kadar tekrar ithalatçı kimliğe kavuşan sektör, özellikle 2005'ten günümüze kadar sürekli olarak ihracattaki artışı ile düzenli bir trend yakalamıştır. Sektör için görülmektedir ki rekabet gücünün ve avantajın maksimum olduğu yıl 2009'dur. 2009 yılında NETİHR endeksi de ilk kez görece olarak zirve değerine ulaşmıştır. Sektör ithalat seyri içerisindeki en ağırlıklı durumuna ise 2000 yılında ulaşmıştır. Genel anlamda sektör için yapılacak olan kısa değerlendirmede görülmektedir ki son yıllarda sektörün ihracattaki artış oranı ithalat artışından fazladır. Sektör için ayrıca görülmektedir ki 2005'ten sonra sürekli olarak ihracat-ithalat

oranındaki büyüklük sürekli olarak artmakta bu da sektörü piyasada ihracatçı olarak görmemizde ve rekabet gücünü avantajlı konumda elinde bulundurduğunu söylememizde yeterli olabilmektedir.

Aşağıda kağıt hamuru ve kullanılmış kağıt sektörüne ilişkin endeks verileri Şekil 4.11’de gösterilmiştir.

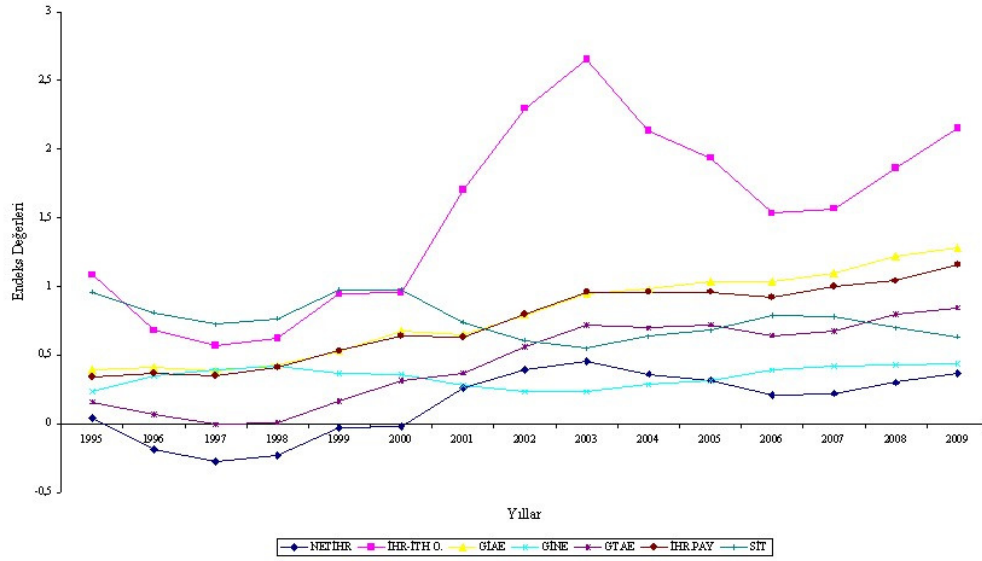

Şekil 4.11: Kağıt, karton ve kağıt hamurundan eşya sektörüne ait endekslerin yıllar itibariyle görünümü

Sektöre ait endeks değerlerinin 1995-2009 yılları itibariyle izledikleri trend diğer şekillerde ve diğer sektörlerde olduğu gibi sürekli bir artış ve azalış halindedir. Burada trendin artış ve azalış eğimi oldukça hassas şekilde seyretmektedir. Bu da sektör için kimi yılda bu değişimi yorumlamakta çok ufak rakamsal değerlerle mümkün olmaktadır. Genel olarak sektör, 1995-1997 yılları arasında ihracat, 1997-1999 arasında ithalat ve 1999-2000 arasında yine ihracat ağırlıklı konumda kalmıştır. Sektörün ihracat payı da son yıllarda özellikle 2006’dan sonra artma eğilimindedir. Sektördeki ithalat değeri 2007-2009 arasında artmış olmasına rağmen, ihracat değeri de 2006-2009 arasında ciddi boyutta bir artış içerisinde seyretmektedir. Sektör, genel anlamda son yıllarda ihracatta belli bir büyüklüğe ulaşmış, özellikle 2006’dan sonra rekabetçi konuma doğru bir trend izlemiştir.

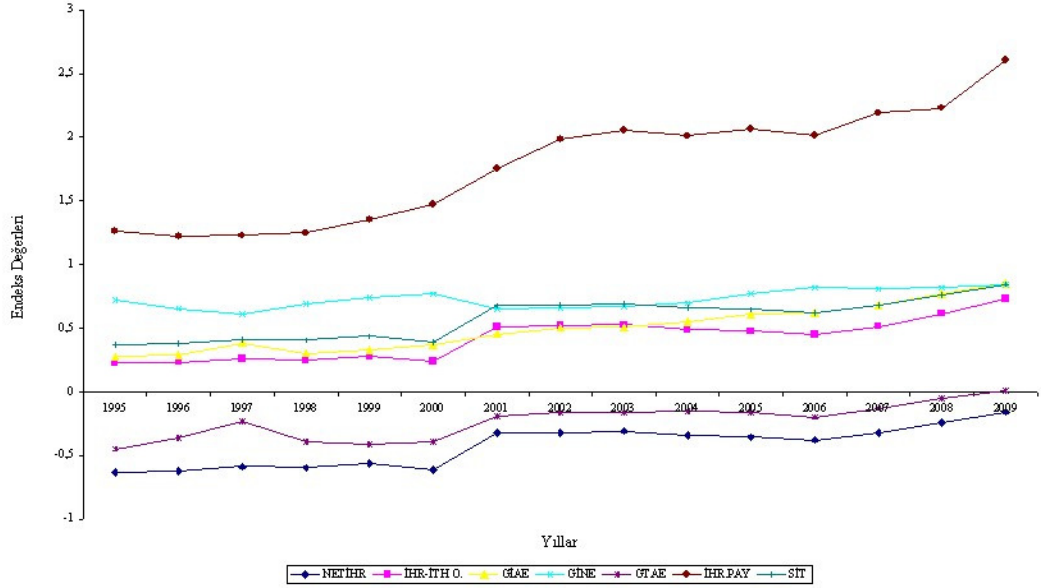
Aşağıda mobilya ve mobilya parçaları sektörüne ait endeks değerleri Şekil 4.12’de gösterilmiştir.

Şekil 4.12: Mobilya ve mobilya parçaları sektörüne ait endekslerin yıllar itibariyle görünümü

Sektörler içerisinde özellikle rekabet gücü yaklaşımının ve ihracattaki değişimin en istikrarlı olduğu sektör, mobilya ve mobilya parçaları sektörüdür. 1995-2009 yılları arasında bu durumdan net bir biçimde söz edilebilmektedir. Sektör özellikle 1997’den 2009’a kadar sürekli olarak ihracat oranlarında artış eğilimindedir. Bu sektörün özellikle GTAE endeksi trendinden hareketle; son yıllarda ihracat artışının ithalat artışından fazla olduğu ve bunun da özellikle 2006-2009 arasında ihracat ağırlıklı sektör olarak ön plana çıkmasında rol oynadığını söyleyebiliriz. Öyle ki bu durum bir başka endeks olan SİT endeksinin trendinde de gözlemlenebilmektedir. Burada da görüleceği üzere ihracat ve ithalat arasındaki oransal nicelik sürekli azalmakta ve bu azalışa ihracat lehindeki artışlar sebep olmaktadır. Bu iki endeks, sektörün son yıllarda özellikle 2006’dan sonra ihracatçı kimliğini net bir şekilde ortaya koymaktadır. Sektörün 2006-2009 yılları arasında ihracat-ithalat oranına bakıldığında ise, ihracatın ithalat karşısında neredeyse 1,5-2 misli bir oran içinde olduğu görülebilmektedir. Özellikle bu oran saptanan 2,65’lik bir oransal değerle 2003 yılında maksimum oranda gerçekleşmiş ve ayrıca aynı yıl sektör, 1995-2009 yılları arasındaki ihracat-ithalat oranında ihracat ağırlığının en ciddi gözlemlendiği yıl olmuştur. Sektör ayrıca ihracat payları oranı içerisinde de ciddi olarak bir artış trendi yakalamıştır.

Aşağıda ormana dayalı sektöre ait hesaplanmış endeks değerleri Şekil 4.13 görülmektedir.

Şekil 4.13: Ormana dayalı sektöre (5 sektör toplam) ait endekslerin yıllar itibariyle görünümü

Şekil 4.13'te ormana dayalı sektörün 1995-2009 yılları arasındaki mevcut durumu tıpkı diğer sektörlerin ayrı ayrı izlendiği ve benzer ifadelerle desteklendiği dalgalı trend gibidir. Sektör için 1995-1997 yılları ihracat payları ve sektör içi ticaretinin göreceli artışının söz konusu olduğu dönemle başlamıştır. Genel anlamda bu yıllardan sonra endeks trendleri artış ve azalış yönünde diğer sektörlerle benzer durumlarda seyretmiştir. Özellikle sektöre yönelik yakın geçmiş zamandan bahsedecek olursak 2006 yılından sonra sürekli olarak sektörün ülke içindeki ihracat payının arttığını, ihracat-ithalat oranında ve ihracatın göreceli büyüklüğünün de sürekli olarak artan bir trend içerisinde seyrettiğini söyleyebiliriz. Her ne kadar sektör 2007-2009 arasında ithalat oranlarında bir artış eğilimindeyse de, ihracattaki artış oranından geride kalmıştır. Genel anlamda sektör bu şartlarda 2006-2009 yıllarını kapsayan zaman diliminde de ticari avantajı elinde bulunduramamaktadır.

Çalışma dahilinde bu bölümde ormana dayalı sektörlerin ve rekabet gücü tayininde kullanılan seçilmiş endekslerin trendlerinin değerlendirilmesi sonucu sektörlerin rekabet güçlerinin birbirinden farklı olacağı yönündeki varsayımımız elde edilen bulgular yardımıyla desteklenmiştir.

4.3. SEÇİLMİŞ ENDEKS DEĞERLERİNİN TİRG VERİ TABANI ÜLKELERİYLE KARŞILAŞTIRILMASI

Bu bölüm, tez kapsamı içerisinde hesaplanmış olan rekabet gücü endeks değerlerinin (GİAE, GİNE, GTAE ve İhracat Payları Endeksi) TİRG veri tabanında hesap edilen 48 Dünya ülkesinin ortalama endeks değerleriyle karşılaştırılıp yorumlanmasına imkan vermektedir. Bu dört endeksin bu mukayesede kullanılma sebebi TİRG veri tabanı ile bu çalışmanın ortak endeksleri olmasındandır. Çalışmada elde edilmiş olan endeks değerleri sonuçları öncelikle TİRG veri tabanı endeks değerleriyle karşılaştırılmış ve sonuçların çalışma sonuçlarıyla farksız olduğu gözlemlenmiştir. Bu nedenle çalışmada elde edilen değerler TİRG veri tabanının hesap ettiği ülke ortalamaları değerleriyle mukayese edilmiştir. Ayrıca Türkiye ve diğer 48 ülke ortalama değerleri göz önüne alınarak Türkiye'nin dış ticaretteki rekabetine yönelik mevcut durum değerlendirilmiştir.

REF tarafından hazırlanan TİRG veri tabanı hem ülkeler için ayrı ayrı hem de ülke ortalamalarına göre sektörleri değerlendirmeye almıştır. Bu noktada hesaplanan endeks değerlerinin 48 ülke ortalama değerleriyle karşılaştırılması daha uygun görülmüştür. Seçilen ülkelerin dünya üzerindeki konumları, ekonomik ve sosyal statülerinden dolayı ortalamalarının dünya ortalaması gibi düşünerek, Türkiye'nin ormana dayalı sektörlerini alt sektörleriyle beraber karşılaştırarak, 1995-2009 arasındaki mevcut durumu hakkında bilgi sahibi olabilme ihtiyacı da giderilmiş olacaktır.

Aşağıda ağaç mantarı, odun ve kereste sektörüne ait GİAE değerleri ile TİRG veri tabanında hesaplanmış 48 ülkeye ait ortalama endeks değerleri Çizelge 4.1 yardımıyla gösterilmiştir.

Çizelge 4.1: GİAE'nin ağaç mantarı, odun ve kereste sektörü için hesaplanan endeks değerlerinin TİRG veri tabanı verileriyle karşılaştırılması

Yıllar	GİAE (SITC Rev.3 Kod:24) için hesaplanan endeks değerleri	TİRG veri tabanında 48 ülke için hesaplanmış ortalama değerler (REF, 2011)
1995	0,1690	2,0182
1996	0,1090	1,9430
1997	0,1740	1,9129
1998	0,1840	1,9160
1999	0,1490	1,9610
2000	0,1050	1,9340
2001	0,2420	1,8631
2002	0,1870	1,9153
2003	0,0890	1,9428
2004	0,0670	1,8664
2005	0,0730	1,8428
2006	0,0760	1,8586
2007	0,0700	1,9232
2008	0,0670	1,9681
2009	0,1050	2,2921

Çizelge 4.1'de görüldüğü üzere 1995-2009 yılları arasında Türkiye için hesaplanan endeks değerleri diğer ülke ortalamalarıyla yıllar itibariyle kıyaslandığında oldukça düşük seviyelerde seyretmektedir. Türkiye'de sektör için GİAE değeri, 2001 yılında en üst değere ulaşmasına rağmen, bu yılda bile diğer ülkelerin ortalama değerine göre çok aşağıda kalmıştır. Sektör, yıllar itibariyle Türkiye'de ve diğer ülkelerde dalgalı bir seyir halindedir. GİAE değerleri Türkiye'de sektör için, 1995-2009 arasında sürekli 1'in altındadır. Diğer ülke endeks ortalamalarında ise görülmektedir ki sürekli olarak 1'in üzerinde bir durum söz konusudur. Genel anlamda bu sonuçlar 48 ülkenin ortalama değerleri göz önüne alındığında 1995-2009 yılları arasında GİAE'ne göre ülkelerin sürekli olarak Türkiye'ye oranla rekabette avantajlı olduklarını göstermektedir.

Aşağıda kağıt hamuru ve kullanılmış kağıt sektörüne ait GİAE değerleri ile TİRG veri tabanında hesaplanmış 48 ülkeye ait ortalama endeks değerleri Çizelge 4.2 yardımıyla gösterilmiştir.

Çizelge 4.2: GİAE'nin kağıt hamuru ve kullanılmış kağıt sektörü için hesaplanan endeks değerlerinin TİRG veritabanı verileriyle karşılaştırılması

Yıllar	GİAE (SITC Rev.3 Kod:25) için hesaplanan endeks değerleri	TİRG veritabanında 48 ülke için hesaplanmış ortalama değerler (REF, 2011)
1995	0,0130	1,6113
1996	0,0060	1,6321
1997	0,0060	1,5700
1998	0,0070	1,5753
1999	0,0020	1,5453
2000	0,0060	1,5087
2001	0,0010	1,5317
2002	0,0070	1,5823
2003	0,0050	1,5558
2004	0,0040	1,5424
2005	0,0050	1,4785
2006	0,0060	1,5209
2007	0,0050	1,4953
2008	0,0220	1,4879
2009	0,0230	1,5866

Çizelge 4.2'de sektöre ilişkin GİAE değerleri incelendiğinde 1995-2009 yılları arasında endeks değeri artış ve azalış içerisinde olmasına rağmen, Türkiye için hiçbir zaman 1'in üzerinde bir seyir izlememiştir. Buna rağmen diğer ülke ortalamaları ise sürekli olarak 1'in üzerindedir ve yıllar içerisinde artış ve azalışlarla belli bir seyir içerisindedirler. Çizelgeden elde edilen bu veriler yardımıyla görülmektedir ki sektör için Türkiye rekabet edebilirlikte karşılaştırmalı bir dezavantaja sahiptir. 2007'den sonra her ne kadar endeks değerinde avantaja yönelik bir artış söz konusu olsa da sektör endeks değeri yine 1'in altındadır ve ülkelerin ortalama değerlerine oldukça uzaktır.

Aşağıda ağaç mantar ve ahşap mamul sektörüne ait GİAE değerleri ile TİRG veri tabanında hesaplanmış 48 ülkeye ait ortalama endeks değerleri Çizelge 4.3 yardımıyla gösterilmiştir.

Çizelge 4.3: GİAE'nin ağaç mantar ve ahşap mamul sektörü için hesaplanan endeks değerlerinin TİRG veri tabanı verileriyle karşılaştırılması

Yıllar	GİAE (SITC Rev.3 Kod:63) için hesaplanan endeks değerleri	TİRG veri tabanında 48 ülke için hesaplanmış ortalama değerler (REF, 2011)
1995	0,3476	3,1993
1996	0,3909	3,0661
1997	0,2956	2,8777
1998	0,2835	2,8369
1999	0,2941	2,8048
2000	0,3376	2,8295
2001	0,4339	2,7326
2002	0,4258	2,7612
2003	0,4941	2,6832
2004	0,5345	2,6943
2005	0,6117	2,6397
2006	0,7494	2,6227
2007	0,8651	2,6688
2008	0,9832	2,6822
2009	1,1859	2,8561

Sektöre yönelik hesaplanmış GİAE değerleri ve diğer ülke ortalamalarının verildiği Çizelge 4.3'te, 1995-2009 yılları arasında GİAE değerinin sadece 2009 yılında 1'in üzerinde bir değer aldığı görülmektedir. Bu değer 1'in üzerinde olması sektörün bu yılda rekabette avantajlı konumda olduğunu göstermektedir. Sektör aynı yıl içinde diğer ülke ortalama değerine kıyasla oldukça geride kalmaktadır. Türkiye için özellikle 2002'den 2009'a kadar gelişen süreçte, sektör kendi içinde rekabet yönünden avantajlı konuma doğru bir ivme içerisinde olmasına rağmen, bu ivme ve elde ettiği gelişimin oransal ifadesi, sektörü avantajlı ve üstün bir rekabet gücüne ulaştıramamaktadır. Endeks değerinin 1'in üzerinde olma durumu için tanım gereği rekabette avantajlı diyebiliyorken, genel anlamda sektör bu yılda dahil olmak üzere 1995-2009 yılları arasında diğer ülke ortalamalarının altında kalarak rekabette ve uluslararası ticarete dezavantajlı bir durum içerisindeydi.

Aşağıda kağıt, karton ve kağıt hamurundan eşya sektörüne ait GİAE değerleri ile TİRG veri tabanında hesaplanmış 48 ülkeye ait ortalama endeks değerleri çizelge 4.4 yardımıyla gösterilmiştir.

Çizelge 4.4:GİAE'nin kağıt, karton ve kağıt hamurundan eşya sektörü için hesaplanan endeks değerlerinin TİRG veri tabanı verileriyle karşılaştırılması

Yıllar	GİAE (SITC Rev.3 Kod:64) için hesaplanan endeks değerleri	TİRG veri tabanında 48 ülke için hesaplanmış ortalama değerler (REF, 2011)
1995	0,3121	2,6330
1996	0,3187	2,5477
1997	0,3628	2,4647
1998	0,3355	2,4650
1999	0,3437	2,4594
2000	0,3887	2,4825
2001	0,5004	2,4611
2002	0,5482	2,4798
2003	0,5249	2,4156
2004	0,5281	2,4650
2005	0,6065	2,4328
2006	0,5964	2,4539
2007	0,6703	2,4955
2008	0,7368	2,5525
2009	0,8072	2,7278

Sektöre ilişkin hesaplanan GİAE değerleri ve diğer ülke değerlerinin görüldüğü çizelge 4.4'te 1995-2009 arasında endeks değerleri Türkiye için 1'in altındayken, diğer ülke ortalamaları 1'in üzerindedir. Buradan anlaşıldığı üzere Türkiye bu sektör için de diğer ülkelere nazaran rekabette dezavantajlıdır. Sektöre genel anlamda bakıldığında özellikle 2007'den sonra avantajlı konuma doğru bir seyir izlemesine rağmen, oransal değişim ve endeks değerlerinin belirttiği üzere sektör, avantajlı konuma gelememiştir. Diğer ülke ortalamaları ise 1995-2009 yılları arasında endeks değerleri itibariyle artış ve azalış eğiliminde olmasına rağmen bu oranlar arasında yıllar içerisinde anlamlı derecede oransal bir artış yada azalış olmamış, endeks değerleri sürekli olarak 1'in çok üzerinde seyretmiştir.

Aşağıda mobilya ve mobilya parçaları sektörüne ait GİAE değerleri ile TİRG veri tabanında hesaplanmış 48 ülkeye ait ortalama endeks değerleri Çizelge 4.5 yardımıyla gösterilmiştir.

Çizelge 4.5: GİAE'nin mobilya ve mobilya parçaları sektörü için hesaplanan endeks değerlerinin TİRG veritabanı verileriyle karşılaştırılması

Yıllar	GİAE (SITC Rev.3 Kod:82) için hesaplanan endeks değerleri	TİRG veritabanında 48 ülke için hesaplanmış ortalama değerler (REF, 2011)
1995	0,3941	3,2891
1996	0,4128	3,1719
1997	0,3835	3,0186
1998	0,4247	2,9616
1999	0,5288	2,8866
2000	0,6732	2,8602
2001	0,6502	2,8249
2002	0,7928	2,8524
2003	0,9478	2,8148
2004	0,9796	2,8098
2005	1,0365	2,7715
2006	1,0329	2,7563
2007	1,0968	2,7878
2008	1,2222	2,7269
2009	1,2818	2,8364

Sektöre ilişkin hesaplanmış GİAE değeri ve diğer ülke ortalamalarının gösterildiği Çizelge 4.5'te görüldüğü üzere 1995-2009 yılları arasında Türkiye mobilya ve mobilya parçaları sektörü diğer ülkelerin ortalama değerlerinden oldukça geride kalmıştır. Sektör 2005-2009 arasında 1'in üzerinde değer almıştır. Sektör bu noktaya gelene kadar özellikle 2001'den itibaren süregelen bir çıkış içerisindeydi. Her ne kadar sektör 2005-2009 yılları arasında rekabette avantajlı konum içerisinde ifade edilsede diğer ülke ortalamalarının yine oldukça gerisindedir. Bu da sektörün ortalamaya göre dezavantajlı olduğu şeklinde yorumlanmaktadır. Diğer ülke endeks değerleri son yıllarda Türkiye gibi sürekli artış trendinde değil dalgalı bir yapı içerisinde yer almaktadır. 1995-2009 yılları arasında görülüyor ki 48 ülkenin endeks ortalama değerleri Türkiye'ye karşı dış ticarete sürekli üstün ve avantajlı konumda yer almıştır.

Aşağıda ağaç mantarı, odun ve kereste sektörüne ait GİNE değerleri ile TİRG veri tabanında hesaplanmış 48 ülkeye ait ortalama endeks değerleri Çizelge 4.6 yardımıyla gösterilmiştir.

Çizelge 4.6: GİNE'nin ağaç mantarı, odun ve kereste sektörü için hesaplanan endeks değerlerinin TİRG veri tabanı verileriyle karşılaştırılması

Yıllar	GİNE (SITC Rev.3 Kod:24) için hesaplanan endeks değerleri	TİRG veri tabanında 48 ülke için hesaplanmış ortalama değerler (REF, 2011)
1995	0,4723	1,8459
1996	0,5306	1,6420
1997	0,4380	1,6405
1998	0,5976	1,6843
1999	0,5419	1,6123
2000	0,5212	1,7250
2001	0,3918	1,7710
2002	0,3897	1,8649
2003	0,4202	1,9020
2004	0,5251	1,8063
2005	0,5943	1,7648
2006	0,7050	1,7649
2007	0,6709	1,8904
2008	0,7235	1,9248
2009	0,6857	1,8917

Sektöre yönelik hesaplanmış GİNE değerleri ve TİRG tarafından hesaplanan diğer ülke ortalamalarının gösterildiği Çizelge 4.6'da Türkiye için 1995-2009 arasında sektör endeks değerleri yıllar itibariyle 1'in altında kalmıştır. Bu nedenle sektör 15 yıllık dilimde diğer ülkelere göre ticari rekabette daha avantajlı konumdaymış gibi yorumlanabilmektedir. Türkiye'de sektör diğer ülkelerin ortalama değerlerine göre daha düşük seviyelerde ithalat hacmine sahiptir. Bu nedenle avantajlı görünmektedir. Fakat GİAE değerleri de hesaba katıldığında, Türkiye bu sektör için diğer ülke ortalamalarına göre ihracatta çok geride kalmaktadır. Diğer ülke ortalama endeks değerleri için GİNE, 1995-2009 yılları arasında sürekli olarak 1'in üzerinde seyretmiştir.

Aşağıda kağıt hamuru ve kullanılmış kağıt sektörüne ait GİNE değerleri ile TİRG veri tabanında hesaplanmış 48 ülkeye ait ortalama endeks değerleri Çizelge 4.7 yardımıyla gösterilmiştir.

Çizelge 4.7: GİNE'nin kağıt hamuru ve kullanılmış kağıt sektörü için hesaplanan endeks değerlerinin TİRG veri tabanı verileriyle karşılaştırılması

Yıllar	GİNE (SITC Rev.3 Kod:25) için hesaplanan endeks değerleri	TİRG veri tabanında 48 ülke için hesaplanmış ortalama değerler (REF, 2011)
1995	1,2158	1,6619
1996	0,7707	1,6946
1997	0,8532	1,6853
1998	1,0111	1,6998
1999	1,2019	1,6674
2000	1,0735	1,6841
2001	1,0706	1,5890
2002	1,1749	1,6441
2003	0,8750	1,6240
2004	0,7596	1,6185
2005	0,8567	1,5469
2006	0,9277	1,4403
2007	0,8588	1,3887
2008	0,8303	1,4034
2009	0,9030	1,4305

Çizelge 4.7'de 1995-2009 yılları arasında kağıt hamuru ve kullanılmış kağıt hamuru sektörü yıllar itibariyle ithalatta bir dalgalanmayla karşı karşıya kalmış ve bazı yıllarda GİNE endeksinin büyüklüğü 1'in üzerinde hesaplanmıştır. Her ne kadar 1 değerinin üzerine çıktıysa da bu değerlere ilişkin yıllarda diğer ülke ortalamaları da 1'in üzerinde seyretmiş ve Türkiye'nin sektör için hesapladığı endeks değerlerinin daha üzerinde konumlanmıştır. Genel anlamda Türkiye için sektör, diğer ülke ortalama verilerine bakılarak her ne kadar ticari rekabette avantajlı konumda gibi görünse de genel itibariyle GİAE değerleri GİNE değerlerinin oldukça altındadır. Bu durum diğer ülke ortalamaları için ise tam tersi şeklinde gelişme göstermiştir. Bu yüzden Türkiye'de sektör genel itibariyle ticari rekabette avantajlı konumda değildir.

Aşağıda ağaç mantar ve ahşap mamul sektörüne ait GİNE değerleri ile TİRG veri tabanında hesaplanmış 48 ülkeye ait ortalama endeks değerleri Çizelge 4.8 yardımıyla gösterilmiştir.

Çizelge 4.8: GİNE'nin ağaç mantar ve ahşap mamul sektörü için hesaplanan endeks değerlerinin TİRG veri tabanı verileriyle karşılaştırılması

Yıllar	GİNE (SITC Rev.3 Kod:63) için hesaplanan endeks değerleri	TİRG veri tabanında 48 ülke için hesaplanmış ortalama değerler (REF, 2011)
1995	0,2528	2,5000
1996	0,3064	2,3826
1997	0,2835	2,3811
1998	0,4068	2,3963
1999	0,3342	2,3348
2000	0,5460	2,3967
2001	0,3437	2,4815
2002	0,4161	2,6556
2003	0,4867	2,6096
2004	0,5550	2,5559
2005	0,7737	2,5658
2006	0,7256	2,5321
2007	0,8307	2,7500
2008	0,8168	2,8607
2009	0,7122	3,0418

Çizelge 4.8'de yer alan GİNE değerleri için Türkiye, diğer ülke ortalamalarına karşı 1995-2009 yılları arasında sürekli olarak daha az bir değer almıştır. Sektör endeks değeri 1'in altında değer alarak, diğer ülke ortalamalarına göre ticarete rekabet avantajına sahip gibi görünse de genel anlamda bu durumdan söz edebilmek mümkün olmamaktadır. Zira Çizelge 4.7'de yapmış olduğumuz yaklaşım ve yorumları burada da aynen yapabiliriz. Diğer ülke ortalamaları her ne kadar 1'in üzerindeyse ve ithalatçı kimlikleri bu çizelgede ön plana çıktıysa da aslında ülkelere ait ihracat değerleri bu sektör için daha ağırlıklı seyretmektedir. Bu yüzden de genel itibariyle ticari rekabette Türkiye'ye göre avantajlı konumdadırlar. Bu verilere bakıldığında, ayrıca sektörün diğer ülke ortalamalarına göre ithalata daha az yöneldiğini de söyleyebilmekteyiz.

Aşağıda kağıt, karton ve kağıt hamurundan eşya sektörüne ait GİNE değerleri ile TİRG veri tabanında hesaplanmış 48 ülkeye ait ortalama endeks değerleri Çizelge 4.9 yardımıyla gösterilmiştir.

Çizelge 4.9: GİNE'nin kağıt, karton ve kağıt hamurundan eşya sektörü için hesaplanan endeks değerlerinin TİRG veri tabanı verileriyle karşılaştırılması

Yıllar	GİNE (SITC Rev.3 Kod:64) için hesaplanan endeks değerleri	TİRG veri tabanında 48 ülke için hesaplanmış ortalama değerler (REF, 2011)
1995	1,0305	2,9255
1996	0,9419	2,8304
1997	0,8750	2,7850
1998	0,9044	2,7005
1999	1,0974	2,6899
2000	1,1196	2,7593
2001	0,9908	2,7889
2002	1,0448	2,8723
2003	1,0990	2,8434
2004	1,1139	2,8343
2005	1,1724	2,9248
2006	1,2209	2,7233
2007	1,1700	2,8411
2008	1,1794	2,9361
2009	1,2226	3,1806

Çizelge 4.9'da görüldüğü üzere Türkiye'de sektöre ilişkin hesaplanan endeks değerleri 1995-2009 yılları arasında birkaç yıl dışında sürekli olarak 1'in üzerindedir. Sektöre yönelik ithalattaki artış oranı 2001'den 2009'a kadar sürekli olarak artmış ve her yıl bir önceki yıla oranla ithalat hacmi oranı daha da büyümüştür. 1995-2009 yılları arasında diğer ülke ortalamaları da aynı şekilde 1'in üzerinde değer almış ve ithalat hacimleri oranı dalgalı bir şekilde seyir izlemiştir. Genel anlamda sektör, diğer ülke ortalamalarına bakılarak ticari avantaj sağlamış gibi görünse de genel itibarıyla bu söz konusu olmamaktadır. Bu yorumu yapabilmek için sektörlerin ihracat verilerinin yada GİAE değerlerinin yok sayılması hatta göz ardı edilmesi gerekmektedir.

Aşağıda mobilya ve mobilya parçaları sektörüne ait GİNE değerleri ile TİRG veri tabanında hesaplanmış 48 ülkeye ait ortalama endeks değerleri Çizelge 4.10 yardımıyla gösterilmiştir.

Çizelge 4.10: GİNE'nin mobilya ve mobilya parçaları sektörü için hesaplanan endeks değerlerinin TİRG veri tabanı verileriyle karşılaştırılması

Yıllar	GİNE (SITC Rev.3 Kod:82) için hesaplanan endeks değerleri	TİRG veri tabanında 48 ülke için hesaplanmış ortalama değerler (REF, 2011)
1995	0,2357	2,9859
1996	0,3480	2,8523
1997	0,3883	2,8005
1998	0,4163	2,7111
1999	0,3654	2,6902
2000	0,3599	2,6726
2001	0,2816	2,6880
2002	0,2320	2,7912
2003	0,2315	2,7177
2004	0,2831	2,7413
2005	0,3153	2,6767
2006	0,3883	2,6852
2007	0,4208	2,7742
2008	0,4276	2,8998
2009	0,4369	3,0548

Çizelge 4.10'da sektörümüz için ve sektörün diğer ülke ortalamalarına ilişkin endeks sonuçlarına göre Türkiye mobilya ve mobilya parçaları sektörü 2002'den 2009'a kadar ithalat hacmindeki oransal değişimde yıllara itibariyle bir ivme yakalamış ve artırmıştır. 1995-2000 yılları arasında endeks değeri sürekli olarak 1'in altında seyretmiş ve diğer ülkelere oranla ticarete rekabet avantajı sağlamış gibi görünmektedir. Her ne kadar bu yorumu bu değerler ışığında yaparsak da, diğer sektörlerle ilişkin ihracat değerleri ve GİAE değerleri, ülkelerin ithalat değerlerinin ve GİNE değerlerinin fazlasıyla üzerinde seyretmekte olduğundan, diğer ülkelere göre rekabet gücünün üstünlüğünden bahsedememekteyiz. Sektör genel olarak bu değerler ışığında diğer 4 sektöre göre son yıllarda ithalatçı kimliğini daha az öne çıkaran bir konumdadır.

Aşağıda ağaç mantarı, odun ve kereste sektörüne ait GTAE değerleri ile TİRG veri tabanında hesaplanmış 48 ülkeye ait ortalama endeks değerleri Çizelge 4.11 yardımıyla gösterilmiştir.

Çizelge 4.11: GTAE'nin ağaç mantarı, odun ve kereste sektörü için hesaplanan endeks değerlerinin TİRG veri tabanı verileriyle karşılaştırılması

Yıllar	GTAE (SITC Rev.3 Kod:24) için hesaplanan endeks değerleri	TİRG veri tabanında 48 ülke için hesaplanmış ortalama değerler (REF, 2011)
1995	-0,3036	0,7438
1996	-0,4213	0,8464
1997	-0,2643	0,7942
1998	-0,4132	0,7534
1999	-0,3931	0,8487
2000	-0,4162	0,6987
2001	-0,1501	0,5820
2002	-0,2031	0,5504
2003	-0,3312	0,5306
2004	-0,4580	0,5499
2005	-0,5216	0,5677
2006	-0,6292	0,5835
2007	-0,6005	0,5328
2008	-0,6568	0,5433
2009	-0,5803	0,9221

Çizelge 4.11'de görüldüğü üzere Türkiye'de sektöre ilişkin GTAE değerleri 1995-2009 arasında sürekli olarak negatif değer alırken diğer ülke ortalamalarında ise bu değer sürekli olarak pozitif değer almaktadır. Bu değerler Türkiye için mantar, odun ve kereste sektörünün 15 yıllık zaman diliminde ithalatın, ihracata oranla daha fazla bir payla temsil edildiği ve oransal dağılımda üstün olduğunu göstermektedir. Diğer ülke ortalamalarına bakıldığında ise bu durum tam tersidir. Diğer ülkelerin bu sektördeki ihracat lehindeki oransal değerleri her yıl için ithalat değerlerine göre üstünlük içerisindedir. Bu yüzden Türkiye'de sektör, diğer ülke ortalamalarına göre ticari rekabet avantajını hiçbir yılda yakalayamamıştır. Bu nedenle diğer ülkelere yönelik bir rekabet gücü söz konusu olmamaktadır.

Aşağıda kağıt hamuru ve kullanılmış kağıt sektörüne ait GTAE değerleri ile TİRG veri tabanında hesaplanmış 48 ülkeye ait ortalama endeks değerleri Çizelge 4.12 yardımıyla gösterilmiştir.

Çizelge 4.12: GTAE'nin kağıt hamuru ve kullanılmış kağıt sektörü için hesaplanan endeks değerlerinin TİRG veri tabanı verileriyle karşılaştırılması

Yıllar	GTAE (SITC Rev.3 Kod:25) için hesaplanan endeks değerleri	TİRG veri tabanında 48 ülke için hesaplanmış ortalama değerler (REF, 2011)
1995	-1,2030	0,5447
1996	-0,7650	0,5057
1997	-0,8480	0,4281
1998	-1,0040	0,4190
1999	-1,2000	0,3813
2000	-1,0680	0,3251
2001	-1,0700	0,4459
2002	-1,1680	0,4558
2003	-0,8700	0,4352
2004	-0,7560	0,4341
2005	-0,8520	0,4418
2006	-0,9220	0,5908
2007	-0,8540	0,6275
2008	-0,8080	0,6054
2009	-0,8800	0,6997

Kağıt hamuru ve kullanılmış kağıt sektörüne ait GTAE değerlerinin verildiği çizelge 4.12'de 1995-2009 yılları arasında Türkiye için sektörün endeks değeri sürekli olarak negatif çıkmıştır. Bu durum sektörün rekabette dezavantajlı konumda olduğunun açık bir göstergesidir. Diğer ülke ortalama değerleri ise, 1995-2009 yılları arasında sürekli pozitif değer aralığında hesaplanmıştır. Buradan anlaşılacağı üzere Türkiye'de sektör diğer ülke ortalamalarına göre oldukça geride kalmakta ve ticari rekabet avantajını ortaya koyamamaktadır. Bu nedenle, Türkiye için bu sektörün rekabet gücünden ve dış ticarete herhangi bir üstünlükten de söz edememekteyiz.

Aşağıda ağaç mantar ve ahşap mamul sektörüne ait GTAE değerleri ile TİRG veri tabanında hesaplanmış 48 ülkeye ait ortalama endeks değerleri Çizelge 4.13 yardımıyla gösterilmiştir.

Çizelge 4.13: GTAE'nin ağaç mantar ve ahşap mamul sektörü için hesaplanan endeks değerlerinin TİRGveri tabanı verileriyle karşılaştırılması

Yıllar	GTAE (SITC Rev.3 Kod:63) için hesaplanan endeks değerleri	TİRG veri tabanında 48 ülke için hesaplanmış ortalama değerler (REF, 2011)
1995	0,0948	2,1992
1996	0,0845	2,1154
1997	0,0121	1,8661
1998	-0,1233	1,8102
1999	-0,0400	1,7825
2000	-0,2084	1,7017
2001	0,0902	1,5368
2002	0,0097	1,4181
2003	0,0075	1,3593
2004	-0,0205	1,4241
2005	-0,1620	1,3596
2006	0,0238	1,3763
2007	0,0344	1,2313
2008	0,1664	1,1340
2009	0,4737	1,1839

Ağaç mantar ve ahşap mamul sektörüne ait GTAE verilerinin yer aldığı çizelge 4.13 için 1995-2009 yılları arasındaki mevcut değerlere bakıldığında, Türkiye için sektörde negatif ve pozitif değerlerin mevcut olduğu görülebilmektedir. Aynı zaman aralığında ise, diğer ülkelerin ortalama değerleri ise sürekli olarak pozitif ve yıllara göre dalgalı bir seyir halinde artmış ya da azalmış durumdadır. Genel anlamda Türkiye endeks verileri hesaplanan her yıl için, diğer ülke ortalama değerlerinin altında bir seyir izlemiştir. Bu da göstermektedir ki sektör, ticari rekabet avantajına ulaşamamıştır. Sektörümüz 1995-2009 yılları arasında hiçbir zaman ortalama değere yaklaşmamış ve ticari üstünlük sağlayamamıştır. Sektörümüz son yıllarda sürekli olarak GTAE için pozitif değere ulaşarak genel anlamda rekabet gücünün olduğu ve rekabette avantajlı konumda bulunduğunu gösterse de, sürekli olarak diğer ülkelerin ortalamaları altında kalmış ve rekabette her hangi bir üstünlük kuramamıştır.

Aşağıda kağıt, karton ve kağıt hamurundan eşya sektörüne ait GTAE değerleri ile TİRG veri tabanında hesaplanmış 48 ülkeye ait ortalama endeks değerleri Çizelge 4.14 yardımıyla gösterilmiştir.

Çizelge 4.14: GTAE'nin kağıt, karton ve kağıt hamurundan eşya sektörü için hesaplanan endeks değerlerinin TİRG veri tabanı verileriyle karşılaştırılması

Yıllar	GTAE (SITC Rev.3 Kod:64) için hesaplanan endeks değerleri	TİRG veri tabanında 48 ülke için hesaplanmış ortalama değerler (REF, 2011)
1995	-0,7184	1,2313
1996	-0,6232	1,1718
1997	-0,5122	1,0710
1998	-0,5689	1,1558
1999	-0,7537	1,1028
2000	-0,7309	1,0293
2001	-0,4904	0,9783
2002	-0,4966	0,9408
2003	-0,5741	0,8783
2004	-0,5858	0,9369
2005	-0,5659	0,8141
2006	-0,6245	1,0367
2007	-0,4997	0,9878
2008	-0,4427	0,9498
2009	-0,4155	0,9385

Çizelge 4.14'te gösterilen kağıt, karton ve kağıt hamurundan eşya sektörüne ait GTAE verilerine göre, Türkiye sektörde 1995-2009 yılları arasında sürekli olarak ithalat ağırlıklı bir ticari trend izlemiştir. 15 yıllık süreç içerisinde GTAE değeri Türkiye için negatif değerler vermiştir. Diğer ülke ortalama değerleri ise sürekli olarak pozitifdir ve yıllara göre dalgalı bir trend izlemektedir. Genel anlamda sektör, ticari rekabet avantajına ve diğer ülkeler üzerinde rekabet gücüne ulaşamamıştır. Her ne kadar sektör 2006'dan 2009'a kadar son yıllarda ihracata yönelik oransal bir değere doğru yaklaşmakta olsa da, GTAE değeri negatiftir ve 1995-2009 yılları arasında sektörün rekabet gücü söz konusu değildir.

Aşağıda mobilya ve mobilya parçaları sektörüne ait GTAE değerleri ile TİRG veri tabanında hesaplanmış 48 ülkeye ait ortalama endeks değerleri Çizelge 4.15 yardımıyla gösterilmiştir.

Çizelge 4.15: GTAE'nin mobilya ve mobilya parçaları sektörü için hesaplanan endeks değerlerinin TİRG veri tabanı verileriyle karşılaştırılması

Yıllar	GTAE (SITC Rev.3 Kod:82) için hesaplanan endeks değerleri	TİRG veri tabanında 48 ülke için hesaplanmış ortalama değerler (REF, 2011)
1995	0,1584	2,2556
1996	0,0648	2,1833
1997	-0,0049	2,0007
1998	0,0084	2,0332
1999	0,1634	1,9048
2000	0,3133	1,8611
2001	0,3686	1,8104
2002	0,5608	1,7695
2003	0,7163	1,7706
2004	0,6965	1,7420
2005	0,7212	1,7683
2006	0,6446	1,7446
2007	0,6760	1,7220
2008	0,7946	1,5354
2009	0,8449	1,5642

Çizelge 4.15'te görüldüğü üzere mobilya ve mobilya parçalarına ait sektöre ait endeks değeri 1995-2009 yılları arasında 1997 yılı haricinde sürekli olarak pozitif değer almıştır. Sektörümüz 2006'dan beri GTAE'nde artış trendi yakalamış ve dalgalı seyrinden kurtulmuştur. Diğer ülke ortalamalarına ait endeks verileri de 15 yıllık süre zarfında sürekli olarak pozitifdir ve dalgalı bir seyir izlemektedir. Diğer ülke ortalamalarına bakıldığında sektör 2006'dan günümüze GTAE oranında bir düşüş içindedir. Genel anlamda mobilya ve mobilya parçalarına ait sektör her ne kadar rekabet gücü ve ticari avantaj konusunda hissedilir ölçüde gelişmiş ve piyasada söz sahibi olsa da, diğer ülke ortalamalarına göre oldukça geride seyretilmektedir. Bu ülke ortalamalarına göre sektör, piyasada ticari dezavantajlı konumda yer almakta ve dünya ticaretinin mevcut durumu düşünüldüğünde de rekabet gücünü diğer ülkeler üzerinde hissettirememektedir.

Aşağıda ağaç mantarı, odun ve kereste sektörüne ait ihracat payları endeksi değerleri ile TİRG veri tabanında hesaplanmış 48 ülkeye ait ortalama endeks değerleri Çizelge 4.16 yardımıyla gösterilmiştir.

Çizelge 4.16: İhracat payları endeksi'nin ağaç mantarı, odun ve kereste sektörü için hesaplanan endeks değerlerinin TİRG veri tabanı verileriyle karşılaştırılması

Yıllar	İhracat Payları Endeksi (SITC Rev.3 Kod:24) için hesaplanan değerler	TİRG veri tabanında 48 ülke için hesaplanmış ortalama değerler (REF, 2011)
1995	0,00123	0,58192
1996	0,00075	0,55548
1997	0,00119	0,53161
1998	0,00112	0,53041
1999	0,00091	0,50916
2000	0,00059	0,49793
2001	0,00129	0,49740
2002	0,00101	0,50796
2003	0,00045	0,49743
2004	0,00034	0,49689
2005	0,00034	0,49632
2006	0,00034	0,49606
2007	0,00031	0,50636
2008	0,00023	0,50517
2009	0,00037	0,52772

Çizelge 4.16'da ağaç mantarı, odun ve kereste sektörüne ait ihracat payları endeksi değerleri 1995-2009 arasında diğer ülke ortalama değerleriyle beraber verilmiştir. Türkiye için sektör 15 yıllık zaman diliminde dalgalı bir yapı seyretmiştir. Buna karşın diğer ülke ortalama değerleri göz önüne alındığında, özellikle 2001'den sonra sektör ülkeler içindeki ihracat oranını sürekli olarak artırmıştır. Genel anlamda Türkiye için hesap edilen endeks değerleri, diğer ülke ortalama değerlerinin oldukça gerisinde kalmaktadır. Bu da göstermektedir ki, Türkiye'nin sektör için rekabet gücü diğer ülke ortalamaları üzerinde bir ağırlık oluşturamamıştır.

Aşağıda kağıt hamuru ve kullanılmış kağıt sektörüne ait ihracat payları endeksi değerleri ile TİRG veri tabanında hesaplanmış 48 ülkeye ait ortalama endeks değerleri Çizelge 4.17 yardımıyla gösterilmiştir.

Çizelge 4.17: İhracat payları endeksi'nin kağıt hamuru ve kullanılmış kağıt sektörü için hesaplanan endeks değerlerinin TİRG veri tabanı verileriyle karşılaştırılması

Yıllar	İhracat Payları Endeksi (SITC Rev.3 Kod:25) için hesaplanan değerler	TİRG veri tabanında 48 ülke için hesaplanmış ortalama değerler (REF, 2011)
1995	0,00007	0,60105
1996	0,00002	0,57198
1997	0,00002	0,54698
1998	0,00002	0,54682
1999	0,00001	0,53508
2000	0,00002	0,52451
2001	0,00000	0,52410
2002	0,00002	0,53519
2003	0,00001	0,52403
2004	0,00001	0,52383
2005	0,00001	0,51279
2006	0,00001	0,51286
2007	0,00001	0,52362
2008	0,00006	0,52349
2009	0,00006	0,54619

Çizelge 4.17'de görüldüğü üzere kağıt hamuru ve kullanılmış kağıt sektörüne ait ihracat payları endeksi değerleri oldukça düşük bir değer aralığındadır. Türkiyede ihracat paylarının çok düşük olduğu bu sektör için, diğer ülke ortalama değerleri ise 1995-2009 yılları arasında sürekli olarak dalgalı bir trend izlemektedir. Çizelge 4.17'den net olarak görüldüğü üzere Türkiye için sektör, kendi ihracat potansiyeli ve rekabet gücü açısından oldukça elverişsiz bir durumdadır. Ayrıca görülmektedir ki diğer ülke ortalamalarının çok fazla gerisinde kalmıştır. Bu da göstermektedir ki sektörümüz diğer ülkelere göre ihracatta çok geride yer almaktadır. Bu yüzden dış icarete söz sahibi olması ve ticari dezavantaj konumundan çıkabilmesi de pek mümkün olmamıştır.

Aşağıda ağaç mantar ve ahşap mamul sektörüne ait ihracat payları endeksi değerleri ile TİRG veri tabanında hesaplanmış 48 ülkeye ait ortalama endeks değerleri Çizelge 4.18 yardımıyla gösterilmiştir.

Çizelge 4.18: İhracat payları endeksi'nin ağaç mantar ve ahşap mamul sektörü için hesaplanan endeks değerlerinin TİRG veri tabanı verileriyle karşılaştırılması

Yıllar	İhracat Payları Endeksi (SITC Rev.3 Kod:63) için hesaplanan değerler	TİRG veri tabanında 48 ülke için hesaplanmış ortalama değerler (REF, 2011)
1995	0,00200	1,51011
1996	0,00220	1,44155
1997	0,00170	1,37856
1998	0,00150	1,37785
1999	0,00170	1,32146
2000	0,00170	1,32061
2001	0,00220	1,29352
2002	0,00230	1,32066
2003	0,00260	1,29367
2004	0,00290	1,29375
2005	0,00310	1,29287
2006	0,00360	1,29252
2007	0,00390	1,31917
2008	0,00380	1,31825
2009	0,00460	1,37556

Sektöre yönelik 1995-2009 verilerinin yer aldığı çizelge 4.18'de sektör için 15 yıllık zaman diliminde görülüyor ki 1997'den 2009'a kadar sürekli olarak endeks değeri artmıştır. Çizelge 4.18'de, sektörün 1995-2009 yılları arasında Türkiye ihracatı içindeki payının her yıl arttığı ve rekabet gücünün kendi içinde mümkün olabileceği söylenebilir. Genel anlamda çizelgeden yararlanıp diğer ülke ortalamalarının mevcut durumuyla karşılaştığımızda sektör ülke ortalama değerlerinin çok gerisinde bir ihracat hacmi oranıyla temsil edilmektedir. Bu nedenle de Türkiye ağaç mantar ve ahşap mamul sektörü dünya piyasasında rekabet edebilir konuma erişememekte ve dünya piyasalarında ciddi anlamda söz sahibi olamamaktadır.

Aşağıda kağıt, karton ve kağıt hamurundan eşya sektörüne ait ihracat payları endeksi ile TİRG veri tabanında hesaplanmış 48 ülkeye ait ortalama endeks değerleri Çizelge 4.19 yardımıyla gösterilmiştir.

Çizelge 4.19: İhracat payları ndeksi'nin kağıt, karton ve kağıt hamurundan eşya sektörü için hesaplanan endeks değerlerinin TİRG veri tabanı verileriyle karşılaştırılması

Yıllar	İhracat Payları Endeksi (SITC Rev.3 Kod:64) için hesaplanan değerler	TİRG veri tabanında 48 ülke için hesaplanmış ortalama değerler (REF, 2011)
1995	0,00590	1,54634
1996	0,00550	1,47458
1997	0,00590	1,40992
1998	0,00570	1,41065
1999	0,00570	1,35292
2000	0,00600	1,32530
2001	0,00770	1,32519
2002	0,00850	1,35223
2003	0,00790	1,32396
2004	0,00730	1,32311
2005	0,00760	1,32133
2006	0,00700	1,32047
2007	0,00770	1,34769
2008	0,00780	1,34730
2009	0,00950	1,40769

Çizelge 4.19'da görüldüğü üzere kağıt, karton ve kağıt hamurundan eşya sektörü 1995-2009 yılları arasında dalgalı bir yapı izlemiş ve özellikle 2006 ile birlikte 2009'a kadar ihracat içerisinde ciddi bir pay alarak kendi içinde rekabet gücünün var olduğunu göstermiştir. Bu ifade genel anlamda söylenmiş olsa da sektörün bu durumundan ciddi anlamda bahsedebilmek için endeks değerinin 1'e ciddi oranda yaklaşması gerekmektedir. Elde edilmiş olan endeks değerleri TİRG veri tabanında hesaplanan diğer ülke ortalamalarıyla karşılaştırıldığında, 1995-2009 yıllarını kapsayan bu zaman diliminin tümünde sektörün rekabet gücünün diğer ülkeler nezdinde oldukça geride seyretmekte olduğu görülmektedir. Bu durumda sektör ulusal piyasada ticari ağırlığını net bir biçimde ülkeler üzerinde gösterememiş ve dış ticarete avantajlı konuma gelememiştir.

Aşağıda mobilya ve mobilya parçaları sektörüne ait ihracat payları endeksi değerleri ile TİRG veri tabanında hesaplanmış 48 ülkeye ait ortalama endeks değerleri Çizelge 4.15 yardımıyla gösterilmiştir.

Çizelge 4.20: İhracat payları endeksi'nin mobilya ve mobilya parçaları sektörü için hesaplanan endeks değerlerinin TİRG veri tabanı verileriyle karşılaştırılması

Yıllar	İhracat Payları Endeksi (SITC Rev.3 Kod:82) için hesaplanan değerler	TİRG veri tabanında 48 ülke için hesaplanmış ortalama değerler (REF, 2011)
1995	0,00340	1,96457
1996	0,00370	1,87584
1997	0,00350	1,79418
1998	0,00410	1,79436
1999	0,00530	1,72046
2000	0,00640	1,68512
2001	0,00630	1,68514
2002	0,00800	1,72028
2003	0,00960	1,68563
2004	0,00960	1,68506
2005	0,00960	1,68418
2006	0,00920	1,68349
2007	0,01000	1,71865
2008	0,01040	1,71761
2009	0,01160	1,79232

Mobilya ve mobilya parçaları sektörünün 1995-2009 yılları arasında hesaplanmış endeks değerlerinin mevcut görünümü, ülke içerisindeki toplam ihracat payının sürekli arttığını ve ülke içerisinde ihracatçı bir ivme yakaladığını göstermektedir. Bunun yanında diğer ülkelerin ortalama değerleri ise dalgalı bir yapı göstermiştir. Türkiye mobilya ve mobilya parçaları sektörüne ait endeks değerleri daha önce değinerek açıklamış olduğumuz diğer dört sektör endeks değerine nazaran daha yoğun bir oranda ülke içinde temsil edilmektedir. Bu noktada sektör, ihracat hacminde ve rekabet gücü yönünden diğer dört sektörlere kıyasla en rekabetçi konumdadır. Diğer ülke ortalamalarına göre ise sektörün ülke içindeki ihracat önemi ve payı oldukça geride kalmıştır.

Ormana dayalı sektörlerin rekabet gücü endekslerinin dünya ortalamaları ile karşılaştırılması sonucunda elde edilen bulgular ışığında çalışma kapsamındaki diğer bir varsayımımız da bu noktada desteklenmiştir. Görülmektedir ki ormana dayalı sektörler ülke ortalamalarının gerisinde kalmışlardır. Sektörler içerisinde yer alan mobilya ve

mobilya parçaları sektörünün ise, diğer sektörler göre dünya ortalamalarına daha yakın olduğu görülmektedir. Sektörlerin dünya ortalaması ile karşılaştırıldığında göreceli rekabet gücü en yüksek olan sektör mobilya ve mobilya parçaları sektörü, en düşük olan ise kağıt hamuru ve kullanılmış kağıt sektörüdür.

4.4. SEKTÖRLERE UYGULANAN ENDEKSLERİN TREND ANALİZLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Sektörlerin özellikle 2009-2015 yılları arasında dış ticaret hacimlerinin ve ileride rekabet gücüne yönelik yaklaşımların ne olacağı konusunun tahminlerle değerlendirileceği bu bölümde, sektörler ayrı ayrı ve seçilmiş 2 endeksin trendlerine bakılarak yorumlanacaktır. Sektörler için GTAE ve ihracat payları endeksinin seçilmiş olmasının sebebi ise, trend analizi modeli yardımıyla sektörleri yeterince temsil edebileceğinden kaynaklanmaktadır. Zira GTAE, GİAE ve GİNE gibi iki endeksin birer yorumu, ihracat payları endeksi de sektörler için ülke ihracat payı ve önemi hakkında yeterli bilgiyi veren bir endeksti. Bu nedenle tez çalışması içerisinde değerlendirilmeye alınan 7 endeksin ayrı ayrı trend modellerine değinilmemiş, seçilmiş olan bu iki endeksin sektörler üzerinde gelecek yıllardaki trendleri izlenerek dış ticaretteki konumları ve özellikle rekabet güçlerinin yansımaları incelenmiştir.

Çizelge 4.21: MINITAB 14.1 foksiyonları ve sektörler göre kullanılan seçilmiş endeksler

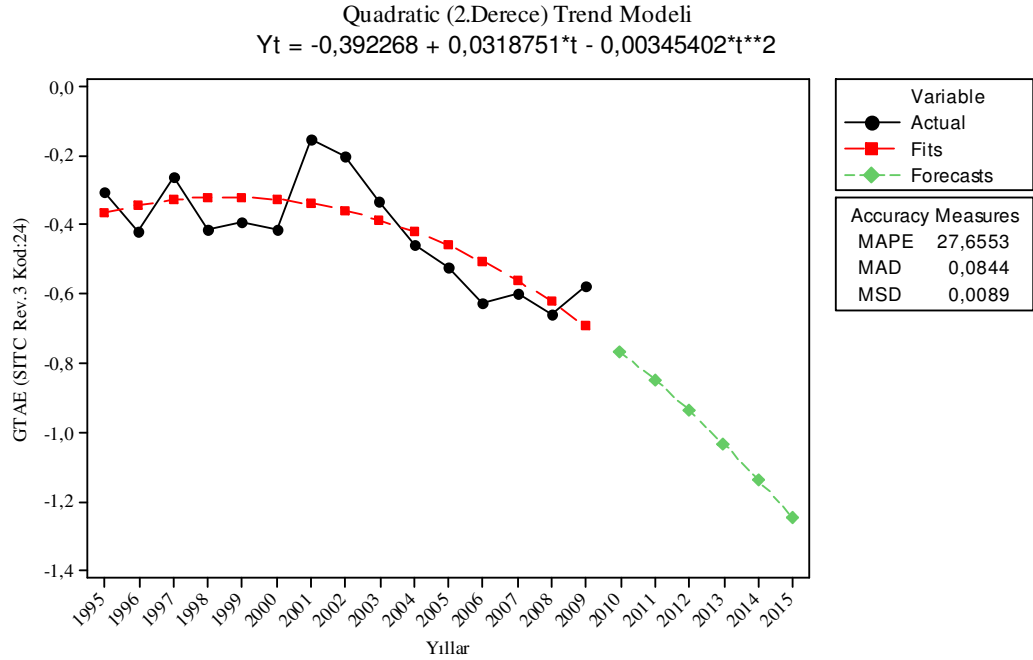
Sektörler MINITAB 14.1 Foksiyonları	SITC Rev.3 kod:24	SITC Rev.3 kod:25	SITC Rev.3 kod:63	SITC Rev.3 kod:64	SITC Rev.3 kod:82	5 Sektör Toplam
Quadratic (2. Derece)	GTAE	GTAE, İhracat payları endeksi	GTAE, İhracat payları endeksi	GTAE	GTAE	GTAE
Linear (Doğrusal)	-	-	-	-	-	-
Exponential Growth (Üssel)	-	-	-	İhracat payları endeksi	-	-
S-Curve (S-Eğrisi)	İhracat payları endeksi				İhracat payları endeksi	İhracat payları endeksi

Çizelge 4.21’de sektörler için 1995-2015 yılları arasında MINITAB 14.1 programı yardımıyla seçilmiş iki endeks olan GTAE ve ihracat payları endeksinin sektörler içerisindeki dağılımı gösterilmiştir.

4.4.1. Ağaç Mantarı, Odun ve Kereste Sektörü (SITC Rev.3 Kod:24) Trend Modelleri

Ağaç mantarı, odun ve kereste sektörüne yönelik GTAE trendi ve bu trende dayalı geleceğe ilişkin tahminler Şekil 4.14’te verilmiştir.

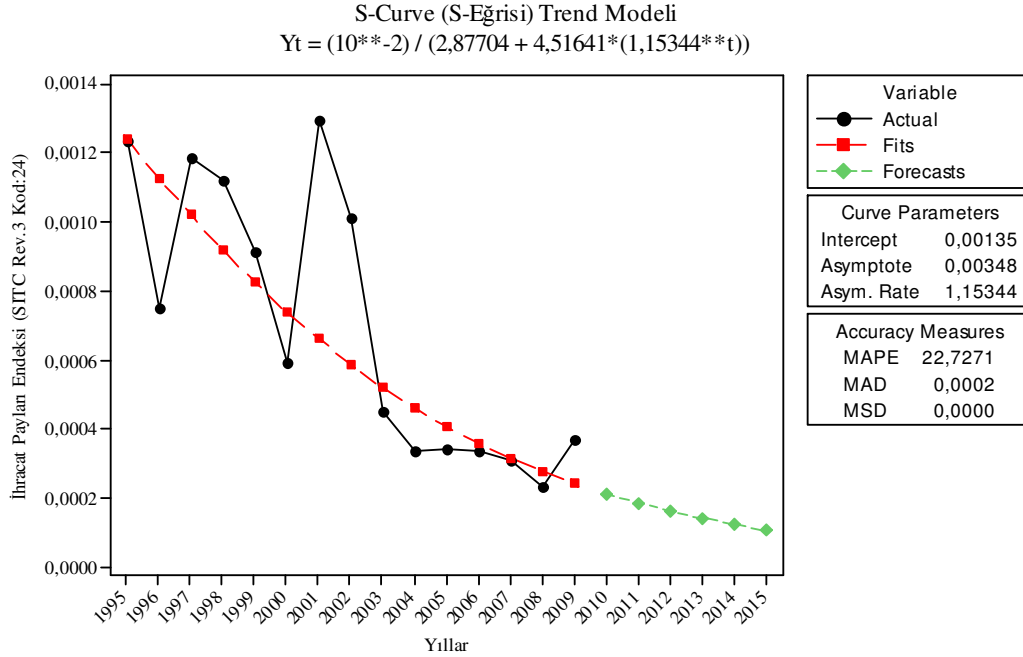
Şekil 4.14: GTAE için uygulanmış Quadratic (2.Derece) trend modeli (SITC Rev.3 Kod:24)

MAPE: Mean Absolute Percentage Error (Ortalama Mutlak Yüzde Hata), MAD: Mean Absolute Deviation (Ortalama Mutlak Sapma), MSD: Mean Squared Deviation (Ortalama Kareysel Sapma), Actual: Gözlem değeri, Fits: Uyum değeri, Forecasts: Tahmini değerler

Şekil 4.14’te GTAE’nin sektöre yönelik 1995-2009 yılları arasında izlediği trend ve 2009-2015 arasındaki trend tahmin analizi görülmektedir. Genel anlamda 2009’a kadar dalgalı bir trend izleyen sektör, 2002’den itibaren azalan bir trend akışı içerisine girmiştir. Bu azalış seyri görüldüğü üzere ihracat aleyhinde gerçekleşmiştir. Bu durumun tam tersi 2009’da ihracata yönelik bir trendle sonlanmıştır. Genel anlamda 1995-2009 ve 2009-2015 arasında sektör endeks değeri sürekli olarak negatif bir seyirde görülmektedir. Her ne kadar sektör için rekabet gücüne yönelik trend dalgalanmasında artışların ve azalışların olduğunu ifade etsekte GTAE negatif değerinin sürekli oluşu

ülke sektörü için dünya piyasalarındaki durumun da sürekli olarak dezavantajlı bir konumda seyrettiğini ve önümüzdeki 6 yıl içinde de sektörün dünya piyasalarında rekabet gücünün olamayacağını göstermektedir.

Ağaç mantarı, odun ve kereste sektörüne yönelik ihracat payları endeksi trendi ve bu trende dayalı geleceğe ilişkin tahminler Şekil 4.15'te verilmiştir.

Şekil 4.15: İhracat payları endeksi için uygulanmış S-Curve (S-Eğrisi) trend modeli (SITC Rev.3 Kod:24)

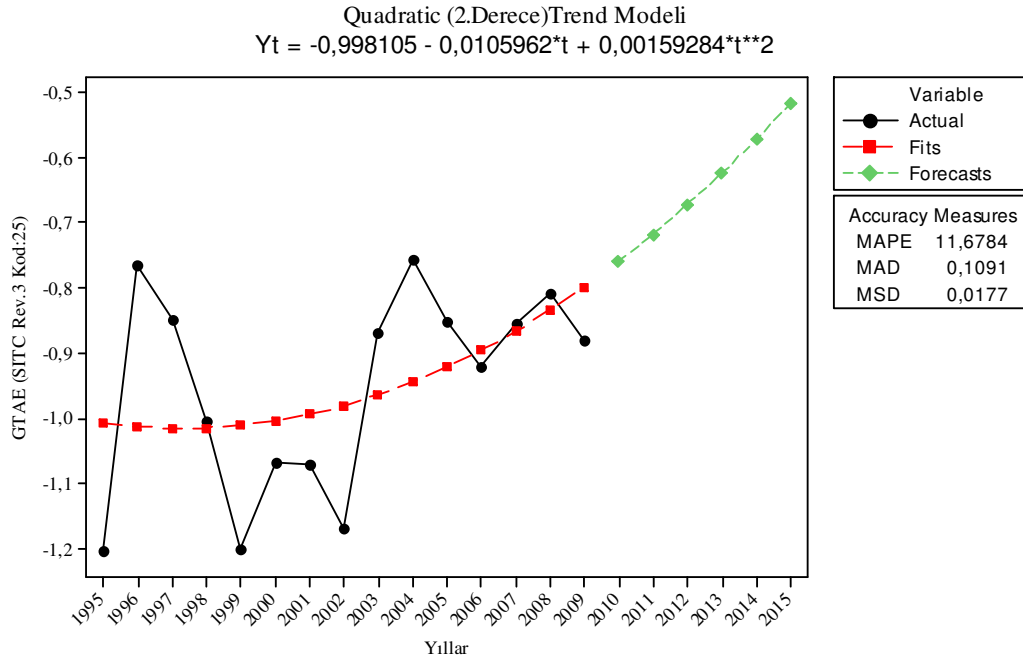
MAPE: Mean Absolute Percentage Error (Ortalama Mutlak Yüzde Hata), MAD: Mean Absolute Deviation (Ortalama Mutlak Sapma), MSD: Mean Squared Deviation (Ortalama Karesel Sapma), Actual: Gözlem değeri, Fits: Uyum değeri, Forecasts: Tahmini değerler

Sektöre yönelik ihracat payları endeksinin yıllar itibariyle trendinin gözlemlendiği Şekil 4.15'te sektör, 1995-2009 arasında ülkedeki toplam ihracat payı içinde dalgalı bir trend izlemiştir. 1995-2009 yılları arasında TÜİK verileri ışığında sektör sürekli dış ticaret açığı veren bir sektördür. 2009 sonrası yapılan trend tahminleri çerçevesinde, sektörün ülke içerisinde toplam ihracat payında sürekli olarak azalan bir trend izleyeceği ve sektörün ithalatçı konumda kalacağı görülmektedir. Sektör için dış ticarete rekabet gücünün var olabileceğine yönelik bir yaklaşımın söz konusu olamayacağı da şekil üzerindeki mevcut trend seyirinden anlaşılabilir. Sektörün 2009-2015 yılları içindeki zaman diliminde dış ticaret hacminde açık vermeye devam edeceği ve 2015

yılında gerçekleşecek dış ticaret dengesinin yaklaşık -590 milyon \$ civarında olacağı tahmin edilmektedir.

4.4.2. Kağıt Hamuru ve Kullanılmış Kağıt Sektörü (SITC Rev.3 Kod:25) Trend Modelleri

Kağıt hamuru ve kullanılmış kağıt sektörüne yönelik GTAE trendi ve bu trende dayalı geleceğe ilişkin tahminler Şekil 4.16’da verilmiştir.

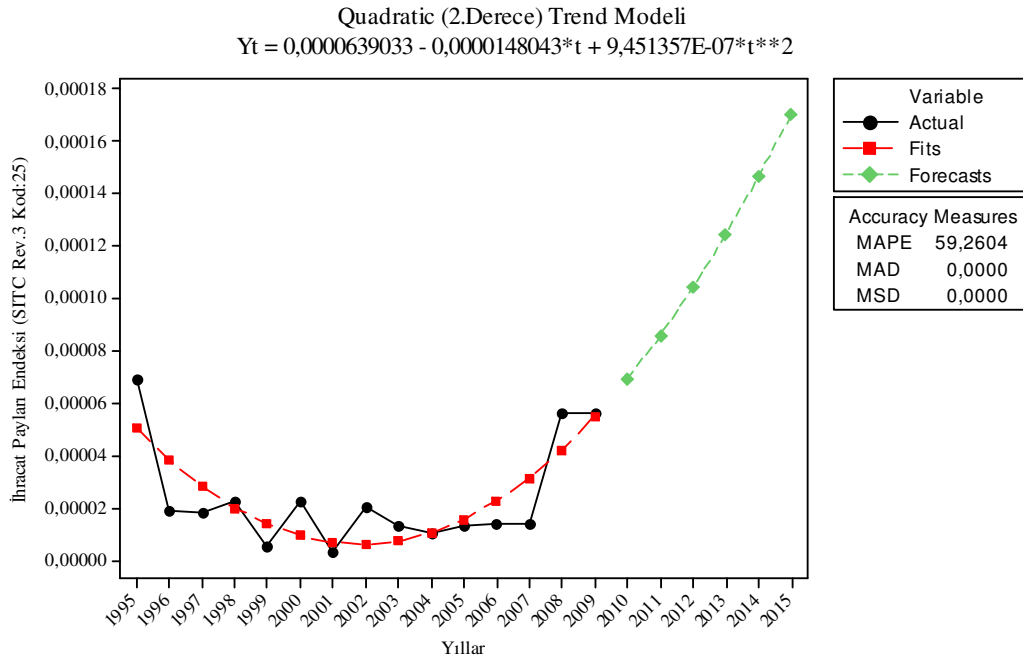
Şekil 4.16: GTAE için uygulanmış Quadratic (2.Derece) trend modeli (SITC Rev.3 Kod:25)

MAPE: Mean Absolute Percentage Error (Ortalama Mutlak Yüzde Hata), MAD: Mean Absolute Deviation (Ortalama Mutlak Sapma), MSD: Mean Squared Deviation (Ortalama Karesel Sapma), Actual: Gözlem değeri, Fits: Uyum değeri, Forecasts: Tahmini değerler

Şekil 4.16’da sektöre ilişkin 1995-2009 arasında gözlemlenen GTAE değeri negatif seyir içerisindedir. Sektör için ithalat ağırlıklı bir durumun söz konusu olduğu anlaşılmaktadır. Ülke sektörü bu koşullarda dış ticarettete ve dünya piyasalarında sektör için rekabette dezavantajlı konumda yer almaktadır. 2009 yılından sonra trend tahmini, sektörün ihracat potansiyelinin gelişmekte olduğunu ve ülke sektörünün dünya piyasasında avantajlı konuma doğru seyir izlediğini göstermektedir. 2015 yılına kadar seyreden bu dönemde ülke sektörü dünya piyasasında ihracat ağırlığını hissettirmeye başlasa da netice itibariyle bu zaman diliminde GTAE için tahmin edilen değerler sürekli negatiftir. Bu durum gösteriyor ki ülke sektörü 2015’e kadar ihracatta artış

sağlamaya yönelik bir ivme içerisinde girmesine rağmen, ithalata oranla yine geride bir seviyede kalacaktır. Bu da sektörün ithalat ağırlıklı konumda seyredecek olmasına yol açarak sektörün dünya piyasalarında rekabette avantajı yakalayamayacağını göstermektedir.

Kağıt hamuru ve kullanılmış kağıt sektörüne yönelik ihracat payları endeksi trendi ve bu trende dayalı geleceğe ilişkin tahminler Şekil 4.17’de verilmiştir.

Şekil 4.17: İhracat payları endeksi için uygulanmış Quadratic (2.Derece) trend modeli (SITC Rev.3 Kod:25)

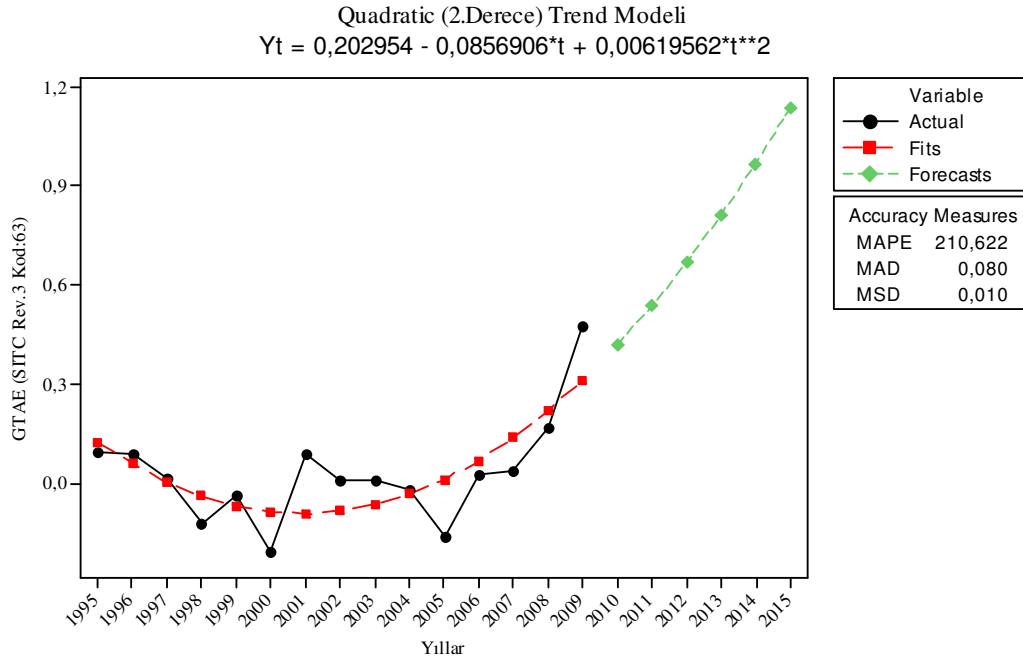
MAPE: Mean Absolute Percentage Error (Ortalama Mutlak Yüzde Hata), MAD: Mean Absolute Deviation (Ortalama Mutlak Sapma), MSD: Mean Squared Deviation (Ortalama Karesel Sapma), Actual: Gözlem değeri, Fits: Uyum değeri, Forecasts: Tahmini değerler

Şekil 4.17’de sektöre yönelik 1995-2009 arasında gerçekleşen sektör ihracat hacminin, ülke içerisindeki toplam ihracat hacminde meydana getirdiği artış ve azalışların dalgalı bir trendle birbirini izlediği görülmektedir. Bu dalgalanma 15 yıllık zaman diliminde olarak dış ticaret açığı meydana getirmiştir. Özellikle 2007’den sonra ihracat payı oranı büyük bir ivme kazanmıştır. Bu da sektörün ihracatının önemini artırmaktadır. 2009-2015 yılları arası için yapılan trend tahmininde de ihracata yönelik artışın devam edeceği görülmektedir. Sektör için rekabetçidir diyebilmemiz için 1’e mümkün olduğunca yaklaşması gerekmektedir bu nedenle sektöre şekilden baktığımızda her ne kadar ihracat oranı lehinde ciddi bir artış söz konusu ise de ülke içerisindeki ihracatçı

kimliği rekabet edilebilir bir konumda değildir. Sektöre yönelik uygulanan trend tahmininde 2015 yılında dış ticaret dengesinin -830 milyon \$'a kadar yaklaşacağı tahmin edilmektedir.

4.4.3. Ağaç Mantar ve Ahşap Mamul Sektörü (SITC Rev.3 Kod:63) Trend Modelleri

Ağaç mantar ve ahşap mamul sektörüne yönelik GTAE trendi ve bu trende dayalı geleceğe ilişkin tahminler Şekil 4.18'de verilmiştir.

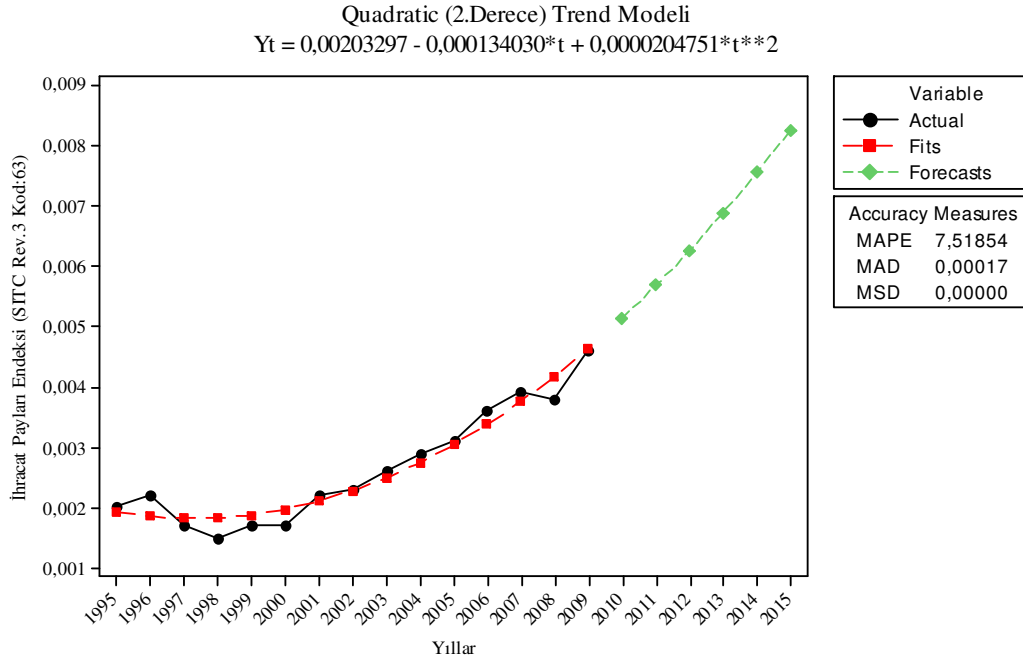
Şekil 4.18: GTAE için uygulanmış Quadratic (2.Derece) trend modeli (SITC Rev.3 Kod:63)

MAPE: Mean Absolute Percentage Error (Ortalama Mutlak Yüzde Hata), MAD: Mean Absolute Deviation (Ortalama Mutlak Sapma), MSD: Mean Squared Deviation (Ortalama Karesel Sapma), Actual: Gözlem değeri, Fits: Uyum değeri, Forecasts: Tahmini değerler

Sektöre yönelik GTAE'nin 1995-2009 yılları arasındaki trendinden anlaşılacağı üzere sektör zaman zaman bazı yıllarda 0 değerinin altına gerilemiştir. Sektör 2005'den sonra pozitif yönde bir ivme seyretmektedir. GTAE için bu olumlu durum sektörün rekabetçi bir avantaja sahip olduğu şeklinde yorumlanabilmektedir. Sektör maksimum rekabet kimliğine 2009 yılında kavuşmuştur. Sektöre yönelik geliştirilen 2009-2015 yılları arasındaki trend tahmininde 2009'dan sonra sürekli olarak rekabette avantajlı konumunu sürdüreceği ve ülke sektörünün dünya piyasalarında sahip olduğu ihracat payını sürekli olarak kendi lehine artıracığı tahmin edilmektedir. Bu durum sektörü

fazlasıyla ticarete olumlu etkileyecek ve dış ticaret dengesinde de ihracat lehinde bir artış meydana getirecektir.

Ağaç mantar ve ahşap mamul sektörüne yönelik ihracat payları endeksi trendi ve bu trende dayalı geleceğe ilişkin tahminler Şekil 4.19’da verilmiştir.

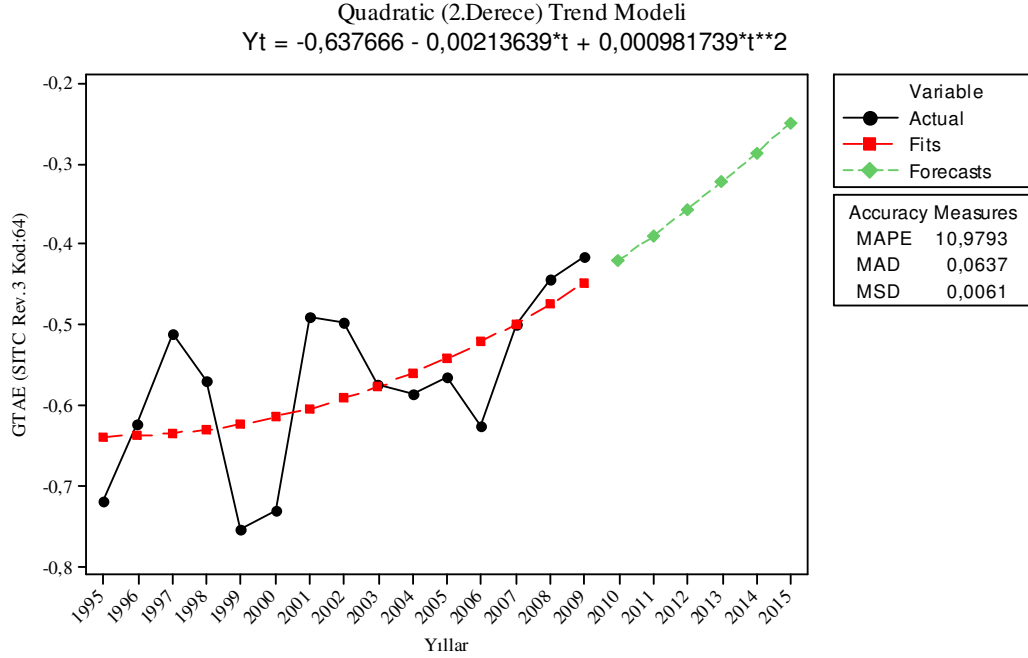
Şekil 4.19: İhracat payları endeksi için uygulanmış Quadratic (2.Derece) trend modeli (SITC Rev.3 Kod:63)

MAPE: Mean Absolute Percentage Error (Ortalama Mutlak Yüzde Hata), MAD: Mean Absolute Deviation (Ortalama Mutlak Sapma), MSD: Mean Squared Deviation (Ortalama Karesel Sapma), Actual: Gözlem değeri, Fits: Uyum değeri, Forecasts: Tahmini değerler

Sektörün 1995-2009 yılları arasında, ülke içerisindeki ihracat payının sürekli olarak kendi lehinde geliştiği ve kendi içerisinde artan bir trend yakaladığı görülmektedir. Sektöre yönelik yapılan 2009-2015 yılları arasındaki trend modelinde 2009’dan 2015’e kadar bu trendin sürekli olarak ihracat avantajını koruyacağı görülmektedir. Sektör ülke genel ticaret hacminde bir önceki yıla göre sürekli bir gelişim göstermektedir. Bu da sektörün ülke içindeki önemini de artırmaktadır. Sektöre yönelik 2009’dan sonra uygulanan trend tahmininde bu büyümenin önceki yıllara göre daha ciddi bir ivmeyle devam edeceği görülmektedir. Sektöre uygulanan trend tahmininde 2015 yılına kadar dış ticaret dengesinin yine negatif yönde, fakat yıllara göre azalan bir artış şeklinde seyir izleyeceği, sektörün 2015 yılında yaklaşık -147 milyon \$’a yakın bir dış ticaret açığı vereceği tahmin edilmektedir.

4.4.4. Kağıt, Karton ve Kağıt Hamurundan Eşya Sektörü (SITC Rev.3 Kod:64) Trend Modelleri

Kağıt, karton ve kağıt hamurundan eşya sektörüne yönelik GTAE trendi ve bu trende dayalı geleceğe ilişkin tahminler Şekil 4.20’de verilmiştir.

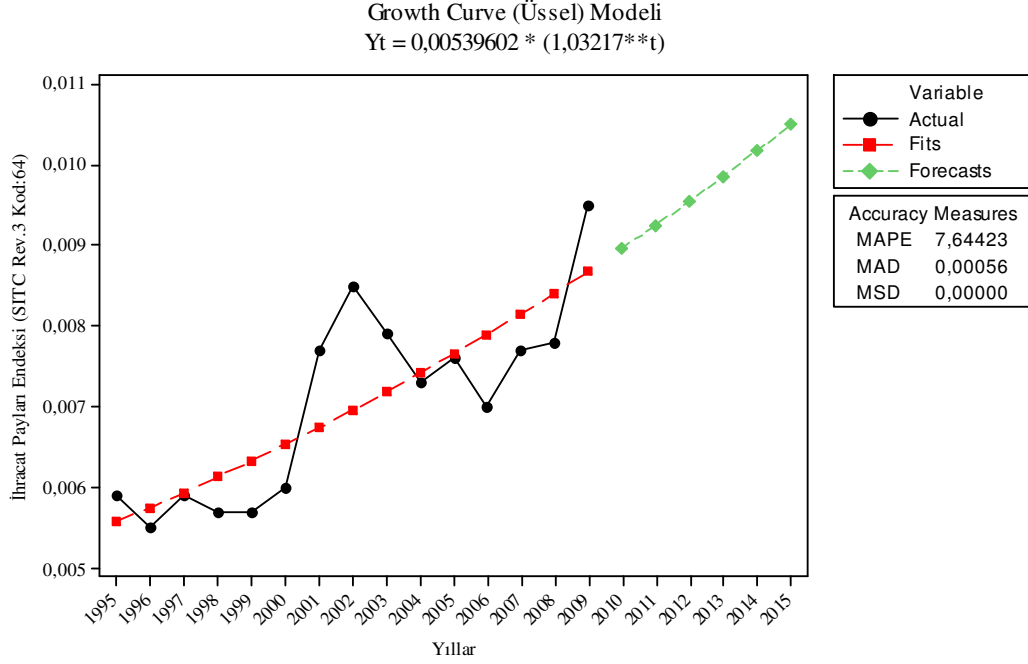

Şekil 4.20: GTAE için uygulanmış Quadratic (2.Derece) trend modeli (SITC Rev.3 Kod:64)

MAPE: Mean Absolute Percentage Error (Ortalama Mutlak Yüzde Hata), MAD: Mean Absolute Deviation (Ortalama Mutlak Sapma), MSD: Mean Squared Deviation (Ortalama Karesel Sapma), Actual: Gözlem değeri, Fits: Uyum değeri, Forecasts: Tahmini değerler

Sektöre yönelik 1995-2009 arasında seyreden GTAE genel itibariyle sürekli olarak negatif bir dalgalanma içerisinde seyretmektedir. Sektörün 2006 yılından sonra GTAE değerinde pozitif yönlü bir artış görülmektedir. Her ne kadar bu durum sektörün gelişmekte olduğunu gösterse de genel anlamda ihracat aleyhinde bir durumun gelişmiş olduğunu göstermektedir. 2009-2015 yılları için yapılan trend tahminlerinden anlaşılacağı üzere sektörün ticaret hacmi dünya piyasalarında kendi lehinde artma eğiliminde olacaktır. Sektörün bu yönde bir ivme kazanması her ne kadar ihracatta ve rekabette avantajlı konuma geleceği şeklinde yorumlansa da genel olarak GTAE değeri yine bu yıllarda da negatif olacaktır. Bu durum sektörün 2015 yılına kadar dış ticarete avantaja gelemeyeceğini göstermektedir.

Kağıt, karton ve kağıt hamurundan eşya sektörüne yönelik ihracat payları endeksi trendi ve bu trende dayalı geleceğe ilişkin tahminler Şekil 4.21’de verilmiştir.

Şekil 4.21: İhracat payları endeksi için uygulanmış Growth Curve (üssel) trend modeli (SITC Rev.3 Kod:64)

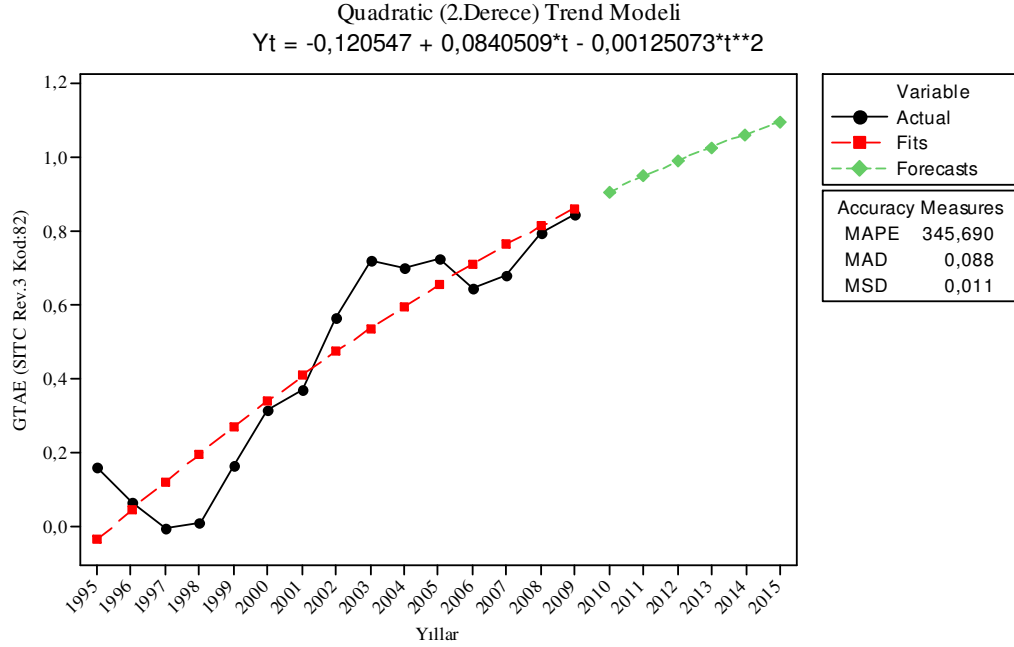
MAPE: Mean Absolute Percentage Error (Ortalama Mutlak Yüzde Hata), MAD: Mean Absolute Deviation (Ortalama Mutlak Sapma), MSD: Mean Squared Deviation (Ortalama Karesel Sapma), Actual: Gözlem değeri, Fits: Uyum değeri, Forecasts: Tahmini değerler

Sektör, 1995-2009 yılları arasında ihracat payı endeksinde toplam ihracat hacminde dalgalı bir trend izlemiştir. 1995-2009 yılları arasındaki zaman diliminde TÜİK verileri ışığında sektör sürekli dış ticaret açığı veren bir sektördür. Sektör özellikle 2006’dan sonra ihracatta önemini görece olarak ciddi anlamda artırmıştır. Sektöre yönelik 2009-2015 yılları arasında uygulanan trend tahmininden anlaşılacağı üzere 2015 yılına kadar sektörün ihracatta öneminin ve ihracat içindeki payının her geçen yıla nazaran biraz daha da artacağı tahmin edilmektedir. Genel itibariyle ihracat potansiyelinin artmasına rağmen, sektör dış ticarete rekabete erişebilecek durumda değildir. Sektör genel itibariyle her ne kadar gelişme yönünde ilerlese de, ithalatçı konumunun dışına çıkamayacağı tahmin edilmektedir. Sektöre yönelik uygulanan trend tahmini çerçevesinde 2015 yılında sektörün dış ticaret dengesinde -1 milyar 730 milyon \$’a yaklaşan bir açık vereceği tahmin edilmektedir.

4.4.5. Mobilya ve Mobilya Parçaları Sektörü (SITC Rev.3 Kod:82) Trend Modelleri

Mobilya ve mobilya parçaları sektörüne yönelik GTAE trendi ve bu trende dayalı geleceğe ilişkin tahminler Şekil 4.22’de verilmiştir.

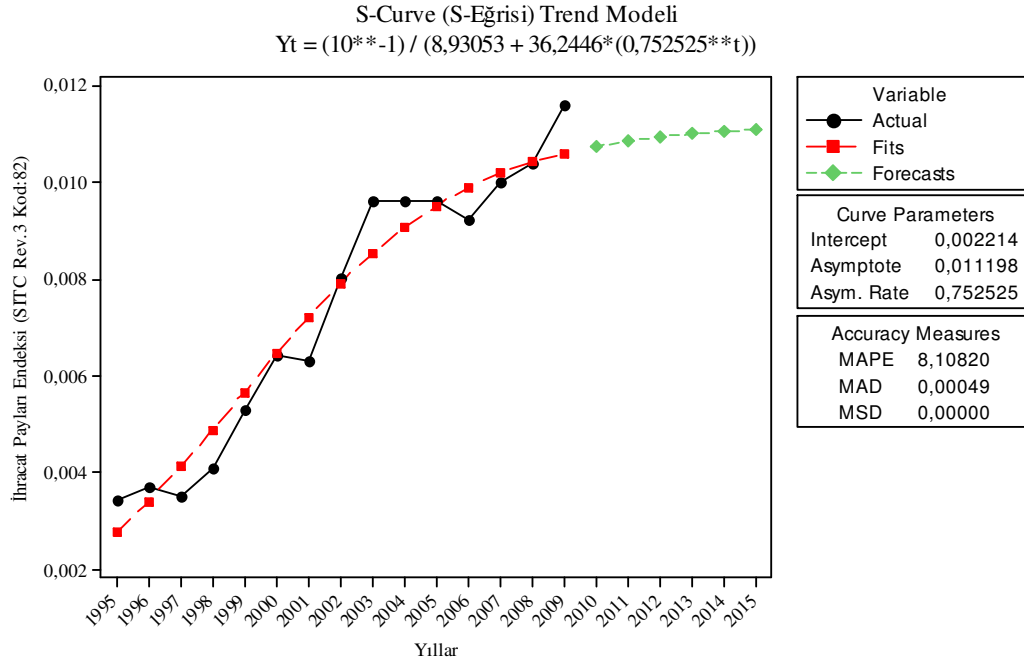

Şekil 4.22: GTAE için uygulanmış Quadratic (2.Derece) trend modeli (SITC Rev.3 Kod:82)

MAPE: Mean Absolute Percentage Error (Ortalama Mutlak Yüzde Hata), MAD: Mean Absolute Deviation (Ortalama Mutlak Sapma), MSD: Mean Squared Deviation (Ortalama Karesel Sapma), Actual: Gözlem değeri, Fits: Uyum değeri, Forecasts: Tahmini değerler

Şekil 4.22’de mobilya sektörünün 1995-2009 yılları arasında dalgalı fakat ağırlıklı olarak ihracat lehinde bir trend izlediği görülmektedir. Öyle ki GTAE değeri de sürekli olarak pozitif değer aralığında kalmıştır. GTAE’deki bu durum sektörün rekabetçi bir yapıda olduğunu ve rekabette avantajlı konumda olduğunu göstermektedir. Sektöre yönelik 2009-2015 yılları arasındaki trend tahmininde de sektörün GTAE değeri yine pozitif değerde yer almakta ve sektör rekabette ve dış ticarete ciddi bir atılımdadır. Sektöre yönelik yapılan tahminlerle 2014 ve 2015’te bu durum kendini fazlasıyla hissettirecek noktaya ulaşacaktır. Ayrıca gerek 15 yıllık zaman dilimindeki mevcut durum gerekse yapılan 6 yıllık trend tahminlerinden de görülmektedir ki sektörün dünya piyasalarındaki ihracat hacmindeki gelişimi sektörü her geçen yıla nazaran rekabette daha da avantajlı konuma getirme eğilimindedir.

Mobilya ve mobilya parçaları sektörüne yönelik ihracat payları endeksi trendi ve bu trendde dayalı geleceğe ilişkin tahminler Şekil 4.23'te verilmiştir.

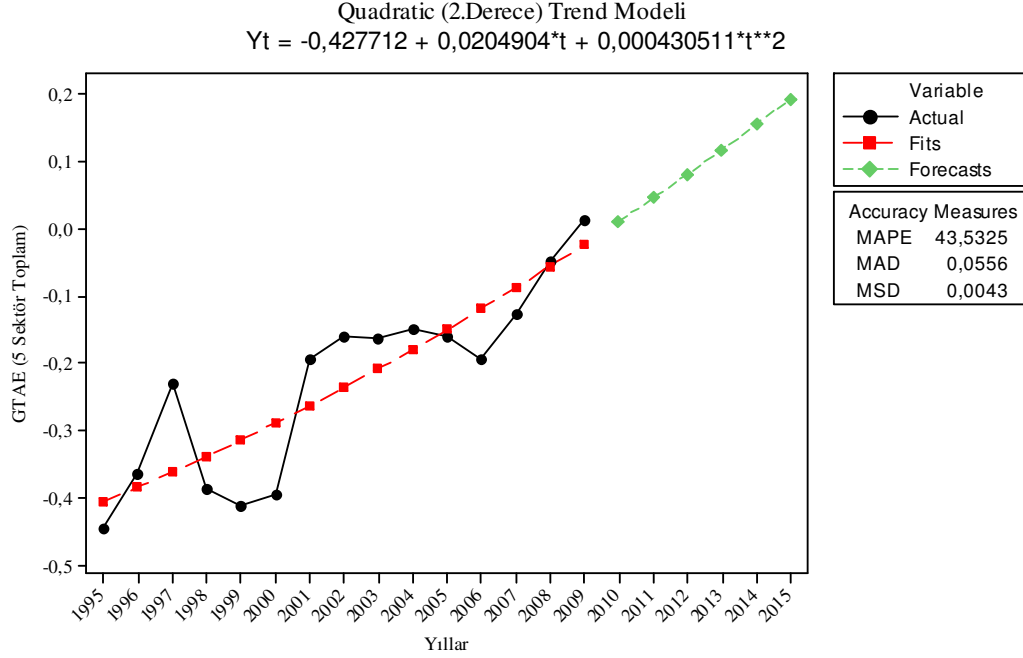
Şekil 4.23: İhracat payları endeksi için uygulanmış S-Curve (S-Eğrisi) trend modeli (SITC Rev.3 Kod:82)

MAPE: Mean Absolute Percentage Error (Ortalama Mutlak Yüzde Hata), MAD: Mean Absolute Deviation (Ortalama Mutlak Sapma), MSD: Mean Squared Deviation (Ortalama Karesel Sapma), Actual: Gözlem değeri, Fits: Uyum değeri, Forecasts: Tahmini değerler

Sektöre yönelik 1995-2009 yıllarında ihracat payları endeksi sürekli olarak 1'e yaklaşmakta ve 2006 sonrası da bu değeri yakalamıştır. Sektörün bu endeks içerisinde ağırlıklı olarak 1'e yaklaşması ve 1'i yakalamış olması, ülke içerisinde diğer sektörler göre ihracat potansiyelinin önemini arttırdığını ve genel itibariyle yapılan trend tahmini ile 2009 yılından sonra da dış ticarete bu durumun devam edeceği görülmektedir. Sektör için uygulanan 2009-2015 yılları arasındaki trend tahminlerinde de sektör ihracatta önemini sürekli artırmakta ve endeks değeri 1'in üzerinde seyretmektedir. Sektöre uygulanan trend tahmini yöntemiyle mobilya ve mobilya parçaları sektörünün dış ticaret dengesinin 2015 yılında yaklaşık 1 milyar 350 milyon \$'a yaklaşacağı tahmin edilmektedir.

4.4.6. Ormana Dayalı Sektörün (5 Sektör Toplam) Trend Modelleri

Ormana dayalı sektörün (5 sektör toplam) GTAE trendi ve bu trende dayalı geleceğe ilişkin tahminler Şekil 4.24'te verilmiştir.

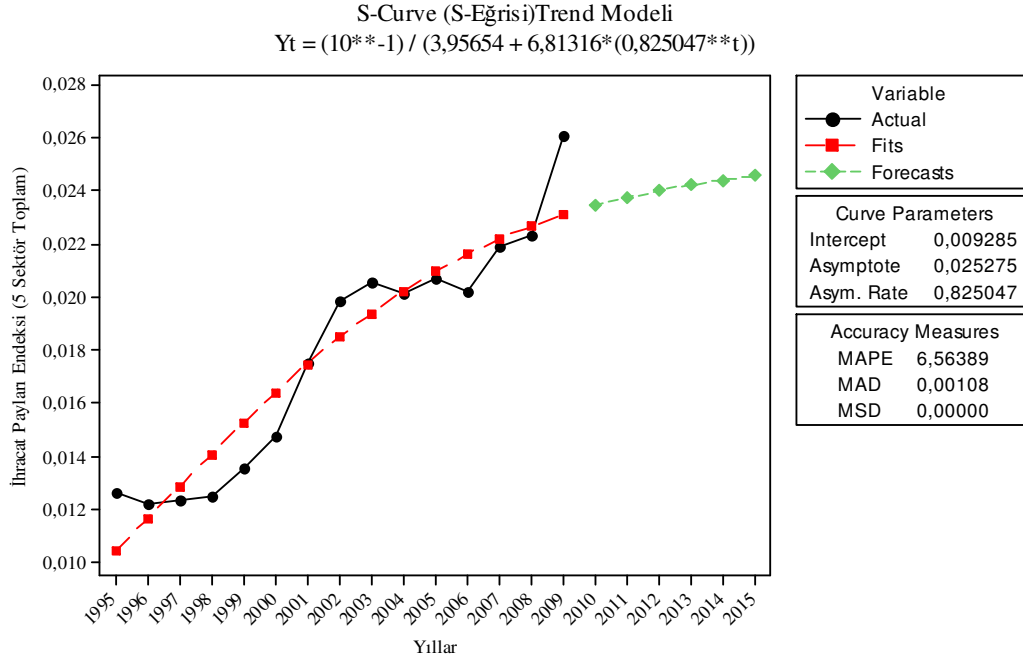

Şekil 4.24: GTAE için uygulanmış Quadratic (2.Derece) trend modeli (5 sektör toplam)

MAPE: Mean Absolute Percentage Error (Ortalama Mutlak Yüzde Hata), MAD: Mean Absolute Deviation (Ortalama Mutlak Sapma), MSD: Mean Squared Deviation (Ortalama Karesel Sapma), Actual: Gözlem değeri, Fits: Uyum değeri, Forecasts: Tahmini değerler

Sektörlerin bir arada ele alınarak tek bir sektör haline getirilerek oluşturulmuş olan ormana dayalı sektör 1995-2009 yılları arasında artış ve azalışlarla dalgalı bir trend izlemiş, fakat genel itibariyle 2009 yılı haricinde GTAE değeriyle sürekli olarak negatif durumda kalmıştır. Bu da Türkiye ormana dayalı sektörünün dünya piyasalarında rekabet yönünden dezavantajlı bir konumda ve rekabet edebilirlik değerlerinin çok uzağında olduğunu göstermektedir. Sektöre yönelik 2009-2015 yılları arasındaki trend tahmininde sektörün 2009 yılında yakaladığı pozitif yönlü ivmenin sürekli olarak devam edeceği ve dünya piyasasında rekabetçi kimliğe kavuşma eğiliminde olduğundan bahsedilebilir. Her ne kadar şekil üzerinde rekabetçi kimlikten söz edilebiliyor olsa da GTAE değeri bu zaman diliminde de 1'in altında ve hatta çok uzağında kalacaktır.

Ormana dayalı sektörün (5 sektör toplam) ihracat payları endeksi trendi ve bu trendle dayalı geleceğe ilişkin tahminler Şekil 4.25'te verilmiştir.

Şekil 4.25: İhracat payları endeksi için uygulanmış S-Curve (S-Eğrisi) trend modeli (5 sektör toplam)

MAPE: Mean Absolute Percentage Error (Ortalama Mutlak Yüzde Hata), MAD: Mean Absolute Deviation (Ortalama Mutlak Sapma), MSD: Mean Squared Deviation (Ortalama Karesel Sapma), Actual: Gözlem değeri, Fits: Uyum değeri, Forecasts: Tahmini değerler

Şekil 4.25'te Türkiye ormana dayalı sektörünün sahip olduğu ihracat payı 1995-2009 yılları arasında sürekli olarak dalgalı bir trend izlemiştir. Ülke içerisinde gerçekleştirmiş olduğu ihracat hacmi, toplam ihracat içerisinde genel olarak ağırlıklı olarak kendi lehinde gelişerek önemini artırmıştır ve yapılan trend tahminiyle de artırmaya devam edecektir. Buna rağmen sektör 1995-2009 yılları arasında sürekli dış ticaret açığı vermiştir. Sektörün ülke içerisinde meydana gelen ihracat potansiyeli içerisinde genel itibariyle 1'in üzerinde seyretmesi de sektörün ülke içerisinde her geçen yıla oranla ihracat öneminin daha da arttığını göstermektedir. Sektöre yönelik yapılan 2009-2015 yılları arasındaki trend tahminleri de şekildeki 1995-2009 yılları arasında gerçekleşen mevcut tabloyu destekler niteliktedir. Her ne kadar ülke içinde bu durum sektör için önem teşkil etmiş olsa da dış ticarete sektör için rekabette avantaj bulunmamaktadır. Sektöre yönelik yapılan trend tahminlerinden yola çıkarak sektörün dış ticaret dengesinin 2015 yılında yaklaşık olarak - 2 milyar \$'a yaklaşacağı tahmin edilmektedir.

5. TARTIŞMA VE SONUÇ

Bu çalışma ormana dayalı sektörlerin dış ticaretteki rekabet gücünü analiz etmek amacıyla gerçekleştirilmiştir. Bu amaçla öncelikle ormana dayalı sektörler SITC’de yer alan şekliyle sınıflandırılmıştır. SITC seçilmesindeki neden önceki kısımlarda değinildiği üzere ülke ihracat ve ithalat değerleri ile dış ticaret verilerinin şeffaf bir biçimde temin edilebilirliğine imkân vermesidir. Ayrıca çalışma içerisinde kullanılan TİRG veri tabanının da aynı şekilde uluslararası sınıflandırmayı esas alarak hazırlanmış olmasındandır. Çalışma kapsamında SITC’e göre sınıflandırılan ormana dayalı sektörlerin rekabet güçlerinin analizi BM ve TÜİK tarafından elde edilmiş ithalat-ihracat verileri ile 1995-2009 yılları arasında değerlendirilmiştir. Veriler çalışma içeriğindeki seçilmiş endekslerle birlikte kullanılmış ve sonuçlandırmalara gidilmiştir. Bu noktada alınan ihracat ve ithalat verileri Amerikan \$’ı olarak ele alınmış ve çalışma içeriğine dahil edilmiştir. TÜİK ve SITC çerçevesinde, ormana dayalı sektörler 5 alt sektör içinde 2 haneli olarak değerlendirilmiş ve ayrıca bu 5 sektör toplamı da, “ormana dayalı sektör” adı altında ele alınarak çalışma içerisinde gerekli yaklaşımlara konu olmuştur.

Sektörler 1995-2009 ve 2009-2015 yılları arasında ayı ayrı değerlendirilmiş ve seçilmiş en uygun kantitatif metodlarla değerlendirilmiştir. Sektörler ayrıca tez içerisinde hesaplandıkları rekabet gücü ölçüm endeksleriyle TİRG veri tabanında yer alan 48 dünya ülke ortalamaları ile kıyaslanmış ve mevcut durumlar göz önüne alınarak Türkiye için rekabet güçlerinin mevcudiyeti hakkında değerlendirmeye konu olmuştur.

Ormana dayalı sektör (5 sektör toplamı) 1995-2009 yılları arasında ülke ihracat hacimlerindeki görece büyüklüğü dikkate alındığında dış ticarete zaman zaman artan, zaman zaman ise azalan bir trend izlemiştir. Sektörün son birkaç yıldaki mevcut durumu ise bu şekilde seyretmemekte, ihracattaki görece büyüklüğü ve ülke içerisindeki önemi sergilediği trendle sürekli bir artış eğilimindedir. Buna rağmen sektör bir taraftan da

ithalatçı kimliğinden sıyrılamamakta, ihracata nazaran ithalatın görelî büyüklüğü de yıllar geçtikçe sürekli artmaktadır. Buna rağmen sektör yakın geçmiş zamandan günümüze değin rekabette avantajlı konuma yaklaşmaktadır. Sektörün 1995-2009 yıllarında izlediği dış ticaret seyrinde özellikle ihracattaki görelî büyüklüğün 2009 yılı için en düşük seviyelerde yer almasının, 2008 küresel mali krizinin bir sonucu olduğu söylenebilmektedir. Buna rağmen kriz sonucu ithalatın ihracat değerlerine yaklaşması sektörün ihracat-ithalat oranını tüm yıllar üzerine çıkararak olumlu bir etki de yaratmıştır. Yine aynı şekilde 2009 yılında sektör tüm yıllara oranla krizden güçlü çıkmıştır. Bu durum piyasaya uygulanan para politikalarının bir sonucu olarak da karşımıza çıkabilmektedir. Genel olarak sektör 1995-2009 yılları arasında ciddi bir küresel kriz atlatmasına rağmen 2009 yılında ülke ihracatında ve payında tüm yıllara göre oldukça önemli bir noktadır. Sektör ayrıca 15 yıllık dış ticaretinde en düşük ithalat hacmine 2001 yılında gelmiştir. Sektörün bu yıldaki mevcut durumu 2001 mali krizinin bir sonucu olarak karşımıza çıkmaktadır. Genel olarak sektörün 2001 yılındaki krizden etkilenme şekli 2009 yılıyla benzerlik göstermekle birlikte bu yılda sektörü dış ticarete diğer tüm yıllara göre avantajlı göstermektedir. Genel itibariyle ele alınan tüm yıllara ait bir değerlendirme yaptığımızda, Türkiye ormana dayalı sektörü rekabet gücünü dış ticarete ağırlıklı bir şekilde hissettiren ülke konumunda değildir. Ayrıca 5 alt sektör içerisinde ayrı ayrı değerlendirilen diğer sektörler için de durum bundan farklı değildir. Her ne kadar 5 alt sektör içerisinde rekabette avantajlı birkaç sektör olsa da bunlar da rekabet gücü potansiyellerini dünya piyasasına yansıtacak noktaya ulaştıramamışlardır. Sektöre yönelik yapılan 2009-2015 yılları arasındaki trend tahminlerinde de sektörün, yakın geçmişte izlediği seyre benzer bir durumla karşılaşacağı ve gerek ülke ihracatındaki öneminin ve ülke ihracat payının 2015'e kadar artacağı, rekabeti avantajlı kılmaya yönelik bir yansıma içerisinde gireceği tahmin edilmektedir. Ormana dayalı sektöre ait 2010 yılı TÜİK verilerine göre yaklaşık -1.829 milyar \$ olan dış ticaret dengesinin, bu çalışma kapsamında 2015 yılında -2 milyar \$'a yakın bir rakama geleceği tahmin edilmektedir.

Ormana dayalı sektörler içerisinde yer alan "Ağaç mantarı, odun ve kereste sektörünün (SITC Rev. 3 Kod:24)" 1995-2009 yılları arasında dalgalı bir trend izlemiş olduğu ve genel itibariyle ithalat ağırlıklı bir sektör olduğu yapılan bu çalışma sonucunda anlaşılmaktadır. Sektörün genel olarak 1995-2009 yılları arasındaki dış ticaretinde 2001

yılında ithalat değerlerinin tüm yıllar içinde en düşük rakamlara gerilediği görülmüştür. Bu yılda sektörün ihracattaki görelî büyüklüğü en düşük seviyede olmasına rağmen, ihracat-ithalat oranı bu yıl için dış ticaretteki uzmanlaşma düzeyini tüm yılların üzerine çıkarmış ve ülkenin dış ticarete karşılaştırmalı avantajını en üst noktaya taşımıştır. Bu noktada 2001 yılındaki mali krizin sektörü kendi lehinde olumlu etkilendiği söylenebilir. Sektörün bu yıl için ülke ihracatındaki önemi ve payı da diğer yıllara göre oldukça yukarılarda kalarak sektör için olumlu sayılabilecek etkileri oluşturmuştur. Sektörün 2003 yılından itibaren her ne kadar ihracat-ithalat oranında ve ülke ihracatındaki hacmi önemli bir paya sahip olmuş olsa da, 2009 yılı dışında dış ticarete ciddi bir sıçrama yapamamış, ihracat lehinde ithalata oranla görelî bir üstünlük kuramamıştır. Bu durum sektörü rekabette sürekli geri bırakarak ithalatçı yapısından çıkaramamıştır. Sektör ayrıca TİRG veri tabanındaki ülke ortalamalarıyla da kıyaslandığında oldukça geride kalmakta, dış ticarete dezavantajlı konumda olduğunu göstermektedir. Tüm bu analiz ve değerlendirmeler ışığında 2015 yılına değin yapılan tahminlerde de sektörün rekabet gücünü dış ticarete eline alamayacağı ve 2010 yılı TÜİK rakamları ile yaklaşık - 421 milyon \$ olan dış ticaret dengesinin, bu çalışma kapsamında 2015 yılında yaklaşık - 590 milyon \$ civarında bir rakama ulaşacağı tahmin edilmektedir.

Ormana dayalı sektörler içerisinde yer alan bir diğer sektör olan “Kağıt hamuru ve kullanılmış kağıt sektörünün (SITC Rev. 3 Kod:25)” 1995-2009 yılları arasındaki trendlerinin analiz edilmesi sonucunda görülmüştür ki, genel itibariyle sektör ülke içinde ve ihracatta piyasaya yön verebilen bir sektör olamamıştır. Rekabette dezavantajlı konumda kalmış, 2009 yılı dışında ağaç mantarı, odun ve kereste sektörü gibi rekabette ve dış ticarete kayda değer bir atılım gerçekleştirememiştir. Sektör 1995-2009 yılları arasında dış ticaret seyrinde 2001 yılında ihracatta en düşük değere ulaşmış ve buna bağılı olarak ihracattaki görelî büyüklüğü ve ihracat-ithalat oranında ve ülke ihracat payında tüm yıllar içerisinde en düşük seviyeye gelmiştir. 2001 yılında tüm bu olumsuz koşulların bir arada gözlenmesi sektörün 2001 krizinden olumsuz etkilendiği göstermektedir. Sektör 2001’den itibaren sürekli olarak ithalata daha fazla yönelmiştir. İthalattaki üstünlük ve ülke içindeki ithalat payı ağırlığı da önemli boyutlara ulaşmıştır. Sektörün 2009-2015 yılları arasında yapılan trend tahminleriyle ihracat yönlü bir atağa geçeceği de tahmin edilmektedir. Buna rağmen sektörün genel anlamdaki mevcut ithalat

ağırlıklı durumunun 2015'e kadar benzer şekilde seyredeceği ve rekabette avantajlı konuma gelemeyeceği de kuvvetle tahmin edilmektedir. TİRG veri tabanı yardımıyla diğer 48 ülke ortalamalarının yanında yıllar itibariyle sürekli geride kalan sektörün 2010 yılı TÜİK rakamlarıyla yaklaşık -530.4 milyon \$ olan dış ticaret dengesinin, yapılan bu çalışma kapsamında 2015 yılında -830 milyon \$'a yakın bir değere ulaşacağı tahmin edilmektedir.

Orman dayalı sektörler içerisinde yer alan bir diğer alt sektör "Ağaç mantar ve ahşap mamul sektörünün (SITC Rev. 3 Kod:63)" 1995-2009 yıllarında izlediği dış ticaretteki dalgalı trendi 2008'den sonra ağırlıklı olarak ihracat yönünde seyretmiştir. Sektör 2005'den sonra ise ihracat-ithalat oranında da ihracat lehinde üstün bir konuma gelmeye başlamış ve 2009 yılına kadar bu çizgide ilerlemiştir. Sektörün ülke içerisindeki ihracat payı dünya piyasalarında sahip olduğu orana göre de kendi lehinde gelişmiş ve son bir kaç yıl bu şekilde devam etmiştir. Sektör 1995-2009 yılları arasında gerçekleştirdiği dış ticaret seyrinde 2001 krizinden oldukça fazla etkilenmiş, bu yılda sektörün ihracattaki göreceli büyüklüğü tüm yılların altına düşmüştür. Özellikle ithalatta oldukça gerileyen sektörün bu durumu sonucunda ihracat-ithalat oranı kendi lehinde gelişerek olumlu bir etki yaratmış ve bu da sektörün dış ticarete rekabet gücüne az da olsa bir katkı yapmıştır. Sektör 1998 yılından beri ülke toplam ihracat payı içinde önemli bir paya da sahip olmuştur. Genel olarak 2009 yılı hariç 15 yıllık zaman diliminde dış ticaret dengesinde sürekli açık vermesine rağmen, rekabet gücü endeks trendlerinden anlaşılacağı üzere sektör rekabet gücü avantajını ele geçirme şansına sahip olabilmektedir. Sektör her ne kadar TİRG veri tabanında yer alan dünya ülkeleri ortalamalarına göre de ortalamaların oldukça gerisinde kaldıysa da mobilya ve mobilya parçaları sektörü hariç diğer sektörlerle göre rekabette avantajlı konumda sayılabilecek bir konumu vardır. Sektörün 2010 yılı TÜİK rakamlarıyla yaklaşık olarak -110.4 milyon \$ olan dış ticaret dengesinin, bu çalışma kapsamında 2015 yılında yaklaşık -147 milyon \$'a ulaşacağı tahmin edilmektedir.

Ormana dayalı sektörler içerisinde yer alan bir başka alt sektör "Kağıt, karton ve kağıt hamurundan eşya sektörü (SITC Rev. 3 Kod:64)" 1995-2009 yılları arasında dış ticaret dengesinde sürekli açık veren bir sektördür. Bunun yanı sıra çalışma içerisinde sektöre uygulanan endeks sonuçları ve sektörün mevcut durumu da dikkate alındığında 1995-

2009 yılları arasındaki süreçte sektör ticari seyrinde negatif yönde dalgalı bir trend izlemiştir. Buna rağmen sektör 2006'dan sonra ihracat-ithalat oranında ve ihracattaki görece üstünlükte rekabete yönelik bir ivme yakalamaya başlamıştır. Sektör aynı yıldan sonra ülke ihracat hacminde de önemli bir pay elde etmiştir. İhracat lehinde bu ilerleyişine rağmen sektörün ithalattaki dalgalı yapısı ve ithalata daha ağırlıklı bir şekilde yöneliyor olması, rekabet yönünde bir avantaja dönüşmemiş bu nedenle dış ticarete sürekli ciddi açıklar vermiştir. Sektör ülke içinde tüm sektörler nazarında her ne kadar ihracat oranları düşünüldüğünde ciddi bir ihracat payına ve önemine sahip olsa da rekabetçi kimliği 48 ülke ortalamasının da oldukça gerisinde yer almaktadır. 1995'den 2008 yılına kadar bir önceki yıl trendine göre ihracatta sürekli artış sağlamakta olan sektörün 2009 yılında ihracatta gerilemesi 2008 yılındaki mali küresel krizin bir sonucu olarak karşımıza çıkabilir. Aynı yıl için sektörün ithalat değerleri de 2008 rakamlarının gerisine gelmiş ve bu yılda ihracattaki görece büyüklüğü en alt seviyelere indirmiştir. İthalatın ihracata göre daha fazla gerilemesi sonucu, ihracat-ithalat oranı 2009 yılında en üst rakama çıkarak krizin olumsuz etkilerini dış ticarete az da olsa sektör lehine avantajlı kılmıştır. Ayrıca bu olumlu hava ülke ihracat payında sektörün önemini de diğer tüm yıllar üzerine çıkarmıştır. Sektörün genel anlamda durumu rekabete uzak konumdadır ve dış ticarete de ithalat ağırlıklı bir sektördür. 2010 yılı TÜİK rakamlarıyla yaklaşık -1 milyar 450 milyon \$ olan sektör dış ticaret dengesinin, bu çalışma kapsamında 2015 yılında yaklaşık olarak -1 milyar 730 milyon \$ olacağı tahmin edilmektedir.

Ormana dayalı sektörler içerisinde yer alan diğer bir sektör "Mobilya ve mobilya parçaları sektörü (SITC Rev. 3 Kod:82)" tıpkı ağaç mantar ve ahşap mamul sektörü (SITC Rev.3 kod:63) gibi diğer sektörlerle göre rekabet gücünden söz edilebilen bir sektördür. Mobilya ve mobilya parçaları sektörü bu noktaya kadar üzerinde durulmuş 4 sektör içerisinde dış ticarete rekabet gücünden bahsedilebilecek tek sektördür. Sektörün 1995-2009 yılları arasındaki trendlerinin analizi ve 2009-2015 yılları arasında gerçekleşebilecek potansiyel rekabet gücünün yapısal analizinden görülmüştür ki, sektör dış ticarete söz sahibi olabilecek konumdadır. Sektörün 1995-2009 yılları arasında dış ticaretteki durumu elde edilen bulgular ışığında yorumlandığında, sektörün 2001 yılındaki mali krizden etkilenerek ithalatta önemli oranda geri kaldığını, 2003 yılında meydana gelen devalüasyonla birlikte 2006 yılına kadar ihracatın görece büyüklüğünde

azalan bir trende girdiğini, buna rağmen tüm yıllar göz önüne alındığında 2003 yılında devalüasyon sonucu sektörün dış ticaretteki uzmanlaşma düzeyini maksimum noktaya getirmiş olduğu söylenebilmektedir. 2008 yılında gerçekleşen küresel mali kriz sebebiyle sektörün bir önceki yıla göre ithalat ve ihracat değerleri önemli oranlarda düşmüş, bu düşüş ithalat lehinde ihracata oranla daha fazla olmuştur. Sektör 2008 krizi sonrası 2009 yılına ticaretteki uzmanlaşma düzeyini ve ihracattaki göreceli üstünlüğünü artırarak girmiştir. Sektör karşılaştığı bu mali krizler göz önüne alındığında diğer sektörlerle göre dış ticarete kendisini çabuk toplamış ve kendisini dış ticarete daha güçlü bir şekilde temsil etmiştir. Genel anlamda 1998 yılından itibaren sektör dış ticarete kendini ön plana çıkarmaya çalışan bir sektör konumundadır. Buna rağmen sektör son yıllarda önemli oranlarda da ithalat yapmıştır. Bu durum son yıllarda dış ticaret hacminde dalgalı bir trend izlemiş olmasına neden olmuştur. Buna rağmen rekabet gücü endeks değerleri göstermektedir ki son yıllarda bu durum rekabet gücünü dezavantajlı konuma getirecek boyutlarda olmamıştır. Sektörün diğer ülke ortalamalarıyla karşılaştırılması sonucunda görülmüştür ki, sektörün mevcut endeks değerleri diğer ülkelerin ortalamalarının altında kalmıştır. Sektörün diğer sektörler gibi ortalamalardan çok uzakta olmayışı da sektörü hem diğer sektörlerin önünde göstermekte hem de rekabette diğer 4 sektöre ve ormana dayalı sektöre (5 sektör toplamı) göre en ön sırada görmemizi sağlamaktadır. Sektör genel anlamda her ne kadar 48 ülke ortalamasından geride kalmış ve rekabet avantajına sahip görünmüyorsa da uzun vadede sektörün dış piyasalarda ağırlığını ciddi anlamda hissettireceği kuvvetle tahmin edilmektedir. Sektörün 2010 yılı TÜİK verileri ışığında yaklaşık olarak 682.2 milyon \$ olan dış ticaret dengesinin yapılan bu çalışma kapsamında 2015 yılında yaklaşık olarak 1 milyar 350 milyon \$'a ulaşacağı tahmin edilmektedir.

Genel anlamda ayrı ayrı değerlendirilen sektörlerin mevcut durumlarından anlaşılacağı üzere mobilya ve mobilya parçalarına ait sektör dışında, diğer 4 sektör dış ticarete ithalat ağırlıklı sektörlerdir. Ayrıca bu sektörler dış ticaret hacminde yıllar itibariyle büyük açıklar da meydana getirmişlerdir. Mobilya ve mobilya parçalarına ait sektör ise yıllar itibariyle genel olarak dış ticaret fazlası veren ve önemli oranlarda ülke ihracat paylarına ulaşabilmiş bir sektördür. Sektörü rekabet gücü yönünden diğerlerine göre daha avantajlı ve sürekli gelişmekte olan mantar ve ahşap mamul sektörü izlemektedir. Tüm bu yaklaşımlar sonucu görülmektedir ki dış ticarete rekabet gücünden ve dış

ticaret avantajından net bir biçimde söz edilebilecek tek sektör mobilya ve mobilya parçaları sektörüdür.

Ormana dayalı sektörümüzün ve sektöre bağlı 5 alt sektör için genel anlamda ithalatın yüksek rakamlara ulaştığı bir ülke konumundan çıkarabilecek ve dünya ihracatında etkili bir pozisyona yükseltilerek ülke gelişimine yüksek düzeyde katkı sağlayacak çeşitli öneriler ve stratejik uygulamalar gündeme getirilebilir. Bu öneriler içerisinde 5 alt sektöre yönelik yapılacak önerilerin tümü ormana dayalı sektörümüzü de içerisine almaktadır. Bu öneriler dış ticarete tüm bu sektörlerin avantajlı konuma gelmesinde, rekabet gücünü eline geçirmesinde ve var olan potansiyeli kendi lehinde daha da geliştirmesine katkı sağlayacaktır. Bu amaçla sektörlere yönelik bir takım öneri ve uygulanması gereken politikaların açıklanması bu çalışma için anlam bütünlüğünün tamamlanacağı sonucunu ortaya koymaktadır.

Ağaç mantarı, odun ve kereste sektörünün uluslararası pazarlarda rekabet gücüne sahip olabilmesi için sektörde faaliyet gösteren işletmeler arasında stratejik işbirliği oluşturulmalı, devletin denetleme ve destekleme görevini gerçekleştiren birimleri ile sektör arasındaki işbirliği ve iletişim güçlendirilmeli, finansal ve teknolojik destekler sağlanmalı ve enerji maliyetlerini azaltıcı destekler verilmelidir.

Kağıt hamuru ve kullanılmış kağıt sektörü için, özellikle kağıt hamuru ihracatının ülkemizde neredeyse hiç olmayışı ve Türkiye için söz konusu kağıt hamurunun elde edilmesinde sadece Çaycuma-Oyka kağıt ve ambalaj fabrikasında ve çok düşük bir oranda gerçekleştiriliyor olması sebebiyle, sektöre yönelik ihracatı ve rekabet gücünü artırıcı önerilerin yerinde yapılamaması sonucu ortaya çıkmaktadır. Bu noktada sektöre yönelik rekabet gücünü artırıcı birkaç öneriyi şu şekilde sıralayabiliriz; sektörün geleceği için hem mekanik hemde kimyasal hamur üretmek amacıyla dünya ile rekabet edebilir kağıt hamuru üreten fabrikaların kurulmasının gerçekleştirilmesi gerekmektedir. Ancak böyle bir üretimin yapılabilmesi için ormana dayalı sektörün yeniden yapılanmaya gitmesi gerekmektedir. Ülke ormanları öncelikle ülke sanayine hizmet etmeli, devlet işletmeciliğinin ormancılıktaki tekel durumu sorgulanmalı, özel sektör bu alanda teşvik edilmeli ve bu alanda yeni bir yapılanmaya gidilerek ülke içinden birçok sektörle ilgili bilginin temini için ciddi, kalıcı ve süreklilik arz eden bir organizasyon

yapısı oluşturulmalıdır. Kullanılmış (atık) kağıt sektörü için özellikle geri kazanım oranının artırılması ve buna bağlı olarak sektörün dış ticarete arzu edilebilir bir konuma gelmesi için, devlet yeni modern yatırımlara bilinçli bir teşvik politikası uygulamalı, küçük işletmeler hem mevcut işletmelerle rekabet edebilmek hem de yatırım yapabilmek için mutlaka birleşmeli, atıkların toplanması konusunda yaptırım yasaları ve belediye organizasyonları yerine getirilmeli, gerek eğitim ve gerekse AR-GE konularının sektör ve devlet yetkililerince birlikte ele alınarak acilen başlatılması gerekmektedir. Kullanılmış kağıdın tekrar değerlendirilmesi konusunda halkımız bilgilendirilmeli ve atık kağıt toplama sistemimiz geliştirilmelidir.

Ağaç mantar ve ahşap mamul sektörünün rekabet gücünü artırmak için, teknoloji ve finansal sorunlara öncelikli olarak gereken önem gösterilmeli, dünya piyasalarında tanıtımı ve tutundurulması amacıyla gerekli olan reklam, fuar ve diğer tanıtım imkanları etkin bir biçimde sunulmalıdır. Özellikle küçük işletmelerin bir araya toplanarak daha büyük ölçekli firmalar halinde üretim yapmaları desteklenmeli, teşvik sisteminde alınacak tedbirler ile düşük kapasitedeki ve eski teknoloji kullanan işletmelerin benzerlerinin oluşması önlenmelidir. Yeni teknoloji içeren yüksek kapasiteli AB standartlarına uygun üretim yapabilen yeni yatırımlar veya mevcut yatırımların bu amaçla yenilenmesi ve geliştirilmesi teşvik edilmelidir. AR-GE çalışmalarının gereğine uygun bir biçimde yapılması ve gerek ürünsel bazda ve gerekse tüm süreçlerde yenilik oluşumuna yönelik yatırımlara yönlendirilmesi gerekmektedir. Uluslararası alanda pazar araştırma çalışmaları hızlandırılmalı ve uygun pazarlama bileşenleri yardımıyla değişik ülke pazarlarına girilmelidir.

Kağıt, karton ve kağıt hamurundan eşya sektörünün rekabet gücünü artırmak için, kağıt üretimi içerisinde önemli bir maliyet kalemi olan enerji fiyatları AB üyesi ülkeler ile rekabet edebilecek düzeylere çekilmeli, teknolojik olarak daha hızlı ve yüksek verim gücüne sahip makinelerin kullanımı ve bu alanda oluşabilecek finansal sorunlar devlet destekli çözülmeli, kapasite artırımına gidilmeli, kalite ve verimliliği yükseltecek yatırımlar yapılmalıdır. Maliyetleri düşürebilmek için hammadde işçilik enerji girdilerinde tasarruflar yapılmalı, yerli ve yabancı sermayeli yeni firmalar kurulmalıdır.

Mobilya ve mobilya parçaları sektörünün rekabet gücünü artırmak için, AB fonlarınca sektöre teşvik sağlanmalı ve pazar alanları iyi değerlendirilmeli, mobilyaların kalite ve standart denetimleri yapılmalı üretilen mobilyaların dünya standartlarına ve ithalatçı ülkelerin özel isteklerine uygun olması sağlanmalıdır. Mobilya sektöründe faaliyet gösteren firmaların iç pazara dönük yapılanmaları değiştirilmeli, dış pazar konusundaki bilgi sıkıntısının çözümlenmelidir. Mobilya sektöründe faaliyet gösteren firmaların bir araya gelerek dış ticaret faaliyetlerinde etkin bir güç birliği oluşturmak amacı ile sektörel dış ticaret şirketleri kurulmalıdır. SSK yükü hafifletilmeli, üniversite-sanayi işbirliğiyle kalifiye işgücü sağlanmalı, sektörün rekabet gücünü geliştirmek ve kalıcı kılabilmek için bundan sonra üretim odaklı ve maliyet kontrolü yerine AR-GE, tasarım ve pazarlama gibi daha ileri rekabet unsurları üzerine yoğunlaşılmalıdır.

KAYNAKLAR

ABİGEM, 2010, *Türkiye KOBİ Görünümü Raporu*, Ankara

AHMADOV, F., 2010, *Azerbaycan'ın Ulusal Rekabet Gücü: TOWS ve Elmas Modelli Bir Çözümleme*, Doktora Tezi, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Basılmamış

AİĞİNGER, K., 1998, A Framework for Evaluating the Dynamic Competitiveness of Countries, *Structural Change and Economic Dynamics*, 9, 178

AKSAYAR, F.M., 2006, *Türkiye Mobilya Sanayinin Avrupa Birliği Ölçeğinde Rekabet Gücü*, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Basılmamış

AKSU, B., KOÇ, K.H., 1999, Türkiye Orman Ürünleri Dış Ticareti'nin Çeşitli Ürün Grupları Bazında İncelenmesi, *İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi*, 49 (1-2-3-4), 105-117

AKTAN, C.C., VURAL, İ.Y., 2004, Rekabet Gücü Ve Rekabet Stratejileri, *Türkiye İşverenler Sendikaları Konfederasyonu Rekabet Dizisi*, 2 (254), 12

AKYÜZ, K.C., BALABAN, Y., GEDİK, T., YILDIRIM, İ., 2005, Türkiye Orman Ürünleri Dış Ticareti Üzerine Bir Araştırma, *Kastamonu Orman Fakültesi Dergisi*, 6 (2)

AKYÜZ, K.C., 2006, Avrupa Birliği Sürecinde Türkiye Orman Ürünleri Sanayisinin Rekabet Düzeyi, *Z.K.Ü Bartın Orman Fakültesi Dergisi*, 8 (9), s. 83-94

AKYÜZ, K.C., YILDIRIM, İ., 2006, Avrupa Birliği Sürecinde Kağıt ve Karton Endüstrisi, *Kafkas Üniversitesi Artvin Orman Fakültesi Dergisi*, 7(2), 159-171

ALTAY, H., 2008, Karşılaştırmalı Üstünlükler Teorisi Kapsamında Türk Endüstrilerinin Avrupa Birliği (15) Pazarındaki Rekabet Gücü Düzeylerinin İncelenmesi:1995–2007, *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 21, 223-224

AYAŞ, N., 2002, Bölgesel Rekabet Gücünün Geliştirilmesinde Verimliliğin Rolü, *Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 9, 34-35

AYNAGÖZ ÇAKMAK, Ö., 2005, Türkiye, Çek Cumhuriyeti, Polonya ve Macaristan'ın Cam Endüstrilerinin Avrupa Birliği Piyasasında Rekabet Gücü, *Ekonomik Yaklaşım*, 16 (54), 58

BAKIMLI, E., 2005, *Uluslararası Rekabet Sürecinde Türkiye*, Beyaz Yayınları, İstanbul, 975-599-100-X

BALASSA, B., 1965, Trade Liberalization and Revealed Comparative Advantage, *Manchester School Of Economic And Social Studies*, 33, 99-124

BM, 2010a, International Merchandise Trade Statistics [online], <http://comtrade.un.org/pb/CommodityPagesNew.aspx?y=2009>, [20.10.2010]

BM, 2010b, *Standard International Trade Classification, Rev.3* [online], <http://unstats.un.org/unsd/cr/registry/regcst.asp?Cl=14>, [26.11.2010]

BM, 2011, *UNCTADstat Table of Content*[online], <http://unctadstat.unctad.org/UnctadStatMetadata/Documentation/UNCTADstatContent.html>, [22.02.2011]

CARAYANNİS E., SAGI, J., 2000, New and Old Economy: Insights on Competitiveness in the Global IT Industry, *Technovation*, 21, 506-507

ÇİVİ, E., EROL, D.E., 2008, Ulusal Rekabet Gücünü Artırma Yolları: Literatür Araştırması, *Yönetim Ve Ekonomi Dergisi*, 15, 1

ÇOLAKOĞLU, H. M., 2004, *Türkiye’de Kereste ve Parke Endüstrisinin Durumu, Sorunları ve Çözüm Önerileri*, Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Basılmamış

DAYANIKLIOĞLU, S., 2004, *Türkiye’de Lif Levha ve Yonga Levha Sektörünün Durumu, Avrupa Birliği Ülkeleriyle Karşılaştırılması, Problemleri ve Çözüm Yolları*, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Basılmamış

DEMİR, İ., 2001, *Türkiye Beyaz Eşya Sanayinin Rekabet Gücü ve Geleceği* , DPT Uzmanlık Tezi

DEMİR, İ., 2002, Alt Sektörlerde Rekabet Gücü Ölçüm Yöntemleri, *DPT Planlama Dergisi* 42. Yıl Özel sayı, 229-234

DOĞAN, U., 2000, Teknolojik Gelişim ve Global Rekabet Üzerine Etkisi, *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 6, 5

DPT, 2009, Uluslararası Ticarete Fiyata Dayalı Rekabet Gücü ile Endüstri İçi Ticaret Arasındaki İlişki: Türk İmalat Sanayi Örneği, *Devlet Planlama Teşkilatı*, Ankara

FİLİZTEKİN, A., 2009, Türkiye’nin Dış Ticarete Rekabet Gücü, *Seçilmiş Ülkeler, Sektörler-Mal Grupları ve Endeksler Bazında Karşılaştırmalı Bir Analiz*, SEDEFED, İstanbul

FİLİZTEKİN, A., KARAATA, S., 2010, Türkiye’nin Dış Ticarete Rekabet Gücü Raporu *Seçilmiş Ülkeler, Sektörler-Mal Grupları ve Endeksler Bazında Karşılaştırmalı Bir Analiz*, SEDEFED, İstanbul

- FROHBERG, K., HARTMANN, M., 1997, Comparing Measures of Competitiveness, *Discussion Paper*, (2), 7-9
- GEDİK, T., AKYÜZ, K.C., AKYÜZ, İ., YILDIRIM, İ., 2005a, Türkiye ve AB Ülkelerinde Kağıt Üretim, İthalat ve İhracat Verilerinin İncelenmesi, *I. Çevre ve Ormanlık Şurası Tebliğler*, 3, 1242-1249.
- GEDİK, T., AKYÜZ, K.C., USTAÖMER, D., 2005b, Orman Ürünleri Sanayinin Türkiye Dış Ticaretindeki Payı, *Kafkas Üniversitesi Artvin Orman Fakültesi Dergisi*, 6 (1-2), 171-178
- GÜNEŞ, Ö. M., 2006, *Nitelikli İşgücü Ve Uluslararası Rekabet Gücü: Türkiye Uygulaması*, Yüksek Lisans Tezi, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
- GÜRPINAR, K., BARCA, M., 2007, Türk Mobilya Sektörünün Uluslararası Rekabet Gücü Düzeyi ve Nedenleri, *İİBF Dergisi*, 2 (2), 41-61
- GÜRPINAR, K., 2007, *Türk Mobilya Sektörünün Rekabet Gücü Üzerine Bir Araştırma*, Doktora Tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
- GÜRPINAR, K., DÖVEN, S.M., 2008, Stratejik Yönetim Perspektifinden Türk Mobilya Sektörünün Rekabet Durumunun Analizi ve Değerlendirilmesi, *Afyon Kocatepe Üniversitesi İ.İ.B.F Dergisi*, 9 (1), 173-190
- GÜRPINAR, K., ALTAY, B., 2008, Açıklanmış Karşılaştırmalı Üstünlükler ve Bazı Rekabet Gücü Endeksleri: Türk Mobilya Sektörü Üzerine Bir Araştırma, *Afyon Kocatepe Üniversitesi İ.İ.B.F Dergisi*, 10 (1), 257-274
- HASDAL, F., 2006, *Türkiye'nin Avrupa Birliği İle Rekabet Gücünün Karşılaştırması*, Yüksel Lisans Tezi, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Basılmamış
- KESİMOĞLU, S., 2010, *Kağıt Sektöründe İhracatı Artırma Stratejileri*, Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Basılmamış
- KILIÇ, Y., 2007, *Türkiye Ağaç Kaplama ve Kontplak Endüstrisinin Yapısı, Sorunları ve Çözüm Önerileri*, Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Basılmamış
- KOÇ, K.H., AKSU, B., 1999, Türkiye Lif Levha Dış Ticareti, *Laminart, Dekorasyon, Sanat & Tasarım Dergisi*, 3, 82-85
- KOÇ, K.H., AKSU, B., 2000, Türkiye Yonga Levha Dış Ticareti, *Laminart, Dekorasyon, Sanat & Tasarım Dergisi*, 7, 142-144
- KURTOĞLU, A., KOÇ, K.H., AKSU, B., 1998b, Türkiye Ahşap Mobilya Endüstrisinin Dış Ticaret Analizi, *Mobilya Dekorasyon Dergisi*, 22, 8-16

KURTOĞLU, A., KOÇ, K.H., AKSU, B., 1998c, Türkiye Ahşap Mobilya Sanayi Dış Ticaretinde Avrupa Birliği Ülkelerinin Payı, *İstanbul.Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi*, 48 (1), 75-88

KURTOĞLU, A., KOÇ, K.H., AKSU, B., 1998a, Türkiye Orman Ürünleri Sanayi Dış Ticaretinin Gelişimi, *Cumhuriyetimizin 75. Yılında Ormancılığımız Sempozyumu*, İstanbul, Bildiri Kitabı, 480-487.

KURTOĞLU, A., KOÇ, K.H., ERDİNLER, S.E., SOFUOĞLU, D.S., 2009, Türkiye Orman Endüstrisinin Yapısal ve Eğitsel Sorunları, *II. Ormancılıkta Sosyo-Ekonomik Sorunlar Kongresi*, 19-21 Şubat 2009 Isparta, Isparta, Fakülte Kitabevi Yayın Dağıtım Pazarlama Ltd.Şti., 176-186

MİRAL, C. Z., 2006, *Açıklanmış Karşılaştırmalı Üstünlükler ve Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne Karşı Rekabet Gücü: Seçilmiş Tarımsal Ürünler İçin Bir Uygulama*, Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Basılmamış

MOBSAD,2008, *Mobilya Sektör Raporu*, İstanbul

OAIB, 2011a *Ağaç ve Ahşap Eşya Sanayi* [online], <http://www.turkishpaper.org/TR/Genel/BelgeGoster.aspx?F6E10F8892433CFFAAF6AA849816B2EF8D40DBAF123EC275>, [03.05.2011]

OAIB, 2011b, *Kağıt-Karton Sanayi* [online], <http://www.turkishpaper.org/TR/Genel/BelgeGoster.aspx?F6E10F8892433CFFAAF6AA849816B2EF30655EEDEBD2AD82>, [03.05.2011]

OGM, 2011, <http://www2.ogm.gov.tr/dokumanlar/trapor150609.doc>, [15.01.2011]

ÖRS, Y., ÇOLAKOĞLU, H. M., 2005, Kağıt Endüstrisi, *I. Çevre ve Ormancılık Şurası Tebliğler*, 3, 962-977

PEHLİVAN, Y., 2006, *Geri Kazanılabilir Atıklar içerisinde Atık Kağıtların Değerlendirilmesi ve Ekonomik Analizi*, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Fen Bilimler Enstitüsü

REF, 2010, Türkiye'nin Dış Ticarete Rekabet gücü Karşılaştırmalı Analiz Veri Tabanı Tanıtımı, *Rekabet Kongresi*, İstanbul

REF, 2011, *Türkiye'nin İhracatta Rekabet Gücü* [online], http://ref.advancity.net/ci/?culture=tr_tr, [27.02.2011]

SGM, 2010, *Sektörel Raporlar ve Analizler Serisi*, Mobilya Sektör Raporu, Ankara

SCOOT, B. R., LODGE, C., 1985, US Competitiveness In The World Economy, *Boston Harvard Business School Press*, 20

SÖNMEZ, E.A., 2008, *Dış Ticaret Müsteşarlığı İhracatı Geliştirme Etüt Merkezi Kağıt Ürünleri Sanayi Sektör Raporu*, Ankara

- TÖRE, N., 1996, Verimlilik Açısından Avrupa Birliği Ülkeleri ve Türkiye, *Verimlilik Toplantısı*, 1996 Ankara, 42
- TÜİK, 2008, Dış Ticaret İstatistikleri ve Endeksleri, *Sorularla Resmi İstatistikler Dizisi*, 2, 1-22
- TÜİK, 2010, *Dış Ticaret İstatistikleri* [online], <http://www.tuik.gov.tr/disticaretapp/menu.zul>, [28.12.2010]
- TÜİK, 2011, *Sınıflama Sunucusu* [online], <http://tuikapp.tuik.gov.tr/DIESS/SiniflamaTurListeAction.do>, [02.01.2011]
- TÜRKKAN, E., 2001, *Rekabet Teorisi ve Endüstri İktisadı*, Turhan Kitabevi, Ankara, 9789756809433
- TÜRÜNER, E., 1993, Gümrük Birliği Teorisi ve Türk Sanayinin AT Karşısında Rekabet Gücü, *Maliye Dergisi*, 114, 65-66.
- YAZCAN, M., 1999, Türkiye’de Tekelleşmeyi Önleyici Düzenlemeler ve Rekabet Hukuku, *Bilim Raporu*, İzmir, 21
- YAZICI, H., KARAYILMAZLAR, S., 2001, Türkiye Ahşap Mobilya Sektörü ve Gelişimi, *Z.K.Ü Bartın Orman Fakültesi Dergisi*, 3 (3), 3-18
- YAZMACIOĞLU, S., 2006, *Türk Ayakkabı Sektörünün Avrupa Birliği Karşısında Rekabet Gücü*, Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Basılmamış
- YILDIRIM, İ., AKYÜZ, K.C., AKYÜZ, İ., GEDİK, T., 2005, Levha Sanayinde Seçilmiş Ürünler Bazında Türkiye ve Avrupa Birliği Ülkelerindeki Genel Durum, *I. Çevre ve Ormanlık Şurası Tebliğler*, 3, 1138-1144.
- YILDIRIM, İ., 2006, *Orman Endüstrisine Ait Bazı Ürün Gruplarının AB Sürecinde Rekabet Edebilirliğinin İncelenmesi*, Yüksek Lisans Tezi, K.T.Ü Fen Bilimleri Enstitüsü, Basılmamış
- YILDIRIM, İ., AKYÜZ, K.C., GEDİK, T., BALABAN, Y., ÇUBUK, Y., 2008, Türkiye Ahşap Levha Endüstrisinin Avrupa Birliği Ülkeleri İle Rekabet Edebilirliği, *Bartın Orman Fakültesi Dergisi*, 10 (13), 11-22
- YILMAZ, B., ERGUN, J. S., 2003, The Foreign Trade Pattern and Foreign Trade Specialization Of Candidates Of The European Union, *Ezoneplus Working Paper*, 19
- YÜZER, A.F., AĞAOĞLU, E., TATLIDİL, H., ÖZMEN, A., ŞIKLAR, E., 2006, *İstatistik*, Anadolu Üniversitesi Web Ofset, Eskişehir, 975-06-0183-1
- VİCKERS, J., 1995, Concepts of Competition, *Oxford Economic Papers*, New Series, 47 (1), 1-5

EKLER

EK 1:

Uluslararası Standart Ticaret Sınıflandırması'nın (SITC Rev.3) iki ve üç haneli olarak gösterimi (BM, 2010b).

0. Canlı hayvanlar

00 Canlı hayvanlar

001 Canlı hayvanlar

011 Sığır eti-taze/soğutulmuş/dondurulmuş

1 Et ve et ürünleri

012 Hayvanların(sığır hariç)eti-taze/soğutulmuş/dondurulmuş

016 Et ve yenilen sakatat-tuzlu/salamura/kurutulmuş-eymeler

017 Et, balık, kabuklu hayvanlar, yumuşakçalar

2 Süt, süt ürünleri ve yumurtalar

022 Süt ve krema

023 Tereyağı, süt esaslı katı-sıvı yağlar

024 Peynir ve lor

025 Yumurta ve yumurta albüminleri

3 Balıklar ve diğer deniz ürünleri

034 Balıklar- canlı, taze/soğutulmuş/dondurulmuş

035 Balıklar (kuru/tuzlu/salamura/tütsülü)insan yemesi için balık unu/ezmesi/pelleti

036 Kabuklu hayvanlar, Yumuşakçalar

037 Balık, kabuklu hayvanların konserveleri

4 Hububat, hububat ürünleri

041 Buğday ve mahlut

042 Pirinç

043 Arpa

044 Mısır

045 Buğday, pirinç, arpa ve mısır dışı tahıllar

046 Buğday ve mahlut unu, bulgur, irmik ve pellet

047 Diğer hububat un, bulgur,irmik ve pellet

048 Ekmekçilik ve pastacılık ürünleri

5 Meyve ve sebze

054 Sebzeler, kuru baklagiller, vb.;

056 Kurutulmuş sebzeler, sebze unları ve müstahzarları;

057 Taze/ kuru meyve ve kabuklu yemişler

058 Sebze ve meyveden hazırlanmış konserveler

059 Meyve suları (üzüm şırası dahil) sebze suları

6 Şeker, şeker ürünleri ve bal

061 Şeker ve bal

062 Şeker mamulleri

- 7 Kahve, ay, kakao, baharat ve rnleri
  - 071 Kahve
  - 072 Kakao
  - 073 Çikolata ve kakao içeren diğer maddeler
  - 074 ay ve Paraguay ayı
  - 075 Baharatlar;
- 8 Hayvanlar için gıda ürünleri
  - 081 hayvan gıdası olarak kullanılan maddeler
- 9 Çeşitli yenilebilir rnler
  - 091 Margarin
  - 098 Başka yerde bulunmayan gıda müstahzarları

1. İki ve tütün

- 11 İçkiler
  - 111 Alkolsüz içecekler
  - 112 Alkollü içecekler
- 12 Tütün ve tütün mamulleri
  - 121 Yaprak tütün ve tütün döküntüleri
  - 122 İşlenmiş tütün

2. Akaryakıt hariç yenilmeyen hammadde

- 21 İşlenmemiş kösele, deri ve krk
  - 211 Ham deriler (post ve krk dışında)
  - 212 Ham postlar
- 22 Yağlı tohumlar, yağ veren meyveler
  - 222 Yağlı tohumlar ve meyveler
  - 223 Diğer yağlı tohum ve meyveler
- 23 Ham kauçuk
  - 231 Tabi kauçuk, balata, gte-parka, guayl,ıkıl
  - 232 Doğal kauçuk ve benzer doğal lastikler
- 24 Mantar, odun ve kereste
  - 244 Tabii mantar ve döküntü mantar
  - 245 Yakmaya mahsus ağaçlar ve odun kömürü
  - 246 Yakmaya mahsus yonga halinde ağaçlar ve testere talaşı
  - 247 Yuvarlak ağaçlar
  - 248 Ahşap demiryolu veya tramvay traversleri
- 25 Kağıt hamuru ve kullanılmış kağıt
  - 251 odun veya diğer lifli selülozik maddeler, hamurları
- 26 Dokuma elyafı ve bunların artıkları
  - 261 İpek
  - 263 Pamuk (ham, döküntü, taranmış), linter pamuğu;
  - 264 Jüt veya bitki i kabuklarının dokumaya elverişli diğer lifleri
  - 265 Dokumaya elverişli diğer bitkisel lifler
  - 266 İplik eğirmeye elverişli sentetik lifler
  - 267 Diğer suni lifler ve artıkları
  - 268 Yn/yapağı ve diğer hayvan kılı
  - 269 Kullanılmış eşya
- 27 Ham gübre ve madenler (kömür, petrol ve değerli taslar hariç)
  - 272 Hayvansal ve bitkisel gübreler, tabi kalsiyum fosfat ve diğer tabi potasyum tuzları
  - 273 Taş, tuz ve kum

- 274 Kükürt ve demir piritleri
- 277 Sanayide kullanılan elmas, sünger taşı, zımpara taşı vs,
- 278 ham mineraller
- 28 Metal cevheri, döküntüleri, hurdalar
  - 281 Demir cevherleri
  - 282 Demir-çelik döküntü ve hurdaları, bunların külçeleri
  - 283 Bakır cevherleri, matları ve çökürtülmüş bakır
  - 285 Alüminyum cevherleri ve alüminyum oksit
  - 287 Diğer metal cevherleri
  - 288 Küller, döküntü ve hurdalar
  - 289 kıymetli metal cevherleri ve hurdalar
- 29 Başka yerde belirtilmeyen işlenmemiş hayvani, bitkisel ürünler
  - 291 Hayvansal ürünler
  - 292 Bitkisel ürünler
- 3. Mineral yakıtlar, yağlar vb. damıtılmasında elde edilen ürünler**
  - 32 Taş kömürü, kok kömürü ve briket kömürü
    - 321 Taş kömürü
    - 322 Taş kömürü, linyit ve turb
    - 325 Kok ve sömükok (taş kömürü, linyit ve turbdan), kami kömürü
  - 33 Petrol, petrolden elde edilen ürün
    - 333 Petrol yağları ve bitümenli minerallerden elde edilen yağlar
    - 334 Petrol ve bitümenli minerallerden üretilen (ham hariç) yağlar
    - 335 Petrol ürünleri artıkları
  - 34 Doğal gaz ve mamul gaz
    - 342 Sıvılaştırılmış propan ve butan gaz
    - 343 Doğal gaz
    - 344 Sıvılaştırılmış etilen, propilen, butilen, petrol gazı
- 4. Hayvansal, bitkisel katı ve sıvı yağlar, mumlar**
  - 41 Hayvansal sıvı ve katı yağlar
    - 411 Hayvansal katı veya sıvı yağlar
  - 42 Hazırlanmış bitkisel sıvı ve katı yağlar
    - 421 Bitkisel sıvı yağlar
    - 422 Diğer bitkisel sıvı yağlar
  - 43 İşlenmiş sıvı, katı yağlar; mumlar
    - 431 İşlenmiş hayvansal ve bitkisel katı veya sıvı yağlar
- 5. Başka yerde belirtilmeyen kimya sanayi ve buna bağlı sanayi ürünleri**
  - 51 Organik kimyasal ürünler
    - 511 Hidrokarbonlar
    - 512 Alkoller, fenoller, fenol-alkoller
    - 513 Karboksilik asitler
    - 514 Azot fonksiyonlu bileşikler
    - 515 Organo-inorganik, heteroksiklik bileşikler, nükleik asitler
    - 516 Diğer organik kimyasal maddeler
  - 52 İnorganik kimyasal ürünler
    - 522 Kimyasal elementler
    - 523 Diğer inorganik kimyasal maddeler
    - 524 Radyoaktif elementler ve bileşikleri
    - 525 Radyoaktif ve nadir toprak metaller
  - 53 Debat ve boyacılıkta kullanılan ürün

- 531 sentetik organik boyayıcı maddeler
- 532 debagat-boyacılıkta kullanılan bitkisel ve hayvansal meseli hulasalar
- 533 pigmentler, vernikler, boyalar
- 54 Tıp ve eczacılık ürünleri
  - 541 Eczacılık ve eczacılık ürünleri
  - 542 İlaçlar
- 55 Uçucu yağlar, parfüm, kozmetik, tuvalet müstahzarları
  - 551 Uçucu yağlar, koku veren maddeler , karışımlar
  - 553 Parfüm ve kozmetik
  - 554 Sabunlar, temizleme ürünleri
- 56 Gübreler (272. grubun dışındakiler)
  - 562 gübreler
- 57 İlk şekildeki plastikler
  - 571 Etilen polimerleri
  - 572 Sitilen polimerleri
  - 573 Vinil klorür
  - 574 Poliasetaller ve diğer polieterler ve epoksi reçineler
  - 575 Propilen ve diğer olefinlerin polimerleri
- 58 İlk şekilde olmayan plastikler
  - 581 Plastikten tüpler, borular, hortumlar; conta, dirsek, rakor vb
  - 582 Plastiklerden levhalar, plakalar
  - 583 Plastikten monofil, çubuk , profiller-enine kesiti 1mm'yi geçen
- 59 Başka yerde belirtilmeyen kimyasal maddeler ve ürünler
  - 591 Haşarat öldürücüler ve zararlı bitkileri yok ediciler
  - 592 Yapıştırıcılar ve tutkallar
  - 593 Patlayıcı maddeler, fitiller ve fişekler
  - 597 Ateşlemeyi önleyici müstahzarlar

6. Başlıca sınıflara ayrılan işlenmiş mallar

- 61 Başka yerde belirtilmeyen işlenmiş deri ve kürkleri
  - 611 İşlenmiş deri ve köseleler
  - 612 Başka yerlerde belirtilmeyen diğer işlenmiş deri ve köseleler
  - 613 Dabaklanmış, aprelenmiş, bütün halinde kürkleri
- 62 Kauçuklar eşya
  - 621 Kauçuk ve kauçuktan eşya
  - 625 Kauçuktan iç ve dış lastikler
  - 629 Kauçuk ve kauçuktan diğer eşya
- 63 Mantar ve ahşap eşya (mobilya harici)
  - 633 Mantardan eşya
  - 634 Kaplamalık ağaçlar, levhalar, kontrplak, sırtık, kazık vb.
  - 635 Ağaçtan muhafazalar, kutu, kafes sandık, vs. ile inşaat ve marangozluk mamülleri
- 64 Kağıt, karton ve kağıt hamurundan eşya
  - 641 Kağıt ve karton
  - 642 Liflerden mamul eşya
- 65 Diğer tekstil iplik, kumaş, şekil verilmiş mesucat
  - 651 Tekstil iplikleri
  - 652 Pamuklu mensucat
  - 653 Sentetik veya suni filamentler
  - 654 Dokumaya elverişli maddelerden dokunmuş mensucat

- 655 Örme mensucat
- 656 Kordelalar, etiketler, armalar, tüller
- 657 Özel iplikler ve dokunmamış mensucat
- 658 Diğer hazır eşya ve takımlar
- 659 Halılar ve diğer yer kaplamaları
- 66 Diğer metal olmayan maddeden yapılan eşyalar
  - 661 Yontulmaya, inşaata ve heykelciliğe elverişli taslar
  - 662 Silisli topraklardan, ateşe dayanıklı çimentodan inşaat eşyası
  - 663 Silisli fosil unları
  - 664 Cam
  - 665 Camdan imal edilmiş eşya
  - 666 Çanak- çömlek
  - 667 İnciler ve kıyafetli metal taslar
- 67 Demir ve çelik
  - 671 Dökme ve aynalı demir
  - 672 Demir veya çelikten külçe
  - 673 Demir çelik çubuklar
  - 674 Demir veya çelikten levhalar
  - 675 Demir veya çelik çember ve şerit
  - 676 Demir veya çelik demiryolu ve ray malzemeleri
  - 677 Demir veya çelikten demiryolu ve tramvay hattı malzemeleri
- 68 Demir ihtiva etmeyen madenler
  - 681 Altın, gümüş ve adi metaller
  - 682 Bakır
  - 683 Nikel
  - 684 Alüminyum
  - 685 Kurşun
  - 686 Çinko
  - 687 Kalay
- 69 Başka yerde kullanılan adi metaller
  - 691 Demir veya çelik ve alüminyum inşaat ve inşaat aksamı
  - 692 Depolama ve ulaşım için metal kaplar
  - 693 Teller
  - 694 Bakır, alüminyum, demir veya çelikten çiviler
  - 695 El aletleri ve makineler için aletler
  - 696 Bıçakçı eşyası ve sofrta takımları
  - 697 Adi metallere ev işlerinde kullanılan eşya ve aksam
  - 699 Diğer metallere eşya

7. Makine ve ulaştırma araçları

- 71 Güç üreten makineler ve araçlar
  - 711 Buhar kazanları, kızgın su kazanları ve aksamı
  - 712 Buhar türbinleri ile aksam ve parçaları
  - 713 Motorlar ve aksamı
  - 714 Diğer makine ve motorlar, elektrikli olmayanlar
  - 716 Elektrik motorları ve jeneratörler
  - 718 Diğer güç motorları
- 72 Belirli sanayiler için özel makineler
  - 721 Tarımsal makineler (traktörler hariç),
  - 722 Traktörler

- 723 İnşaat mühendisliği ve müteahhitliğine ait alet ve teçhizat
- 724 Tekstil, çamaşır yıkama ve kurutma, ütüleme makine ve aksam ve parçaları
- 725 Kağıt hamuru, kağıt/karton işleyen makine ve cihazlar
- 726 Matbaacılıkta kullanılan makineler
- 727 Gıda işleme makineleri
- 728 Diğer makineler ve cihazlar
- 73 Metal işleme makineleri
  - 731 Takım tezgahları
  - 733 Metal işlemeye mahsus makineler
  - 735 Alet tutucular için aksam ve parçalar
  - 737 Aletler dışındaki metal işleme makineleri
- 74 Diğer genel endüstri makine/cihazların aksamları
  - 741 Isıtıcı ve soğutucu ekipmanlar
  - 742 Sıvılar için pompalar, sıvı elevatörler
  - 743 Diğer pompalar, fanlar, santrifüjler
  - 744 Diğer yük arabaları ve kaldırıcılar
  - 745 Elektrikli olmayan diğer makine, el alet
  - 746 Her nevi rulmanlar
  - 747 Muslukçu, borucu eşyası-basınç düşürücü, termostatik valf dahil
  - 748 Dişli sistemleri ve aksamı
  - 749 Döküm plakaları ve modelleri
- 75 Büro makineleri ve otomatik veri işleme makineleri
  - 751 Büro makineleri
  - 752 Otomatik bilgi işlem makineleri
  - 759 Büro makinelerinin aksam ve parçaları
- 76 Haberleşme, ses kaydetme ve sesi tekrar vermeye yarayan cihaz ve araçlar
  - 761 Televizyon alıcıları (kombine olsun olmasın)
  - 762 Radyo yayınları için alıcı cihazlar
  - 763 Gramofonlar, ses kaydediciler
  - 764 Telefon ve telgraf
- 77 Elektrik makineleri, cihazlar ve aletleri, vb. aksam, parçaları
  - 771 Elektrikli güç makineleri (716 hariç)
  - 772 Elektrikli devreleri, rezistanslar
  - 773 Elektrikli dağıtım donanımı
  - 774 Elektro teşhis cihazları
  - 775 Evlerde kullanılan makineler
  - 776 Katod ışınlu tüpler, yarı iletken tertibat; elektrik devreleri
  - 778 Elektrikli makinelerin aksam ve parçaları
- 78 Kara taşıtları
  - 781 Motorlu yolcu taşıtları
  - 782 Eşya taşımaya mahsus motorlu taşıtlar
  - 783 Diğer motorlu karayolu taşıtlar
  - 784 Motorlu taşıtların aksam ve parçaları
  - 785 Motosikletler, tekerlekli koltuklar
  - 786 Römorklar ve yarı römorklar
- 79 Diğer taşıt araçları
  - 791 Demiryolu taşıtları
  - 792 Hava taşıtları, uzay araçları

793 Gemiler ve suda yüzen taşıtlar

8. Çeşitli mamul eşya

- 81 Prefabrik yapılar; sıhhi su tesisatı, ısıtma ve sabit aydınlatma cihazları
  - 811 Prefabrik yapılar
  - 812 Demir, çelik ve seramikten radyatörler (elektriksiz)
  - 813 Işıklı isim tabelaları ve aksamı
- 82 Mobilya; yatak takımı, yatak payandaları ve yastıklar
  - 821 Mobilya, aksam ve parçalar
- 83 Seyahat eşyası, el çantaları vb. taşıyıcı eşya
  - 831 Sandıklar, bavullar, çantalar ve kılıflar
- 84 Giyim eşyası ve bunların aksesuarları
  - 841 Erkek/erkek çocuklar için örülmemiş giyim eşyası ve aksesuarlar
  - 843 Erkek/erkek çocuklar için örme giyim eşyası ve aksesuarlar
  - 844 Kadın/kız çocuklar için örme giyim eşyası
  - 845 Örülmüş olsun olmasın diğer giyim eşyası
  - 846 İç giysi ve giyim eşyası teferruatı (örülmüş olsun olmasın)
  - 848 Tekstil dışında kalan giyim eşyası, şapka vs
- 85 Ayakkabılar
  - 851 Ayakkabılar ve aksamı
- 87 Başka yerde belirtilmeyen mesleki, ilmi, kontrol alet ve cihazlar
  - 871 Optik aletleri ve aksamı
  - 872 Tıbbi araç ve gereçler
  - 873 Metre ve sayaçlar
  - 874 Ölçü, kontrol, analiz alet ve cihazları
- 88 Fotoğraf malzemesi, optik eşya, saatler
  - 881 Sinema ve fotoğrafçılıkla ilgili aletler
  - 882 Fotoğrafçılıkta kullanılan kimyasal müstahzarlar ve kağıt
  - 883 Sinemacılıkta kullanılan filmler
  - 884 Optik cihazlar ile aksam ve parçaları
  - 885 Saatler, aksam ve parçaları
- 89 Başka yerde belirtilmeyen çeşitli mamul eşyalar
  - 891 Ateşli harp silahları ve malzemeleri
  - 892 Basılmış yayınlar
  - 893 58'deki maddelerden mamul eşya
  - 894 Çocuk arabaları, oyuncaklar, spor malzemeleri
  - 895 Büro esyası, yazı ve çizim malzemeleri
  - 896 Sanat ve koleksiyon esyası, antika eşya
  - 897 Kıymetli metallerle kaplama kuyumcu eşyası
  - 898 Müzik aletleri
  - 899 Başka yerde belirtilmeyen maddelerden işlenmiş eşya

EK 2 :**1995-2009 Yılları arasında Türkiye'nin, sektörlerin ve Dünya'nın ihracat ve ithalat durumları**

*: (TÜİK, 2010), **: (BM, 2011)

a) Ağaç mantarı, odun ve kereste sektörünün (SITC Rev.3 kod:24) 1995-2009 yılları arasında gerçekleşen ihracat-ithalat değerleri

YILLAR	TÜRKİYE TOPLAM İTHALAT (\$) (SITC Rev.3 kod:24 için)*	TÜRKİYE TOPLAM İHRACAT (\$) (SITC Rev.3 kod:24 için)*	DÜNYA TOPLAM İTHALAT (\$) (SITC Rev.3 kod:24 için)**	DÜNYA TOPLAM İHRACAT (\$) (SITC Rev.3 kod:24 için)**
2009	359.766.714	37.432.606	46.870.900.000	43.178.800.000
2008	548.540.402	30.617.284	61.758.700.000	55.944.700.000
2007	540.391.776	32.913.578	67.455.700.000	60.947.100.000
2006	475.728.929	28.841.472	59.825.700.000	53.934.800.000
2005	361.577.596	25.221.145	56.231.000.000	49.630.400.000
2004	287.350.565	21.229.918	53.144.000.000	46.034.600.000
2003	165.530.460	21.151.513	44.165.400.000	37.958.900.000
2002	121.167.150	36.426.813	40.203.400.000	35.091.000.000
2001	99.487.315	40.492.104	39.416.700.000	33.100.700.000
2000	182.817.622	16.475.919	42.855.700.000	36.445.800.000
1999	157.028.963	24.249.999	41.797.500.000	35.078.500.000
1998	186.847.311	30.250.925	38.369.200.000	33.461.800.000
1997	167.113.833	31.133.219	44.659.300.000	38.142.700.000
1996	182.891.154	17.437.521	43.436.600.000	37.129.700.000
1995	145.275.640	26.663.148	45.134.400.000	37.819.930.000

b) Kağıt hamuru ve kullanılmış kağıt sektörünün (SITC Rev.3 kod:25) 1995-2009 yılları arasında gerçekleşen ihracat-ithalat değerleri

YILLAR	TÜRKİYE TOPLAM İTHALAT (\$) (SITC Rev.3 kod:25 için)*	TÜRKİYE TOPLAM İHRACAT (\$) (SITC Rev.3 kod:25 için)*	DÜNYA TOPLAM İTHALAT (\$) (SITC Rev.3 kod:25 için)**	DÜNYA TOPLAM İHRACAT (\$) (SITC Rev.3 kod:25 için)**
2009	342.628.913	5.745.110	33.900.000.000	30.800.000.000
2008	472.991.478	7.407.046	46.400.000.000	40.700.000.000
2007	411.183.712	1.470.202	40.100.000.000	36.700.000.000
2006	346.337.503	1.191.281	33.100.000.000	29.700.000.000
2005	278.093.507	937.446	30.000.000.000	25.800.000.000
2004	221.372.288	659.321	28.300.000.000	24.700.000.000
2003	187.335.486	636.535	24.000.000.000	21.900.000.000
2002	191.729.940	738.495	21.100.000.000	18.800.000.000
2001	148.977.052	83.199	21.600.000.000	18.900.000.000
2000	238.125.911	614.647	27.100.000.000	24.300.000.000
1999	164.165.535	122.144	19.700.000.000	16.800.000.000
1998	153.245.103	601.066	18.600.000.000	16.800.000.000
1997	143.593.760	471.618	19.700.000.000	17.800.000.000
1996	126.584.476	447.004	20.700.000.000	18.000.000.000
1995	246.086.168	1.490.915	29.700.000.000	27.500.000.000

c) Ağaç mantar ve ahşap mamul sektörünün (SITC Rev.3 kod:63) 1995-2009 yılları arasında gerçekleşen ihracat-ithalat değerleri

YILLAR	TÜRKİYE	TÜRKİYE	DÜNYA	DÜNYA
	TOPLAM İTHALAT (\$) (SITC Rev.3 kod:63 için)*	TOPLAM İHRACAT (\$) (SITC Rev.3 kod:63 için)*	TOPLAM İTHALAT (\$) (SITC Rev.3 kod:63 için)**	TOPLAM İHRACAT (\$) (SITC Rev.3 kod:63 için)**
2009	377.088.644	473.050.618	47.300.000.000	48.500.000.000
2008	617.661.863	504.724.826	61.600.000.000	62.600.000.000
2007	624.903.821	423.327.194	63.000.000.000	63.800.000.000
2006	464.866.914	307.075.841	56.800.000.000	58.100.000.000
2005	439.495.139	224.613.651	52.500.000.000	52.500.000.000
2004	285.749.105	182.220.531	50.000.000.000	49.600.000.000
2003	177.117.727	124.399.353	40.800.000.000	40.200.000.000
2002	112.315.753	82.447.224	34.900.000.000	34.800.000.000
2001	71.295.753	69.194.261	32.200.000.000	31.500.000.000
2000	148.361.785	47.696.755	33.200.000.000	32.800.000.000
1999	75.294.872	44.841.632	32.500.000.000	32.800.000.000
1998	99.450.430	41.404.394	30.000.000.000	29.800.000.000
1997	75.808.241	44.446.404	31.300.000.000	32.000.000.000
1996	71.959.832	51.716.117	29.600.000.000	30.800.000.000
1995	48.747.534	42.841.442	28.300.000.000	29.500.000.000

d) Kağıt, karton ve kağıt hamurundan eşya sektörünün (SITC Rev.3 kod:64) 1995-2009 yılları arasında gerçekleşen ihracat-ithalat değerleri

YILLAR	TÜRKİYE	TÜRKİYE	DÜNYA	DÜNYA
	TOPLAM İTHALAT (\$) (SITC Rev.3 kod:64 için) *	TOPLAM İHRACAT (\$) (SITC Rev.3 kod:64 için)*	TOPLAM İTHALAT (\$) (SITC Rev.3 kod:64 için)**	TOPLAM İHRACAT (\$) (SITC Rev.3 kod:64 için)**
2009	2.019.978.176	965.291.222	147.600.000.000	145.400.000.000
2008	2.409.404.913	1.035.583.821	166.400.000.000	171.400.000.000
2007	2.285.627.570	823.661.826	163.600.000.000	160.200.000.000
2006	2.011.897.444	600.234.719	146.100.000.000	142.700.000.000
2005	1.737.914.332	560.406.286	137.000.000.000	132.100.000.000
2004	1.498.059.635	462.434.256	130.600.000.000	127.400.000.000
2003	1.140.164.971	373.785.277	116.300.000.000	113.700.000.000
2002	831.449.198	307.140.905	102.900.000.000	100.700.000.000
2001	635.779.105	242.192.559	99.600.000.000	95.600.000.000
2000	927.393.445	166.416.104	101.200.000.000	99.400.000.000
1999	735.762.867	150.342.636	96.700.000.000	94.100.000.000
1998	707.474.675	154.070.371	96.000.000.000	93.700.000.000
1997	698.249.088	155.651.115	93.400.000.000	91.300.000.000
1996	710.745.135	127.462.476	95.100.000.000	93.100.000.000
1995	698.053.190	127.372.364	99.400.000.000	97.700.000.000

e) Mobilya ve mobilya parçaları sektörünün (SITC Rev.3 kod:82) 1995-2009 yılları arasında gerçekleşen ihracat-ithalat değerleri

YILLAR	TÜRKİYE	TÜRKİYE	DÜNYA	DÜNYA
	TOPLAM İTHALAT (\$) (SITC Rev.3 kod:82 için)*	TOPLAM İHRACAT (\$) (SITC Rev.3 kod:82 için)*	TOPLAM İTHALAT (\$) (SITC Rev.3 kod:82 için)**	TOPLAM İHRACAT (\$) (SITC Rev.3 kod:82 için)**
2009	548.190.418	1.180.727.738	112.100.000.000	112.000.000.000
2008	733.847.615	1.367.083.908	139.800.000.000	136.400.000.000
2007	680.846.433	1.067.523.243	135.500.000.000	126.900.000.000
2006	514.164.466	788.153.976	117.400.000.000	108.200.000.000
2005	365.047.853	706.896.708	107.000.000.000	97.500.000.000
2004	282.767.518	604.568.936	97.000.000.000	89.800.000.000
2003	170.386.704	451.718.957	82.500.000.000	76.100.000.000
2002	125.607.871	288.496.152	70.000.000.000	65.400.000.000
2001	115.381.405	196.823.121	63.600.000.000	59.800.000.000
2000	186.462.701	178.027.369	63.300.000.000	61.400.000.000
1999	148.461.479	140.350.034	58.600.000.000	57.100.000.000
1998	178.758.440	110.933.470	52.700.000.000	53.300.000.000
1997	160.913.472	91.365.483	48.500.000.000	50.700.000.000
1996	127.298.429	86.713.485	46.100.000.000	48.900.000.000
1995	68.586.662	74.424.274	42.700.000.000	45.200.000.000

f) Ormana dayalı sektörün (5 sektör toplam) 1995-2009 yılları arasında gerçekleşen ihracat-ithalat değerleri

YILLAR	TÜRKİYE	TÜRKİYE	DÜNYA	DÜNYA
	TOPLAM İTHALAT (\$) (5 Sektör Toplamı İçin)*	TOPLAM İHRACAT (\$) (5 Sektör Toplamı İçin)*	TOPLAM İTHALAT (\$) (5 Sektör Toplamı İçin)**	TOPLAM İHRACAT (\$) (5 Sektör Toplamı İçin)**
2009	3.647.652.865	2.662.247.294	387.770.900.000	379.878.800.000
2008	4.782.446.271	2.945.416.885	475.958.700.000	467.044.700.000
2007	4.542.953.312	2.348.896.043	469.655.700.000	448.547.100.000
2006	3.812.995.256	1.725.497.289	413.225.700.000	392.634.800.000
2005	3.182.128.427	1.518.075.236	382.731.000.000	357.530.400.000
2004	2.575.299.111	1.271.112.862	359.044.000.000	337.534.600.000
2003	1.840.535.348	971.691.635	307.765.400.000	305.917.800.000
2002	1.382.269.912	715.249.589	269.103.400.000	254.791.000.000
2001	1.070.920.630	548.785.244	256.416.700.000	238.900.700.000
2000	1.683.161.464	409.230.794	267.655.700.000	254.345.800.000
1999	1.280.713.716	359.906.445	249.297.500.000	235.878.500.000
1998	1.325.775.959	337.260.226	235.669.200.000	227.061.800.000
1997	1.245.678.394	323.067.839	237.559.300.000	179.242.700.000
1996	1.219.479.026	283.776.603	234.936.600.000	227.929.700.000
1995	1.206.749.195	272.792.143	245.234.400.000	237.719.930.000

g) Türkiye ve Dünya’da 1995-2009 yılları arasında gerçekleşen toplam ihracat-ithalat değerleri

.YILLAR	TÜRKİYE’DE GERÇEKLEŞEN TOPLAM İTHALAT (\$)*	TÜRKİYE’DE GERÇEKLEŞEN TOPLAM İHRACAT (\$)*	DÜNYADA GERÇEKLEŞEN TOPLAM İTHALAT (\$)***	DÜNYADA GERÇEKLEŞEN TOPLAM İHRACAT (\$)***
2009	140.928.421.211	102.142.612.603	12.590.408.000.000	12.419.054.000.000
2008	201.963.574.109	132.027.195.626	16.451.142.000.000	16.099.612.000.000
2007	170.062.714.501	107.271.749.904	14.242.525.000.000	13.986.001.000.000
2006	139.576.174.148	85.534.675.518	12.374.816.000.000	12.128.596.000.000
2005	116.774.150.907	73.476.408.143	10.792.228.000.000	10.504.579.000.000
2004	97.539.765.968	63.157.152.820	9.472.356.000.000	9.189.472.000.000
2003	69.339.692.058	47.252.836.302	7.773.170.000.000	7.545.343.000.000
2002	51.553.797.328	36.059.089.029	6.665.853.000.000	6.480.670.000.000
2001	41.399.082.953	31.334.216.356	6.425.900.000.000	6.189.669.000.000
2000	54.502.820.503	27.774.906.045	6.658.891.000.000	6.448.493.000.000
1999	40.671.272.031	26.587.224.962	5.866.204.000.000	5.719.998.000.000
1998	45.921.391.902	26.973.951.738	5.635.719.000.000	5.504.159.000.000
1997	48.558.720.673	26.261.071.548	5.683.701.000.000	5.588.419.000.000
1996	43.626.642.496	23.224.464.973	5.498.214.000.000	5.406.955.000.000
1995	35.709.010.773	21.637.040.881	5.239.816.000.000	5.178.972.000.000

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel bilgiler

Soyadı, adı : Müftüoğlu, Güçlü İlker
Uyruğu : T.C.
Doğum Tarihi Veri : 01.10.1985 Tokat
Medeni hali : Bekar
e-mail : gucluilker@hotmail.com

Eğitim

Derece	Eğitim Birimi	Mezuniyet Tarihi
Lisans	A.İ.B.Ü / Orman Fakültesi - Orman Mühendisliği	2008
Lise	Çankaya Sokullu Mehmet Paşa Lisesi (YDA)	2004

Yabancı Dil

İngilizce